

Kinda
kommun

Fördjupad översiktsplan för Rimforsa

Antagen 2019-05-13 KF § 55
Laga kraft 2019-06-11

Fördjupad översiktsplan för Rimforsa

Laga kraft handling juni 2019

Projektgrupp:

JoAnna Strömberg Fransson, Planarkitekt och projektledare, Kinda kommun

Susanna Dahlman, Planarkitekt, Kinda kommun

Nicole Henriksdotter, Planarkitekt och projektledare, Metria AB

Ida Hellman, Planarkitekt, Metria AB

Ture Göransson, Landsbygdsutvecklare, Kinda kommun

Anders Carlsson, Miljökonsult, Calluna AB

Kristina Kvamme, Miljökonsult, Calluna AB

Tove Adelsköld, Miljökonsult och kommunikatör, Calluna AB

Emma Campbell, Miljökonsult, Calluna AB

Övriga medarbetare:

Rosie-Marie Fors, Kommunchef

Mattias Nilsson, Utvecklingschef

Yngve Blomberg, Förvaltningschef Miljö, bygg- och räddningsförvaltningen

Eva Holm, Förvaltningschef barn- och utbildningsförvaltningen

Karin Dahmén, Förvaltningschef Kultur och fritidsförvaltningen

Joachim Samuelsson, Förvaltningschef Socialförvaltningen

Staffan Andersson, Verksamhetschef VA och Renhållning

Erik Blomdahl, Planarkitekt, Metria AB

Parlamentarisk referensgrupp

Innehåll

DEL 1: Planförslaget.....	4
Sammanfattning.....	5
1 Inledning	6
1.1 Läsanvisning	6
1.2 Bakgrund och syfte.....	6
1.3 Varför en fördjupad översiktsplan för Rimforsa?	8
2 Planförslag.....	9
2.1 Bostadsområden	10
2.2 Områden för verksamheter och service	14
2.3 Rekreatiomsområden.....	16
2.4 Småbåtshamnar	18
3 Planförslagets fokusområden	20
3.1 Befolkning	20
3.2 Bostäder	23
3.3 Skola, vård och omsorg	28
3.4 Näringsliv.....	30
3.5 Trafik och kommunikationer	33
3.6 Turism och friluftsliv.....	36
3.7 Naturmiljö	42
3.8 Kulturmiljö.....	48
3.9 Vattenmiljö.....	52
3.10 Teknisk försörjning.....	56
3.11 Hälsa och säkerhet	58
3.12 Jämställdhet, jämlikhet och mångfald	65
DEL 2: Miljökonsekvensbeskrivning.....	67
Sammanfattning.....	68
4 Inledning	70
4.1 Uppdragets bakgrund och syfte.....	70
4.2 Miljöbedömning – en process och ett dokument.....	70
4.3 Bedömning av social och ekonomisk hållbarhet.....	71
4.4 Vision och kommunala riktlinjer	72
5 Avgränsningar	76
5.1 Geografisk avgränsning	76
5.2 Avgränsning i tid.....	77
5.3 Avgränsning av alternativ.....	77
5.4 Avgränsning av relevanta aspekter	77

5.5	Avgränsning av miljömål	78
5.6	Avgränsning av miljö kvalitetsnormer	78
6	Planförslag och alternativ	79
6.1	Huvudalternativet	79
6.2	Nollalternativet	80
7	Miljökonsekvenser	81
7.1	Friluftsliv och rekreation	81
7.2	Naturmiljö	84
7.3	Kulturmiljö.....	89
7.4	Landskapsbild.....	93
7.5	Vattenmiljö.....	96
7.6	Hälsa och säkerhet	99
7.7	Markanvändning	103
7.8	Klimatpåverkan och klimatanpassning	110
8	Social och ekonomisk hållbarhet	112
8.1	Utbud av tomter och bostäder	112
8.2	Mångfald i bostadsutbud	114
8.3	Trygghet och service	116
8.4	Förutsättningar för näringslivet	118
8.5	Kommunikationer	120
8.6	Attraktivitet.....	122
9	Avstämning riksintressen och skydd	125
9.1	Riksintressen	125
9.2	Strandskydd.....	125
9.3	Biotopskydd	125
9.4	Artskydd	126
10	Kumulativa effekter	127
11	Uppfyllelse av miljömål	128
11.1	Nationella miljömål.....	128
11.2	Regionala miljömål.....	130
12	Avstämning miljö kvalitetsnormer	132
13	Samlad bedömning	133
14	Uppföljning.....	139
	Referenser	140

DEL 1: Planförslaget

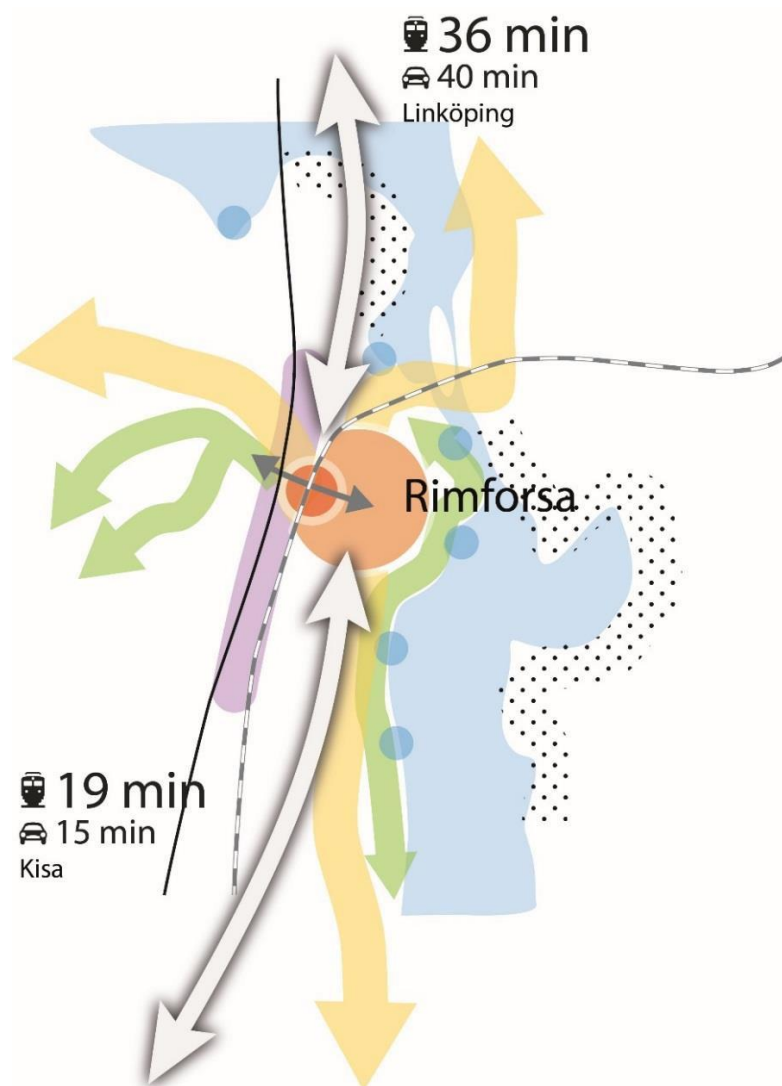
Sammanfattning

Denna fördjupning av översiktsplanen avser Rimforsa tätort med omnejd. Planen redovisar hur den befintliga strukturen i samhället kan förstärkas och hur obebyggda markområden kan utvecklas i nära anslutning till orten.

Förutom områden av intresse för förtätning i samhället, redovisas större utvecklingsområden för ny bebyggelse för både bostäder och verksamheter. Områdena kan byggas ut oberoende av varandra och är placerade på gång- och cykelavstånd från Rimforsa tätort, där det finns goda kommunikationer med både buss och tåg till bland annat Linköping och Kisa.

Med en varierad bebyggelsestruktur inom de nyplanerade områdena och en förtätning i de befintliga bedöms Rimforsa kunna förberedas för en ökad befolkning med upp till 3000 invånare fram till 2030. Med en varierad bebyggelse avses flerbostadshus, parhus, radhus, villor, gruppboende, vårdboende mfl.

En viktig förutsättning för planarbetet har varit att peka ut attraktiva platser i Rimforsa med omnejd som gör att nuvarande och framtida invånare och besökare får ett positivt intryck av samhället och dess kvaliteter.

Figur 1. Planförslagets huvuddrag för Rimforsa (tågtider enligt Östgötatrafikens tidtabell 2019).

1 Inledning

1.1 Läsanvisning

Dokumentet är indelat i två övergripande delar. Del 1 beskriver planen medan del 2 är planens miljökonsekvensbeskrivning (MKB) och behandlar de miljökonsekvenser som planen kan förväntas medföra samt en bedömning av planens sociala och ekonomiska hållbarhet.

Del 1 delas in i tre kapitel. Kapitel 1 är en *inledning* och beskriver vilka kommunala beslut och dokument som ligger till grund för planen och vad en fördjupad översiktsplan är. Inledningskapitlet sätter även Rimforsa i en regional/kommunal kontext. Kapitel 2 i del 1 beskriver själva *planförslaget* och visar i en användningskarta vilka områden kommunen har tänkt utveckla med till exempel bostäder, verksamheter och annat på olika platser inom det geografiska området för den fördjupade översiktsplanen. Kapitel 3, *planförslagets fokusområden*, beskriver utifrån tolv fokusområden Rimforsas förutsättningar, inklusive förslag till utveckling och förbättringar inom respektive område.

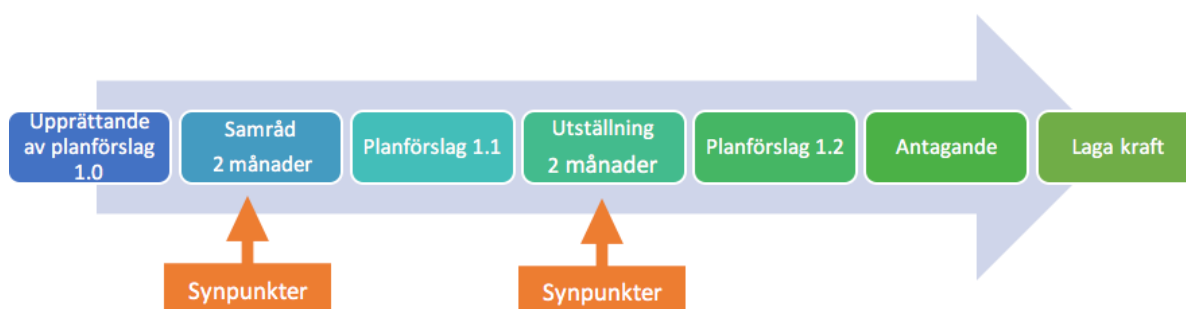
1.2 Bakgrund och syfte

1.2.1 Vad är en fördjupad översiktsplan?

En översiktsplan kan fördjupas för geografiska delar av kommunen eller särskilda ämnesområden. Fördjupningarna ska ses som delar av kommunens översiktsplan och gäller parallellt med den kommunomfattande översiktsplanen. Precis som den kommunomfattande översiktsplanen är den fördjupade översiktsplanen enbart en *vägledande* plan och *inte* juridiskt bindande som detaljplaner är. En fördjupad översiktsplan har som syfte att fördjupa kunskaperna om och komma med förslag kring hur samhället kan utvecklas inom ett mindre geografiskt område eller ämnesområde. En fördjupad översiktsplan ska redovisa den politiska viljeriktning som Kinda kommun har och ange inriktningen för de långsiktiga målen och utvecklingen av den fysiska miljön.

Hur detaljerad en fördjupad översiktsplan ska vara beror på dess syfte och på de aktuella planeringsfrågorna. Den kan därför få varierande innehåll och täcka allt från större områden till enskilda stadskvarter med huvuddragen i markanvändning, kvartersstruktur och gatunät. Konsekvenserna av genomförandet av planen som helhet ska redovisas.

Förfarandet är detsamma som för den kommunomfattande översiktsplanen.

Figur 2. Planprocess för översiktsplanen.

Den fördjupade översiktsplanen för Rimforsa ska utgöra:

- Komplement till kommunens samlade styrdokument för planering, lovgivning och infrastrukturinvesteringar.
- Beslutsunderlag för andra myndigheters planering och prövningar.
- Upplysning och riktninggivare för allmänheten, exploatörer och byggherrar om kommunens politiska inriktning för hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras.
- En överenskommelse med staten om att kommunen iakttar miljö kvalitetsnormer och tillgodoser de mark- och vattenområden som staten har klassat som riksintresse enligt miljöbalken.

Av den fördjupade översiktsplanen för Rimforsa ska följande framgå:

- Kommunens syn på hur mark- och vattenområden ska användas.
- Kommunens syn på hur den bebyggda miljön ska utvecklas och bevaras.
- Allmänna intressen som exempelvis kommunikationer och friluftsliv.
- De miljö- och riskfaktorer som kommunen bör ta hänsyn till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden i området.
- Hur kommunen tänker tillgodose riksintressena och iaktta gällande miljö kvalitetsnormer.
- Mellankommunala intressen och hanteringen av dessa.

1.2.2 Syfte

Syftet med den fördjupade översiktsplanen för Rimforsa är att i en enhetlig process belysa de övergripande planeringsfrågorna som behöver lösas. Planen blir ett viktigt medel för politiken och framtida planprocesser som kommer att genomföras framöver.

Under arbetet med den fördjupade översiktsplanen för Rimforsa har en målbild arbetats fram tillsammans med politiken. Önskemålen för målbilden var att den ska vara konkret, aktiv och mätbar, utifrån denna formulerades följande målbild för Rimforsa:

”Med sitt gynnsamma geografiska läge har Rimforsa stor potential att agera tillväxtmotor för Kinda kommun. Målet är att förbereda för att Rimforsa ska kunna växa till 3000 invånare, utveckla näringslivet och förstärka ortens kvaliteter.”

För att Kinda ska utvecklas är målet att lyfta ett hållbarhetsperspektiv på utvecklingen som håller över tid och generationer, miljömässigt, socialt och ekonomiskt. Den fördjupade översiktsplanen ska bidra till att förutsättningar för tillväxt skapas i och omkring Rimforsa tätort. Detta i sin tur skapar förutsättningar för goda livsmiljöer och individens goda livskvalité i vardagslivet.

1.2.3 Kommunala beslut och dokument

- 2011-02-28 Nuvarande fördjupade översiktsplan för Rimforsa antogs av Kommunfullmäktige.
- 2016-08-29 Kommunfullmäktige beslutade att nuvarande plan för Rimforsa ska aktualitets prövas.
- 2017-05-29 Programmet antogs för den fördjupade översiktsplanen för Rimforsa och blev startskottet för planarbetet.

Då det finns en önskan om att utveckla Rimforsa med omnejd finns det ett behov av att revidera den nuvarande FÖP Rimforsa och använda detta planeringsunderlag som ett redskap för att skapa en dialog kring den framtida utvecklingen av Rimforsa.

1.3 Varför en fördjupad översiktsplan för Rimforsa?

Rimforsa ligger i norra delen av Kinda kommun och har en tillväxtpotential med ortens geografiska läge och som pendlingsort gentemot Linköping som det tar cirka 30 minuter till med tåg. Dessutom är Rimforsa en ort med närhet till både natur, sjö, och skog, vilket ska beaktas i Rimforsas framtida utveckling.

Det råder brist på markområden för att kunna bygga bostäder och verksamheter, vilket är en väsentlig förutsättning för att kommunen ska kunna erbjuda boendemöjligheter och etablering av företag och verksamheter i Rimforsa. Det finns en drivkraft att bli större, vilket också påverkar efterfrågan på olika typer av bostäder, skola, omsorg, kommunikationer och annan service. Genom den fördjupade översiktsplanen för Rimforsa kan dessa olika områden belysas med förslag om åtgärder och utveckling, för att vägleda framtida planering och därmed även Rimforsas utveckling.

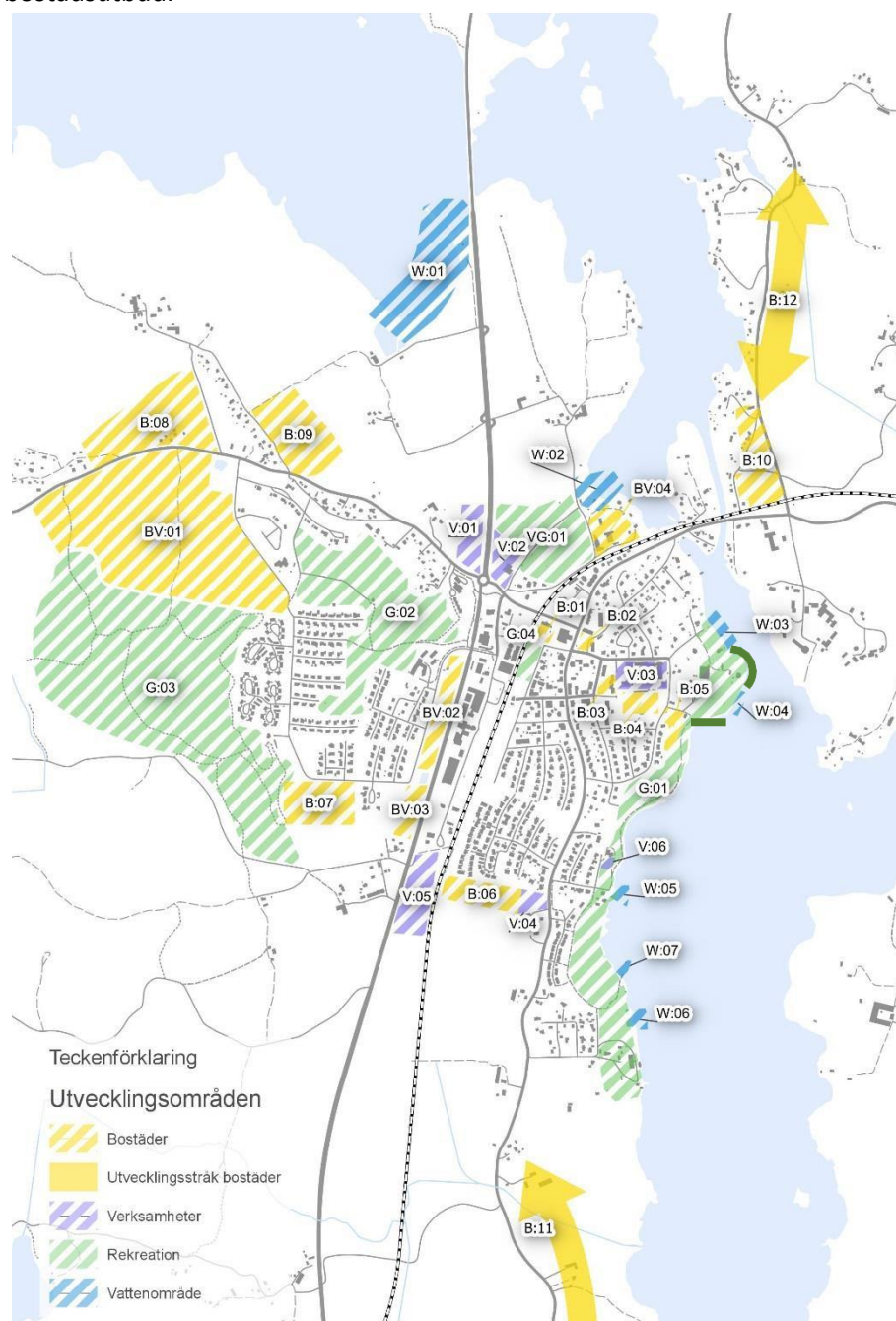
Figur 3. Rimforsa har utvecklingspotential utifrån ortens befintliga värden.

2 Planförslag

Planförslaget består av två delar. Den första delen består av geografiskt utpekade områden för bostäder, verksamheter, rekreation och småbåtshamnar med tillhörande områdesbeskrivningar och förslag till utveckling.

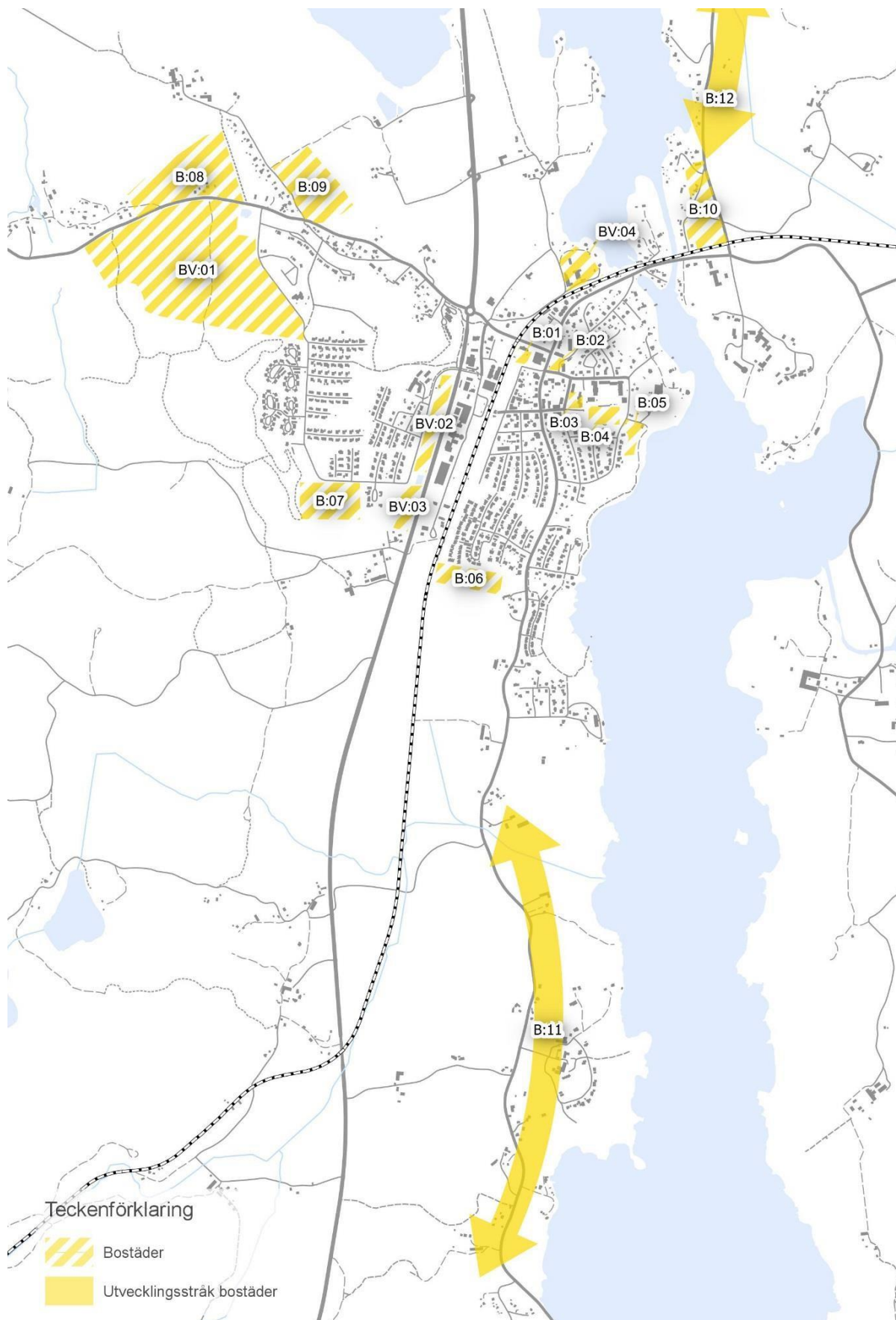
Den andra delen är ämnesmässigt förankrad i tolv olika fokusområden och beskriver deras förutsättningar samt planens intentioner för respektive del. Här föreslås även kommunens viljeinriktningar för de kommande fem åren samt för fem till femton år framåt.

I arbetet med den fördjupade översiktsplanen har ett antal områden lämpliga för bostäder pekats ut i och omkring Rimforsa. Områden har pekats ut oberoende av vad som är kommunägd respektive privat mark och ska snarare tolkas som en framtida strategi för att nå ett ökat och mer varierat bostadsutbud.

Figur 4. Planförslaget i sin helhet med föreslagna områden för bostäder, verksamheter och rekreation.

2.1 Bostadsområden

Figur 5. Föreslagna bostads- och utvecklingsstråk för hela planområdet.

Tabell 1. Beskrivning av föreslagna områden för bostäder i planen.

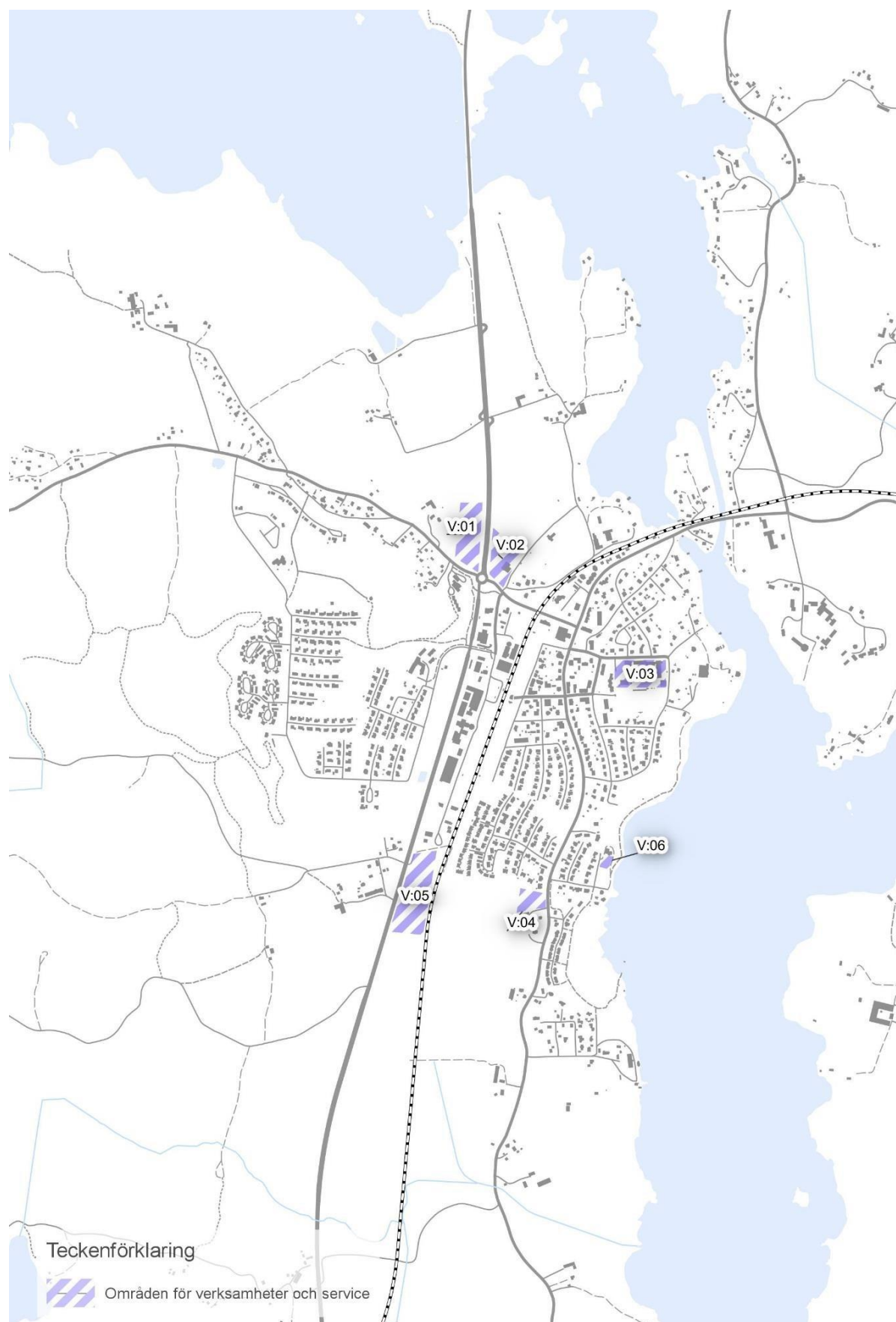
Område	Området idag	Planförslaget	Antal bostäder	Kulturmiljö
B:01 Återvinningsstationen	Delar av området används idag för återvinningscentral och består av en öppen asfalterad plan.	Området skulle kunna omvandlas till ett bostadsområde för flerfamiljshus då det är ett centralt stationsnära läge i Rimforsa.	20-30 bostäder.	
B:02 Torget i Rimforsa	Idag används torget mestadels som parkeringsyta men också som marknadsplats vid särskilda tillfällen.	Torget har ett centralt läge och stor potential att utvecklas till ett torg med flera användningsområden. Ett mindre flerbostadshus skulle kunna få plats samtidigt som det kan bli en grönare plats och få en tydligare profil som torg.	Cirka 10-20 bostäder.	Miljö av visst värde: Torgmiljö
B:03 Högabacksvägen	Det utpekade området består av två flerbostadshus med tillhörande parkeringsytor och grönområden precis intill skolan.	Det centrumnära läget gör området attraktivt för förtätning av ytterligare flerbostadshus.	Cirka 20 bostäder.	
B:04 Åsundavallen	Används för fotboll och idrott. En ny fotbollsplan finns vid Hackel, på sikt ska idrotten också flytta dit. Denna kommer ersätta nuvarande Åsundavallen.	Det har sedan tidigare varit uppe för diskussion om att Åsundavallen ska omvandlas till ett bostadsområde. Omfattningen eller typen av bostäder utres närmare i senare skede, men förslagsvis flerfamiljshus.	100 bostäder.	Miljö av stort värde: Åsundavallen
B:05 Åsunda-vägen	Området sluttar ned mot Åsunden och den tidigare campingen. Området ligger innanför strandskyddat område.	Närhet till vatten och rekreation samtidigt som det är centralt och nära skolan. De särskilda skäl som är lämpliga att hävda för att pröva ett eventuellt upphävande av strandskyddet på platsen är: Strandskyddet har tagits i anspråk i delar av intilliggande områden där strandskyddet inte längre uppfyller sitt syfte. Markerat område B:05 har ett attraktivt läge nära sjö, rekreation och centrum och kan därför tillgodose ett annat mycket angeläget intresse i form av bostäder. Möjligt område för flerbostadshus med öppna gårdar som inte hindrar allmänheten från att vistas i området.	Cirka 20-25 bostäder.	
B:06 Tävelstad	Området består av öppen åkermark öster om järnvägen intill ett bostadsområde med rad- och parhus.	Området skulle kunna bli en förlängning söderut av det befintliga bostadsområdet och bestå av radhus/parhus i samma karaktär som befintlig bebyggelse.	20-30 bostäder.	

Område	Området idag	Planförslaget	Antal bostäder	Kulturmiljö
B:07 Söder om Västra vägen	Området består av öppen mark. Kring området finns fornlämningar och om en utbyggnad blir aktuellt behöver området först genomgå en arkeologisk utredning.	Området kan bebyggas med friliggande villor och bli en utveckling av det befintliga bostadsområdet. Det ligger nära natur och rekreation och även skola och förskola.	Cirka 15-20 bostäder.	
B:08 Norr om Ulrikavägen	Området utgörs av öppen åkermark i den östra delen och skogsmark i den västra och ligger utmed Ulrikavägen.	Området skulle kunna byggas ut med en blandad bebyggelse bestående av friliggande villor och parhus i en glesare struktur för att bibehålla områdets lantliga karaktär och kontakt med naturen.	30-50 bostäder.	Miljö av högsta värde: Hallstad säteri
B:09 Hagstedts-hagen	Ett större område norr om Ulrikavägen som består mestadels av skog som sluttar nedåt beteshagar och åkermark. Mittemot området ligger ett antal friliggande villor.	Området skulle kunna byggas ut med friliggande villor i en glesare struktur för att bibehålla områdets lantliga karaktär och kontakt med naturen.	20-40 bostäder.	
B:10 Linnäs	Området består av öppen åkermark väster om väg 603.	Området kan lämpa sig för tomter med friliggande villor. Området bör utformas för att behålla den lantliga karaktären som råder.	Cirka 20 bostäder.	
B:11 Utvecklingsstråk Håkantorps - Krågedal	Söder om Rimforsa tätort finns mark som är attraktiv för framtida bebyggelse. I och omkring området finns både åkermark och skog och en del bebyggelsesamlingar. Allt med närhet till sjön Åsunden.	På sikt kan delar av det utpekade området vara intressant för utbyggnad av bostäder. På båda sidor om Kalmarvägen finns kvaliteter som är attraktiva för att nya eller befintliga invånare att flytta till. Om området exploateras med stor varsamhet och med hänsyn till omgivningens värde kan området generera attraktiva tomter inom delar av området utan att göra avkall på områdets höga värden.	10 bostäder/hektar.	Miljöer av visst värde: Håkantorps Lillgården Sörstugan, storgården. Byggnad av stort värde: Storgården
B:12 Utvecklingsstråk Dal	I norra delen av Rimforsa, längs väg 603, har en del bebyggelse nära sjön tillkommit under de senaste åren.	Området har ett attraktivt läge och utvecklingspotential för framtida bostäder nära både sjö och natur.	10 bostäder/hektar.	
BV:01* Västra Björkliden	Området består idag av skog intill ett större flackt område söder om Ulrikavägen.	Området bör finnas med som en möjlighet att utreda för både bostäder och verksamheter (BV) i senare skede beroende på var behovet finns och vad marken lämpar sig för. Tyngden bör ligga på verksamheter.	40-50 bostäder.	
BV:02 Östra Västerliden	Området består av öppen åkermark längs med väg 23/34.	Området föreslås innehålla bostäder med tillhörande mindre byggnad för möjlighet till att inrymma mindre ej störande verksamhet.	Cirka 20 bostäder.	

Område	Området idag	Planförslaget	Antal bostäder	Kulturmiljö
BV:03 Östra Västerliden	Området består av öppen åkermark längs med väg 23/34.	Området föreslås innehålla bostäder med tillhörande mindre byggnad för möjlighet till att inrymma mindre ej störande verksamhet.	Cirka 10	
BV:04 Hackelvägen	Området består av ett antal mer eller mindre aktiva verksamheter och industrier. Platsen har ett läge nära vattnet.	Området kan omvandlas till ett bostadsområde med flerfamiljshus, exempelvis lägenheter, som tar vara på närheten till vattnet och intilliggande rekreation och friluftsliv. Området föreslås även, för möjlighet till framtida behov av barnomsorg.	Cirka 40-50 bostäder.	

* BV: Området bör utredas för både bostäder och verksamheter för att bedöma vad som är mest lämpligt i senare skede. Verksamheter kan innebära både handel, service och industri eller lager. Industri och lager ska inte kombineras ihop med bostäder.

2.2 Områden för verksamheter och service

Figur 6. Föreslagna områden för verksamheter och service i Rimforsa.

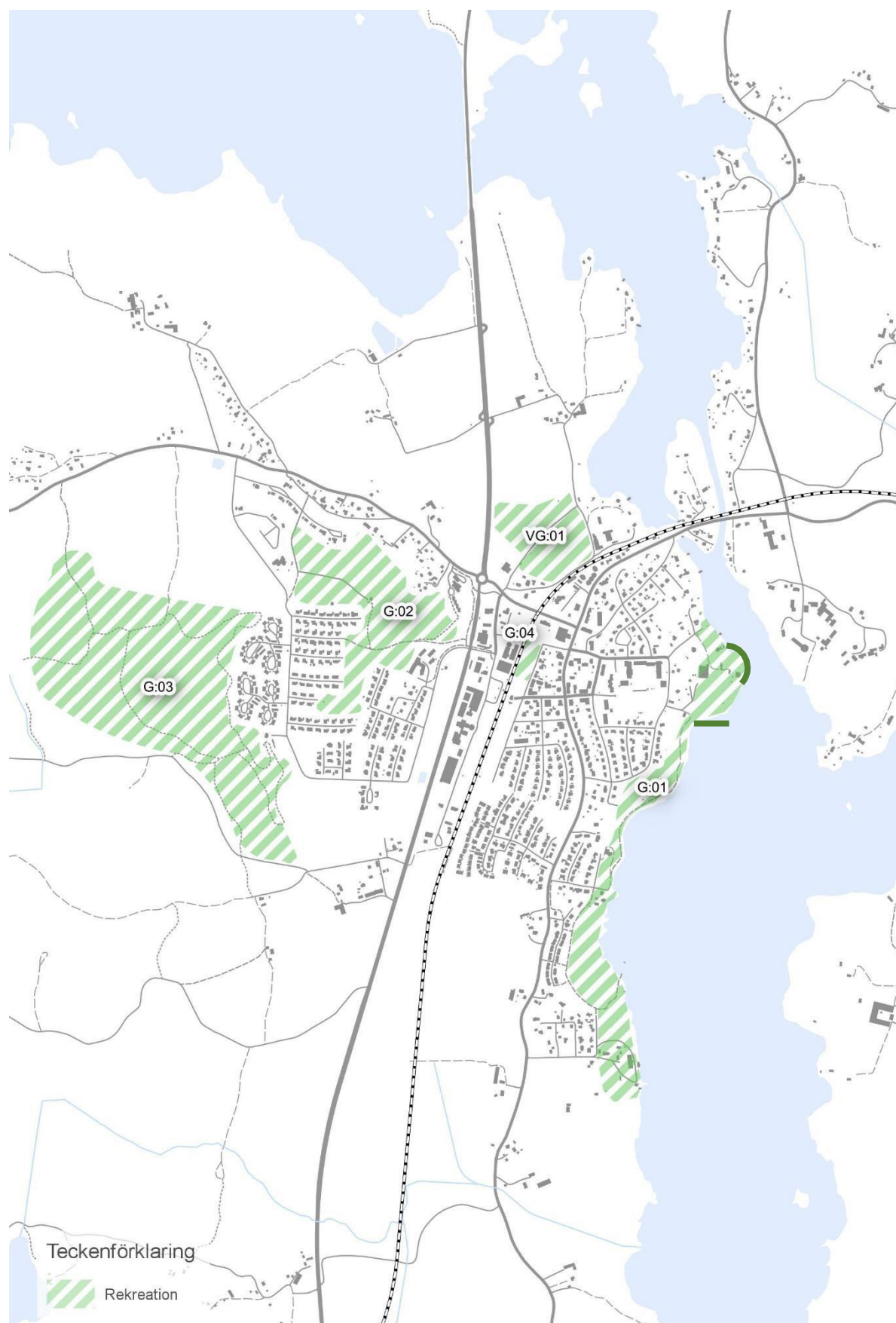
Tabell 2. Beskrivning av föreslagna områden för verksamheter* och service i planen.

Område	Området idag	Planförslaget	Kulturmiljö
V:01 Väster om väg 23/34	Området består av öppen åkermark intill rondellen.	Området skulle kunna användas till externhandel eller mindre industri. Området har ett bra skyltläge intill väg 23/34 och är lättillgängligt att köra in till från väg 23/34.	
V:02 Öster om väg 23/34	Området används idag för kommersiell verksamhet och är till viss del ianspråktagat av handel.	Möjligheter till att utveckla befintlig handel och ytterligare verksamheter i ett område med god tillgänglighet både från väg 23/34 och från Rimforsa centrum.	
V:03 Rimforsa skola	Idag bedriver Rimforsa skola sin verksamhet i området.	Möjlighet att bygga ut och utveckla skolans befintliga verksamhet.	Byggnad av stort värde: Rimforsa skola
V:04 Tävelstad	Området ligger vid Kalmarvägen, öster om järnvägen, och består av öppen åkermark intill ett bostadsområde med rad- och parhus.	Området föreslås för möjlighet till framtida behov av barnomsorg.	
V:05 Tävelstad	Området ligger mellan järnvägen och väg 23/34 och består av åkermark.	Området har potential att i framtiden utvecklas till en förlängning av befintligt verksamhetsområde längs med Industrivägen.	
V:06 Vattenverket	Marken består av öppen åkermark intill befintligt vattenverk.	För att trygga vattenverkets fortsatta funktion är det viktigt att möjlighet till eventuell utbyggnad av verket eller tekniska anläggningar finns för att säkerställa framtida behov.	
VG:01 Hackels idrottsområde	Området har en fotbollsplan med tillhörande parkeringsyta och klubbstuga. Rimforsa IF bedriver sin verksamhet här. En ny idrottshall är snart färdigställd inom området.	Möjlig utveckling av idrott och friluftsliv. Lämplig verksamhet är även förskola då det finns fördelar med närheten till idrottsverksamhet och rekreation.	

* Verksamheter kan innebära både handel, service och industri eller lager.

2.3 Rekreatiomsområden

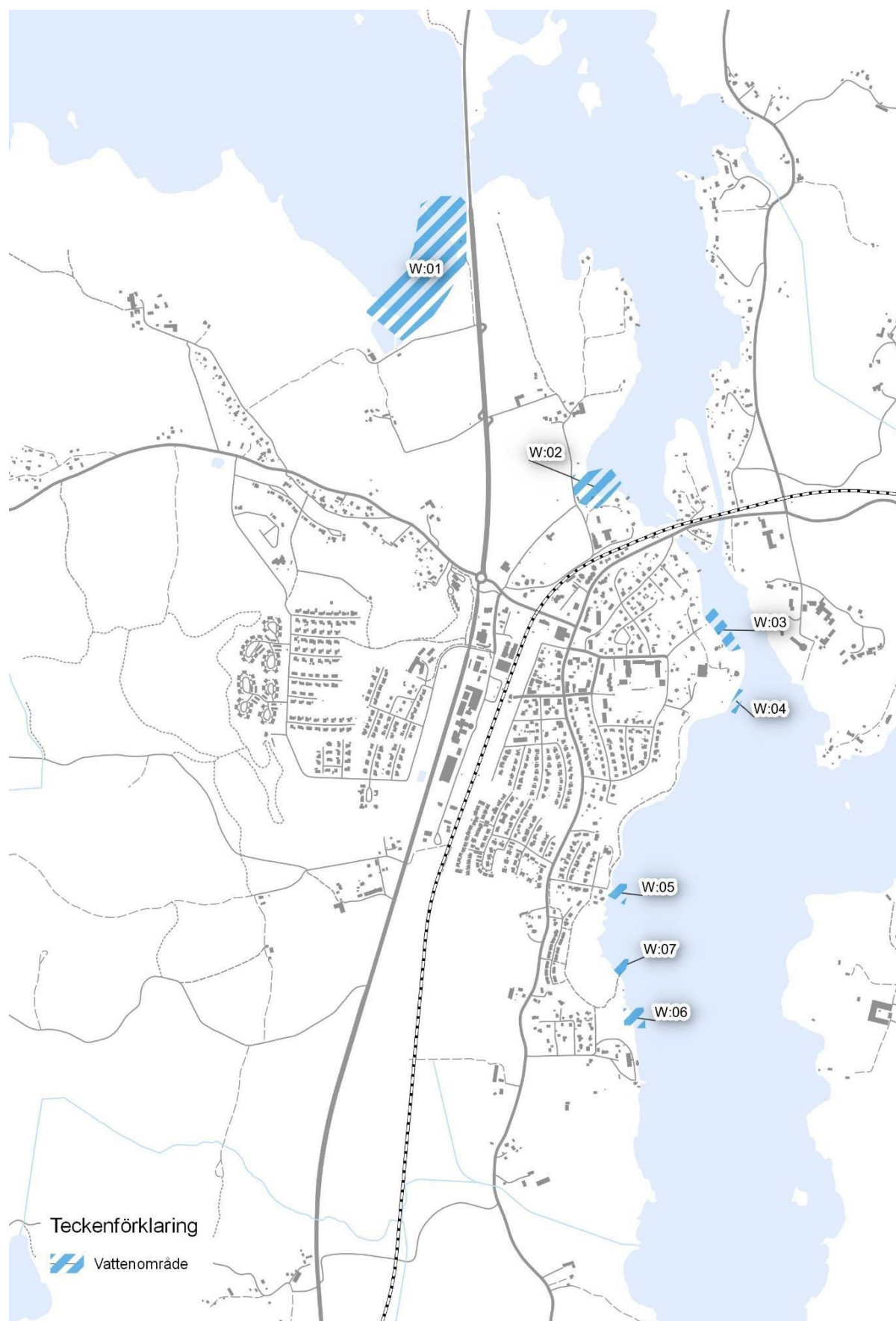

Figur 7. Föreslagna områden för rekreation i Rimforsa.

Tabell 3. Beskrivning av föreslagna områden för rekreation i planen.

Område	Området idag	Planförslaget	Kulturmiljö
G:01 Strand- promenaden / Björksund	Område för sjönära rekreation längs Åsundens strand. Området vid Björksund används idag för idrott, undervisning och rekreation bland annat av skolan och fritids. Skolan har behov även i framtiden av att nyttja naturmiljön i området. Befintlig bebyggelse är kulturhistoriskt värdefull och har varsamhetskrav.	Området kan utvecklas till ett rekreativområde med hög tillgänglighet för rimforsabor och besökare med tillhörande verksamheter för besöksnäring. Området bör ses som en tematisk helhet med intilliggande W-området W:04. Strandlinjen vid Björksund (mörkgrön markering i kartan) ska tillgängliggöras för allmänhetens tillgång till Åsunden från land. Promenadvägen som ligger i direkt anslutning till vattnet kan utvecklas för bättre vattenkontakt, till exempel genom koppling till brygga (ej för båtplatser).	Miljö och byggnad av högsta värde: Rimforsa strand och Fredrika Bremerskolan Byggnad av högsta värde: Villa Björksund Miljö av stort värde: Miljö kring villa Björksund.
G:02 Västerlidens grönområde	Strövområde med gång- och cykelbana och stigar mellan bostadsområden. En del av Östgötaleden går härigenom.	Området ska bevaras, tillgänglighet och trygghet kan ses över.	
G:03 Björkfors GOIF grönområde	Rekreativområde i gallrad skog med elljusspår, Björkfors GOIF ligger i anslutning till området.	Området bör bevaras som ett tätortsnära grönområde på allemansrättslig grund. Trygghet och tillgänglighet kan ses över.	
G:04 Frodigvallen	Området består idag av en fotbollsplan intill järnvägen.	Utveckla området för idrott.	

2.4 Småbåtshamnar

Figur 8. Föreslagna småbåtshamnar för båt- och vattenverksamhet.

Tabell 4. Beskrivning av föreslagna vattenområden för båt- och vattenverksamhet i planen.

Område	Området idag	Planförslaget	Kulturmiljö
W:01 Skinnarängs- viken	På platsen finns idag inga bryggor eller båtplatser. Området har ett vindskyddat läge.	Utreds för utveckling av småbåtshamn. Cirka 50 båtplatser. Då området ligger utanför det inre vattenskyddsområdet och delvis även det yttre är det möjligt att anlägga tankstation inom området.	
W:02 Smedjeviken	Kinda båtklubb ligger här.	Möjligt att utöka antalet båtplatser med cirka 25 platser. Angöringen till klubben bör ses över. Eftersom området redan är ianspråktaget är det möjligt att utöka befintliga bryggor med ytterligare båtplatser utan att det riskerar medföra större påverkan än nuvarande bryggor. Landområdet kan användas för vinterförvaring. Området ligger utanför det inre skyddsområdet och inom det yttre skyddsområdet. Då området är det enda W-området ihop med W:01 som ligger utanför det primära vattenskyddsområdet är W:02 ett möjligt alternativ till W:01 för att anlägga tankstation.	
W:03 Kanalen norr om Björksund	Rimforsa båtklubb och Kinda veteranbåtklubb. Området ligger inom det primära skyddsområdet för vattentäkt i Rimforsa.	Utöka antalet båtplatser.	Miljö av stort värde: Norra och östra Borgbacken
W:04 Åsunden strand	Området ligger längs med strandpromenaden med närhet till badplats. Området ligger inom det primära skyddsområdet för vattentäkt i Rimforsa.	Anlägga bryggor och ge möjlighet att ordna båtplatser. Området bör ses som en helhet med intilliggande grön-/rekreationsområde G:01.	
W:05 Vid Abborr- gränd	Cirka 20 privata båtplatser. Området ligger inom det primära skyddsområdet för vattentäkt i Rimforsa.	Befintlig brygga kan kompletteras för att få till ytterligare båtplatser.	
W:06 Norr om Rimforsa Strand	Cirka 10 båtplatser, i första hand för boende i området. Området ligger inom det primära skyddsområdet för vattentäkt i Rimforsa.	Utöka antalet båtplatser för fler boende i området.	
W:07 BRF Åsundens brygga	Befintlig brygga som är privatägd. Platser hyrs ut till allmänheten.	Befintlig brygga kan kompletteras för att få till ytterligare båtplatser.	

3 Planförslaget fokusområden

3.1 Befolkning

Befintliga planer och policys gällande befolkning:

- Översiktsplan för Kinda kommun 2004
- Fördjupad översiktsplan Rimforsa 2011
- Bostadsförsörjningsprogram Kinda kommun (remissutgåva) 2017

3.1.1 Förutsättningar

Det kommunala bostadsförsörjningsprogrammet (KBFP) ska i likhet med andra kommunala program och planer ge riktlinjer som är vägledande för den kommunala översiktsplanen. Enligt KBFP för Kinda kommun remissutgåva från 2017-04-28 pekar prognoserna på att befolkningen i kommunen kommer att öka. Befolkningstillväxten är ett verktyg för att Rimforsa ska växa och inte ett mål. Kommunens agerande har avgörande betydelse för hur stor ökningen blir och hur befolkningens sammansättning ser ut i framtiden.

Befolkningsprognoser som SCB (statistiska centralbyrån) gör pekar på att Östergötland kommer att öka i befolkning. Enligt prognosen kommer det att bo omkring 525 000 invånare i regionen år 2035, det motsvarar en ökning med cirka 17 procent jämfört med 2015. Enligt samma prognoser kommer även Kinda att öka i befolkning och kommer år 2035 att ha omkring 10 500 invånare, det motsvarar en ökning med 7–8 procent jämfört med år 2015.

Befolkningen i Kinda kommun har minskat under en längre period. Under 2016 skedde det en ökning av antalet invånare i kommunen liksom för många andra kommuner i landet till följd av det ökade antalet människor på flykt i världen. Enligt SCB hade Kinda kommun 9840 invånare år 2016 och i Rimforsa tätort bodde det 2256 invånare år 2016 (SCB, 2017).

Den långsiktiga trenden har varit att befolkningen har ökat i de norra delarna av kommunen medan den har minskat i övriga delar. I Horn har till exempel befolkningen minskat, även om det har varierat under decennierna. Även Björkfors och Hycklinge har minskat i befolkning på lång sikt.

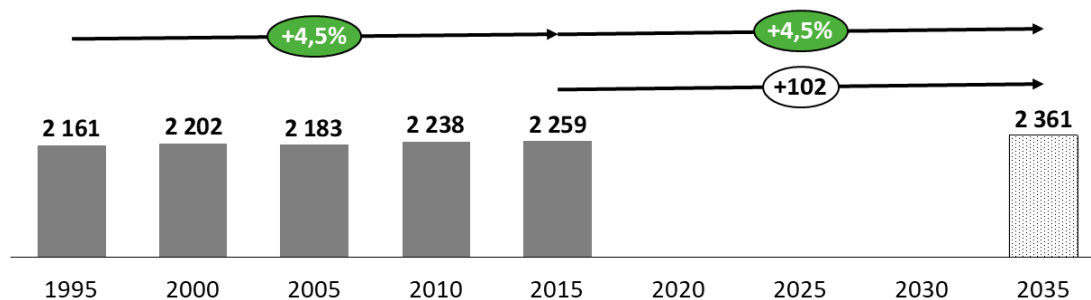
Befolkningssammansättningen är typisk för en mindre kommun. Kommunen har relativt sett färre invånare i åldrarna mellan cirka 20 och 45 år, jämfört med riket och länet, medan det är fler i åldrarna över 55 år. Nästan halva befolkningen är under 18 år eller över 65. Andelen invånare som är över 80 år är också högre än genomsnittet i riket och kommer sannolikt att öka vilket kommer att ställa krav på kommunen när det gäller äldreomsorg och äldreboende och dess tillgänglighet.

Kinda står, i likhet med många andra småkommuner, inför en framtida utmaning, nämligen att det kommer att vara en allt mindre andel av befolkningen som arbetar och en allt större andel som är pensionärer eller som studerar. Det kan leda till svårigheter i den kommunala ekonomin eftersom skatteunderlaget kommer att tunnas ut. Risken för problem med kompetensförsörjning och brist på arbetskraft både för privata företag och i den offentliga sektorn. Problemet förvärras av att situationen är densamma i många kommuner, detta leder till konkurrens om kompetens och arbetskraft. Både det privata näringslivet och kommunen måste anstränga sig för att vara attraktiva arbetsgivare.

Enligt SCB:s statistik har befolkning i Rimforsa varit stabil de senaste 20 åren med en total ökning av befolkningen på 4,5 procent. Med fortsatt liknande utveckling de närmsta 20 åren skulle befolkningen öka med ytterligare cirka 100 personer till 2035 (se figur 9).

Det genomsnittliga hushållet i Sverige är 2,1 personer per hushåll. Hushåll som bor i småhus med äganderätt, vilket Rimforsa domineras av, är dock större och består i genomsnitt av 2,7 personer.

Med den informationen som underlag ger ett enkelt överslag att Rimforsa med den utvecklingen skulle behöva cirka 38–50 nya hus eller lägenheter fram till 2035. Det innebär endast 1-3 hus om året.

Figur 9. Linjär befolkningsutveckling – Extrapolering Rimforsa (Kinda Kommun).

Rimforsa, liksom många tätorter och kommuner, uttrycker en hög ambition att växa i antalet invånare. Om målsättningen för tätorten är att nå till 3000 personer inom tidsperioden behöver något fundamentalt förändras i ortens förmåga att behålla och attrahera nya boende, företag och arbetsplatser.

	1975	1980	1990	1995	2000	2005	2010	2015
T1220 Rimforsa (Kinda kommun)	1 559	1 611	1 812	2 161	2 202	2 183	2 238	2 259

Tabell 5. Befolkning Rimforsa (Kinda Kommun). Källa: SCB. Notering: "Förändringar har gjorts i metod och definition av tätorter, vilket påverkar tätorternas utbredning och statistik. Ska jämförelser göras mellan 2015 års tätorter och bakåt är det svårt att avgöra om förändringar beror på verkliga ändringar i bebyggelsen eller om det beror på den nya metoden och definitionen."

En positiv förändring som kan leda till fler invånare är förbättrade pendlingsmöjligheter till centralorten. Bättre pendlingsmöjligheter med kortare tid till arbetsplatser kan leda till fler boende.

Andra möjligheter innefattar ett förbättrat lokalt näringsliv, kommunal service med särskilt skolor och förskolor i fokus, samt fler attraktiva boendemiljöer.

3.1.2 Förslag på utveckling

Ett första steg i att nå målbilden med 3000 invånare är att få redan bosatta invånare i Rimforsa att stanna kvar på orten. Vanligt i Rimforsa är att personer i åldrarna mellan 20–35 år flyttar från orten.

Både för att få befintliga invånare att stanna kvar på orten och för att locka nya invånare att flytta till Rimforsa är tillgången till ett varierat bostadsutbud avgörande. För att locka unga personer att stanna kvar eller flytta hit bör det till exempel finnas hyresrätter i stations- och centrumnära läge. Finns det ett varierat bostadsutbud ökar möjligheterna till att locka flera olika målgrupper att flytta till och stanna i Rimforsa.

Det kommunala ansvaret när det gäller boendet är att ha god markberedskap och skapa möjligheter för att bygga bostäder. Genom att upprätthålla en aktiv omvärldsanalys och vara lyhörd för de behov som finns kan invånarnas sammansättning visa på hur andra delar av samhället fungerar; tillgång till ett meningsfullt arbete, stimulerande fritid, önskat boende, utbildning och service.

En befolkningsstillväxt för med sig en bättre fördelning mellan åldersgrupperna samt ger bättre underlag för service som skola, föreningsliv, arbete och handel, vilket i sin tur bidrar till fortsatt utveckling. Det är positivt med blandad befolkning, vilket kan innebära större stimulans och ökad

tolerans. Fler unga familjer ger ett underlag för arbetstillfällen, köpkraft och möjligheter för fler att arbeta på orten.

3.1.3 Viljeinriktning för befolkning 0–5 års sikt

- Aktivt förmedla bilden av Rimforsa som ett attraktivt boendialternativ i storstadsnära läge genom att till exempel ta fram en marknadsföringsplan för Rimforsa.
- Var en attraktiv kommun för människor med mångkulturell bakgrund och barnfamiljer.
- Tillhandahålla lokal service.
- Gör en estetisk översyn över de centrala delarna av samhället.

3.1.4 Viljeinriktning för befolkning 5–15 år års sikt

- Öka möjligheterna för att locka varierade målgrupper att flytta till Rimforsa. Skapa goda förutsättningar för att vara en ort för hela livet.
- Möjligheten att på kort varsel hitta passande boende i Rimforsa skall vara hög.
- 3000 invånare.

3.2 Bostäder

Befintliga planer och policys gällande bostäder:

- Översiktsplan för Kinda kommun 2004
- Fördjupad översiktsplan Rimforsa 2011
- Bostadsförsörjningsprogram Kinda kommun (remissutgåva) 2017

3.2.1 Förutsättningar

Rimforsa är till största delen bebyggt med friliggande villor på egen tomt. I de centrala delarna finns det även hyresrätter och ett mindre antal bostadsrätter. Bebyggelsen är låg med flerbostadshus i 2–3 våningar, där inga bostadshus sticker upp från det bebyggda landskapet. Det finns ett stort behov av centrumnära lägenheter främst i form av hyresrätter.

En relativt stor andel av de befintliga villorna ligger idag längs samhällets gräns mot omgivande naturmark. Vissa har därmed skogen alldeles inpå tomtgränsen och andra har utsikt över jordbruksmark eller ut mot någon av sjöarna. Samhället ligger på mark som över lag inte är särskilt kuperad. I den västra delen, vid Västerliden samt längs Ulrikavägen och mot Hallstad, finns dock bostadsområden som ligger något högre i landskapet.

Inom den ekonomiska litteraturen existerar begreppet komparativa fördelar. Rimforsas relativa fördelar bör utnyttjas, vidareutvecklas och marknadsföras fullt ut givet ortens tillväxtambitioner. Närheten till sjö, natur och rekreation är en sådan fördel. En fördel med Rimforsa är att marken är billigare än i tätorter närmre Linköping. Att kunna ha en planberedskap i på orten attraktiva lägen kan också vara en sådan fördel.

Det råder brist på kommunal mark i utkanterna av Rimforsa. Det finns ett större bestånd kommunägd mark i västra delen av Rimforsa som till största del består av grön- och rekreationsområden och inte lämpar sig för exploatering av bostäder.

Vilka boendekvaliteter efterfrågas egentligen av konsumenter när de faktiskt väljer att köpa ett boende? En studie över stadskvaliteter i Göteborg kan användas som ett underlag för att mer precist diskutera eftersökta kvaliteter. Även om skillnaderna i storlek och placering av ort är stora finns det resultat i undersökningen som kan inspirera till en mer faktaunderbyggd diskussion även i Rimforsa.

I undersökningen visas att ett antal kvaliteter styr konsumentens betalningsvilja för objekt, dessa varierar i viss mån om det är flerbostadshus eller småfamiljshus.

Stadskvaliteterna som till hög grad styr betalningsviljan för boende i flerfamiljshus är:

1. Närhet till stadskärnan
2. Närhet till spår-expressbusshållplats
3. Antal urbana verksamheter inom 1 kilometer
4. Hektar park inom 1 kilometer
5. Närhet till närmsta vattenyta
6. Inom 50 m från vattenyta
7. Kvartersstadsindex
8. Socioekonomiskt index

Stadskvaliteter för boende i småhus:

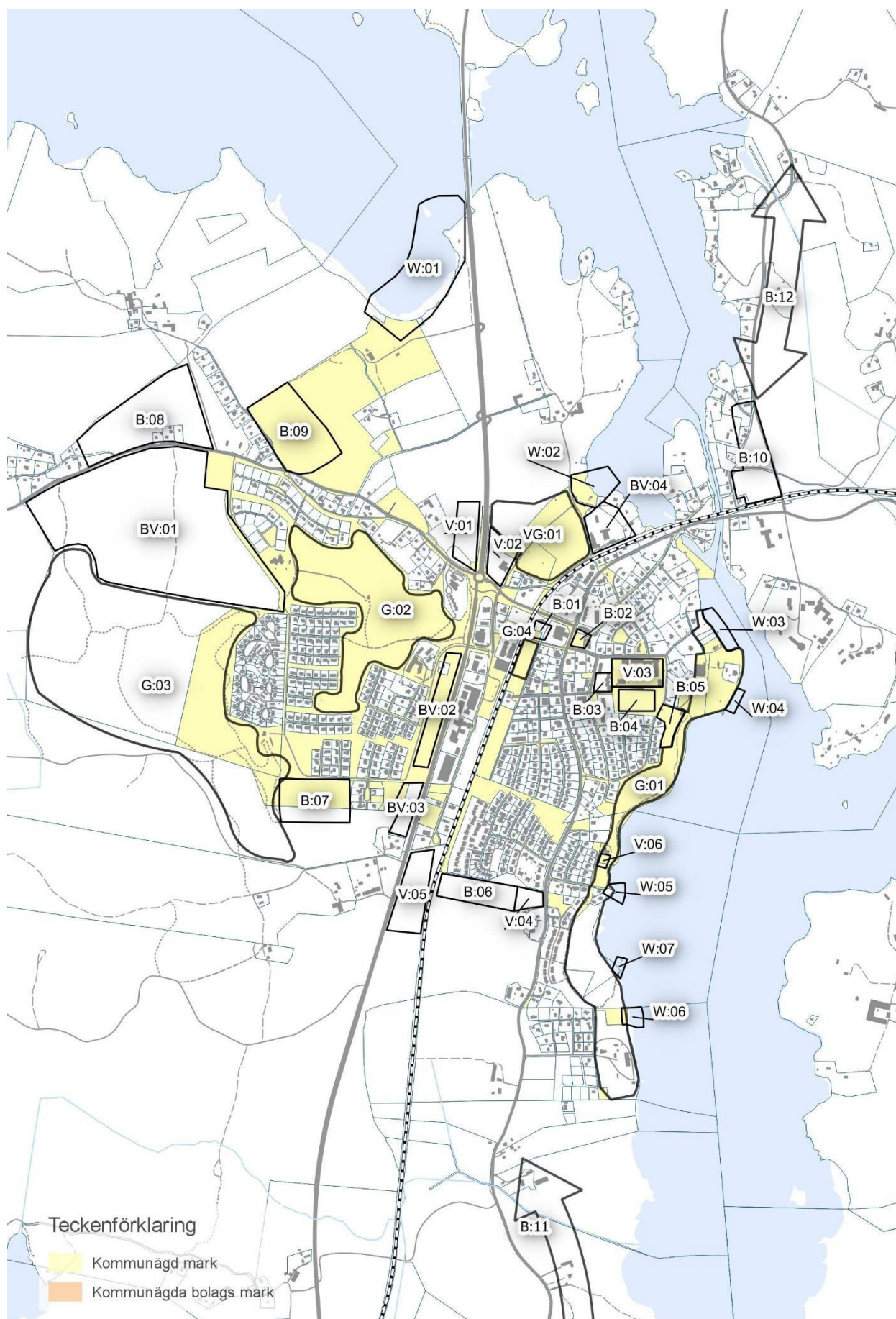
1. Tillgänglighet till arbetsplatser inom 45 min med bil
2. Spår- eller expressbusshållplats inom 400 m
3. Antal typer av urbana verksamheter inom 500 m
4. Områdesexploatering
5. Närhet till närmsta värdefulla grönområde
6. Närhet till havet
7. Lugna gatan-index
8. Avstånd till närmsta motorväg eller järnväg
9. Socioekonomiskt index

(Spacescape/Evidens, 2016).

I brist på en liknande studie för just Rimforsa eller Kinda bekräftar studien ändå vad många som varit på bostadsmarknaden eller mäklare känner till. Det är attraktivt med sjöutsikt, närhet till vatten och parker, tillgång till kommersiell och offentlig service samt kollektivtrafik. Det är också viktigt med god tillgång till en arbetsmarknad.

Sett till vad som på kort sikt går att påverka i en FÖP är det framförallt nya bostäders placering samt företagares expansionsmöjligheter. Givet ovan kriterier, och att de till del är relevanta för Rimforsa är det utbyggnadsområde B:04, B:05, B:06, BV:04 och B:10 som är mest intressanta att utveckla för bostäder. Vattenläget, med "Närhet till närmsta vattenyta" och "Inom 50 meter från vattenyta" kan här uppnås. Alla områdena är även nära park, badplats, skola och livsmedelsbutik i Rimforsa.

Ur en hållbarhetssynpunkt är det känt, bland annat från UN Habitats principer för hållbar stadsutveckling, att tätare byggnation ger mer hållbara städer socialt, ekonomiskt och ekologiskt. Det är naturligt att bygga vidare i anslutning till tätortens centrum (UN Habitat, 2014).

Figur 10. Kommunägd mark i Rimforsa. I kartan finns även planens föreslagna områden inlagda.

3.2.2 Förslag på utveckling

I arbetet med den fördjupade översiktsplanen har ett antal områden lämpliga för bostäder pekats ut i och runt omkring Rimforsa. Områden har pekats ut oberoende av vad som är kommunalägd respektive privat mark och ska snarare tolkas som en framtida strategi för att nå ett ökat och mer varierat bostadsutbud. Kommunen behöver nödvändigtvis inte ha rådighet över marken för att exploatera den. Om markägaren och kommunen kan samarbeta kring en projektutvecklingsidé för till exempel bostäder kan kommunen ändå utvecklas i önskad riktning.

I takt med en ökad befolkning både nationellt och i Kinda kommun behöver kommunen kunna erbjuda bostäder som passar flera målgrupper. Då Rimforsas bestånd av lägenheter, både hyresrätter och bostadsrätter, är betydligt färre än antalet villor är det av intresse att kunna erbjuda lägenheter. Genom att erbjuda ett varierat utbud av bostäder och upplåtelseformer kan fler ha möjlighet att hitta en bostad som passar både storleksmässigt och ekonomiskt. När fler lägenheter byggs kan även tillgängligheten till villor öka, då det ger möjlighet till flyttkedjor. Äldre människor kan få ett mindre och tillgängligare boende samtidigt som hus och villor frigörs till större familjer.

Om det skulle finnas alternativ som är attraktiva för den äldre delen av invånarna som inte längre har behov av stort hus och trädgård och söker en enklare boendeform skulle dessa flyttkedjor kunna komma igång. Ett exempel på boende skulle vara att bygga bostadsrätter med marklägenheter med närhet till sjön och centrum. Genom hög standard och attraktivt läge för dessa bostäder kan det vara mer lockande att ta steget och flytta från villan.

Livssituationen förändras hela livet. Om orten kan erbjuda olika bostadsformer är det inte nödvändigt att flytta för att hitta ett boende som passar en förändrad livssituation.

Att arbeta aktivt för att skapa flyttkedjor så att fler barnfamiljer kan flytta till Rimforsa är en lämplig taktik. Fastighetsägarna lyfter som en av flera aktörer upp att rörligheten på bostadsmarknaden behöver bli bättre. Ett konkret exempel på kategoriboenden som skapar flyttkedjor är det av fastighetsbolaget Balder ägda "Bovieran". Ett 55+ boende med högt fokus på service och komfort. I Öckerö kommun, en kommun präglad av främst småhus med ett begränsat utbud av mark, har ett genomfört Bovieran-projekt frigjort villor. Bovieran ska ses som ett exempel av många på hur en kategorispecifik satsning kan skapa flyttkedjor på en ort med ett bostadsbestånd som domineras av småhus.

Här kan en satsning på att tillföra fler hyresrätter också vara viktigt. Den äldre generationen har, i genomsnitt, ett stort kapital uppbundet i sina bostäder. Genom att möjliggöra transaktionen från ägt till hyrt boende ges fler äldre möjlighet att realisera en uppbyggd vinst i sitt boende samtidigt som en yngre generation kan nyttja det större boende som ett småhus kan innebära. En äldre bostad är också i flera fall en billigare bostad än en ny. Unga familjer kan välja om och i vilken takt de önskar uppgradera standarden i en äldre bostad.

3.2.3 Viljeinriktning bostäder 0–5 år

- Öka flerbostadshusbebyggelsen i centrum.
- Planera för attraktiva lägenheter intill sjön.
- Erbjudna varierade boende- och upplåtelseformer med fokus på ökad andel hyresbostäder i anslutning till kollektivtrafik, kommersiell och offentlig service.
- 5 % av nyproducerade bostäder ska öronmärkas till anpassade bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning.
- Anpassade bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning ska integreras i byggandet av flerbostadshus med möjlighet till att integrera verksamheter i bottenplan.
- Anpassade bostäder för personer med funktionsnedsättning ska integreras i bostadsområden av småhuskaraktär.
- Miljötänkande och klimatperspektiv ska genomsyra bostadsbyggandet och planläggningen.
- Utredda framtida utveckling av torget i Rimforsa.

3.2.4 Viljeinriktning bostäder 5–15 år

- Utveckla stråket söderut mot Krågedal med bebyggelse i form av friliggande hus som en attraktiv del i ett framtida Rimforsa. Utbyggt cykelstråk och kollektivtrafik möjliggör detta.
- Kommunen ska proaktivt köpa och byta till sig mark.
- Nya bostadsområden i utvecklingsstråken norr (B:12) och söder (B:11) om Rimforsa tätort.

3.3 Skola, vård och omsorg

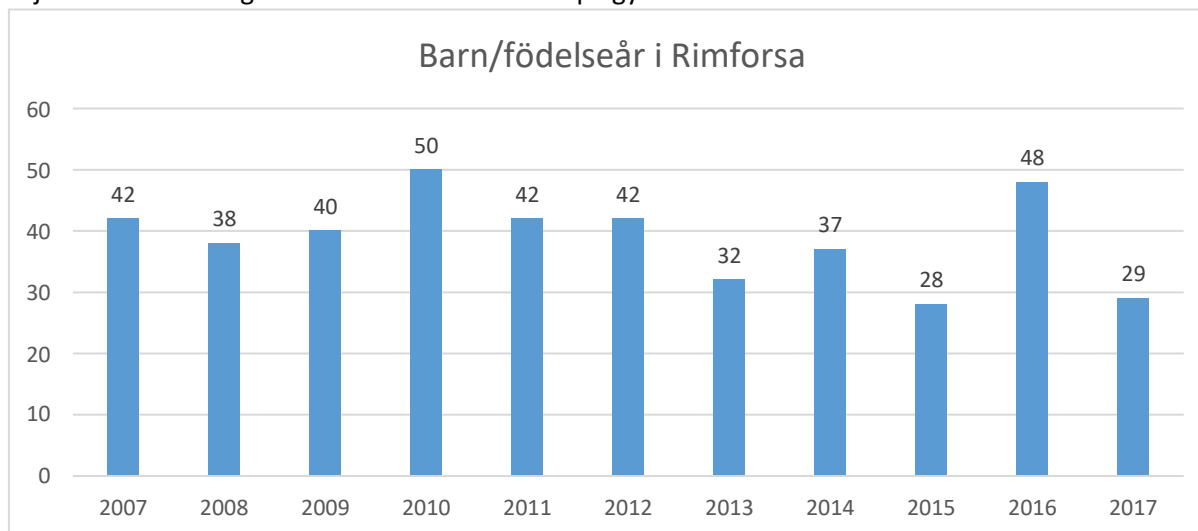
Befintliga planer och policys gällande skola, vård och omsorg:

- Översiktsplan för Kinda kommun 2004
- Fördjupad översiktsplan Rimforsa 2011

3.3.1 Förutsättningar

Skola

Rimforsa skola har förskoleklass, låg- och mellanstadium med cirka 330 elever och 50-60 anställda. Skolan har behov av att utökas med cirka 50 platser, denna omfattning beräknas hålla även för ett utökat barnantal med hänsyn till ökad inflyttning. Högstadeelever går på högstadiet i Kisa. Liljeholmens folkhögskola i Rimforsa har kurser på gymnasienivå.

Figur 11. Antalet barn per födelseår i Rimforsa.

Rimforsa skola omfattar fem byggnader med byggnadsår från 1953 till 1994. I ett förslag från 2017 till kommunfullmäktige föreslås att skolans om- och nybyggnation ska ske inom den befintliga skolgårdstomten.

Rimforsa har behov av förskoleplatser för cirka 250 barn, detta motsvarar ett överskott på cirka 60 platser i Rimforsa vilket även täcker en eventuell befolkningstillväxt.

För att uppnå god skolmiljö och bibehålla invånarna i Rimforsa samt klara en ökad befolkningstillväxt krävs investeringar för skolan.

Vård och omsorg

Kommunen ansvarar för omsorg om personer med särskilda behov. Det kan vara behov beroende av ålder, funktionsnedsättning eller liknande. På Västerliden ligger ett äldreboende och demensboende, där finns även dagverksamheten Violen. I direkt anslutning till det kommunala äldreboendet finns anpassade lägenheter för äldre personer som har ett eget boende. Lägenheterna hyrs på vanliga hyresvillkor och är inte knutna till någon kommunal vårdinsats.

Kommunen ansvarar även för boende enligt LSS, lagen om stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Sådana bostäder är samlade på Norra Gärdesvägen, men det finns även bostäder i området runt omkring Norra Gärdesvägen.

Det finns för närvarande inte något behov av att utöka antalet platser i äldreboendet eller LSS boendet i Rimforsa, men detta behov kan öka på sikt. Det råder efterfrågan på fler anpassade bostäder för äldre som vill ha ett eget boende.

Centralt i Rimforsa ligger folk tandvården som drivs av Region Östergötland. Förutom detta finns även privatpraktiserande tandläkare på orten.

3.3.2 Förslag på utveckling

Skola

En god service i Rimforsa är en bidragande faktor i valen att stanna kvar och att flytta till Rimforsa. Att kunna erbjuda god barnomsorg och skolgång är en viktig del för att locka människor att flytta till eller stanna kvar i Rimforsa. Genom att utöka skolan och rymma fler elever ökar möjligheten också för människor med barn i skolåldern att flytta till Rimforsa. Det är även en fördel att kunna tillhandahålla förskoleplatser som det råder stor brist på i hela landet. Genom att öka antalet förskoleplatser och tillhandahålla platser för redan bosatta i Rimforsa men också ha marginal för en ökad befolkning och fler barn i förskoleåldern kan Rimforsa öka sin attraktivitet jämfört med många andra större orter där det ofta råder brist på förskoleplatser.

Skolor och förskolor ska planeras och placeras utifrån barn och ungdomars behov av en trygg, utvecklande och hälsosam miljö för såväl inomhus- som utomhusaktiviteterna. Nuvarande kapacitet och kommande behov av för- och grundskolelokaler samt behovet av friytor med koppling till dessa ska utredas. I en sådan utredning bör transportbehovet och barns rörelsefrihet i Rimforsa vägas in.

När det gäller storleken på friytor till skolor och förskolor hänvisar Boverket till forskning som visar att den totala friytan bör överstiga 3000 kvadratmeter. Detta är inte bindande och vissa kommuner har tagit fram egna riktlinjer. Friytan bör vara så rymlig att det går att ordna varierande terräng- och vegetationsförhållanden.

Vård och omsorg

Behovet av platser i äldreboende och särskilt boende med kommunala vårdinsatser bedöms vara konstant under en kommande 5 till 10-års period. Det finns efterfrågan på bostäder med centralt läge som är anpassade för äldre. Exempel på åtgärder som underlättar för äldre är plana ytor utomhus, entréer utan trappor, hiss, större badrum etc. Detta möjliggör även fler arbetstillfällen i Rimforsa.

3.3.3 Viljeinriktning skola, vård och omsorg 0–5 år

- Om- och tillbyggnation av Rimforsa skola.
- Tillgodose skola och förskolas behov inför framtiden och säkerställ en trygg och kunskapsförmedlande skolmiljö.

3.3.4 Viljeinriktning skola vård och omsorg 5–15 år

- Det ska finnas ett brett serviceutbud i Rimforsa.
- Ny förskola i centrumnära läge.

3.4 Näringsliv

Befintliga planer och policys gällande näringsliv:

- Översiktsplan för Kinda kommun 2004
- Fördjupad översiktsplan Rimforsa 2011

3.4.1 Förutsättningar

Det finns ett varierat utbud av arbetstillfällen och service i Rimforsa, trots att det är en liten ort. Närheten mellan kund och utförare blir en slags kvalitetsgaranti, så uppfattar många Rimforsas näringsliv.

Handel och företagande

Handeln i Rimforsa består av mindre butiker, fik, livsmedelsaffärer och kursgårdar. Vid rondellen för Ulrikavägen och väg 23/34 finns även bensinstation och motell med tillhörande restaurang. Den kommunala bostadsstiftelsen Kindahus har personal stationerad i Rimforsa och region Östergötland bedriver folktandvård här.

Den största offentliga arbetsgivaren är kommunen, där den största arbetsplatsen är Rimforsa skola. Andra viktiga kommunala arbetsplatser är Västerlidens äldreboende, förskolor, den kommunala LSS-verksamheten samt biblioteket. Den största privata arbetsgivaren är Rimaster AB med ett knappt sjuttioatal anställda. Företaget arbetar med utveckling och produktion inom elektronik.

Besöksnäringen är en växande bransch, genom till exempel guidningar i naturen och andra friluftaktiviteter. En del företag är enmansföretag medan andra har några personer anställda. De små företagen är viktiga för servicebredden och för stabiliteten i näringslivet.

Växtkraft Kinda

Den ekonomiska föreningen *Växtkraft Kinda* bildades år 2006. Föreningen arbetar för att utveckla Kinda till en attraktiv kommun för boende, arbete och besök. Växtkraft Kinda drivs av näringslivet. Organisationen *Leva och Bo i Rimforsa* som är aktiva i Rimforsa är en del av Växtkraft. Både stora och små företag är medlemmar, liksom olika organisationer, Kinda kommun och bankerna.

Växtkraft Kinda arbetar för att skapa en gemensam kraft där näringslivet, olika organisationer och det offentliga deltar. I arbetet med fysisk planering är det viktigt att näringslivets synpunkter kommer in i ett tidigt skede. Det är också av stor betydelse att det finns tydliga parter och en gemensam arena för diskussioner. Samverkan i sig är också en drivkraft för utveckling.

Lantbruk och markanvändning

Kinda kommun ligger i gränslandet mellan den bördiga östgötslättan och det småländska skogslandskapet. Marken i kommunen domineras till stor del av skog och sjöar. Den jordbruksmark som förekommer ligger mestadels koncentrerat till dalgångar och sjöstränder, vilket är samma områden som både samhällen och infrastruktur är lokaliserade till. Eftersom Rimforsa ligger i just ett sådant läge finns det en del jordbruksmark intill samhället, främst på de låglänta markerna längs sjöstränderna, medan skogen tar vid västerut inåt land. En situation som inte är ovanlig för många städer och samhällen, som när de behöver ny mark orsakar markanvändningskonflikter där exploatering av jordbruksmark måste vägas mot fortsatt jordbruksdrift. Kommunen är ansvarig för att göra denna viktiga avvägning för den framtida markanvändningen och lagstiftningen är tydlig med att i första hand använda annan mark än jordbruksmark.

Lantbruken kring Rimforsa drivs av ett fåtal lantbrukare. Ännu har ingen utredning gjorts om hur de befintliga lantbrukens möjligheter att kunna bedriva fortsatt djurhållning och övrig markanvändning ser ut eller förhåller sig till eventuellt minskad areal jordbruksmark.

Turism- och besöksnäringstrategi

För att ta tillvara på möjligheterna att skapa arbetstillfällen och tillväxt inom turism branschen i Kinda kommun, ska vi verka för ett bra samarbete mellan näringslivet och kommunen. Utökad samverkan leder också till utveckling av befintliga verksamheter, så väl som etablering av nya företag. Syftet med turism- och besöksstrategin är att göra kommunen mer attraktiv för besökare, kommuninvånare och potentiella nya kommuninvånare.

Utvecklingen av besöksnäringen i Kinda kommun ska bidra till att stärka Kinda kommuns attraktionskraft bland företag och boende samt bidra till ökad stolthet hos kommunens invånare. En väl fungerande infrastruktur är en del av det kommunala ansvaret och en viktig förutsättning för näringslivets utveckling.

3.4.2 Förslag på utveckling

Genom att ha god planberedskap för näringsverksamhet i Rimforsa förenklar kommunen möjligheten för företag att växa på orten eller flytta dit när behovet uppstår av större lokaler. Här är ett nära lyssnande till företagen på orten absolut nödvändigt.

Att för kommunen medverka i att tillskapa ett BID; Business Improvement District, är en rekommenderad väg framåt. Ett BID är en formell organisatorisk och finansiell samverkan mellan privat näringsliv och offentlig sektor inom ett visst geografiskt område för att till exempel underlätta nyetableringar, stärka handeln eller öka tryggheten. Idag finns cirka 1400 BIDs över världen och i vissa länder finns lagstiftning kopplad till ämnesområdet. I Sverige är BID inte formaliserat eller lagstiftad samverkansform.

Det är viktigt att möjligheterna att driva ett hållbart jordbruk inte försämras. För att detta ska bli möjligt krävs, förutom tillgång på arrenderade betesmarker, även större väl sammanhängande åkermarker belägna i närheten till jordbruksföretagen. Jordbruksområdena bör därför inte fragmenteras, då ett levande jordbruk är en garant för bevarande av ett öppet och attraktivt stadsnära kulturlandskap. Det brukade kulturlandskapet har stora rekreativvärden och pedagogiska värden genom att synliggöra matens ursprung och därmed en stor betydelse för folkhälsan. Det öppna landskapet ska även bevaras på ett långsiktigt och ekonomiskt hållbart sätt.

På längre sikt kan Rimforsas läge och den digitala flexibiliteten inom många yrken generera möjlighet att flexibla kontor i likhet med Mjärdevi Science Park i Linköping etablerades i Rimforsa. Genom att inte vara beroende av en fast arbetsplats på en viss ort kan Rimforsa med sitt naturnära läge även vara attraktivt för kontor där olika företag kan verka och samverka på gemensamma ytor.

3.4.3 Viljeinriktning näringsliv 0–5 år

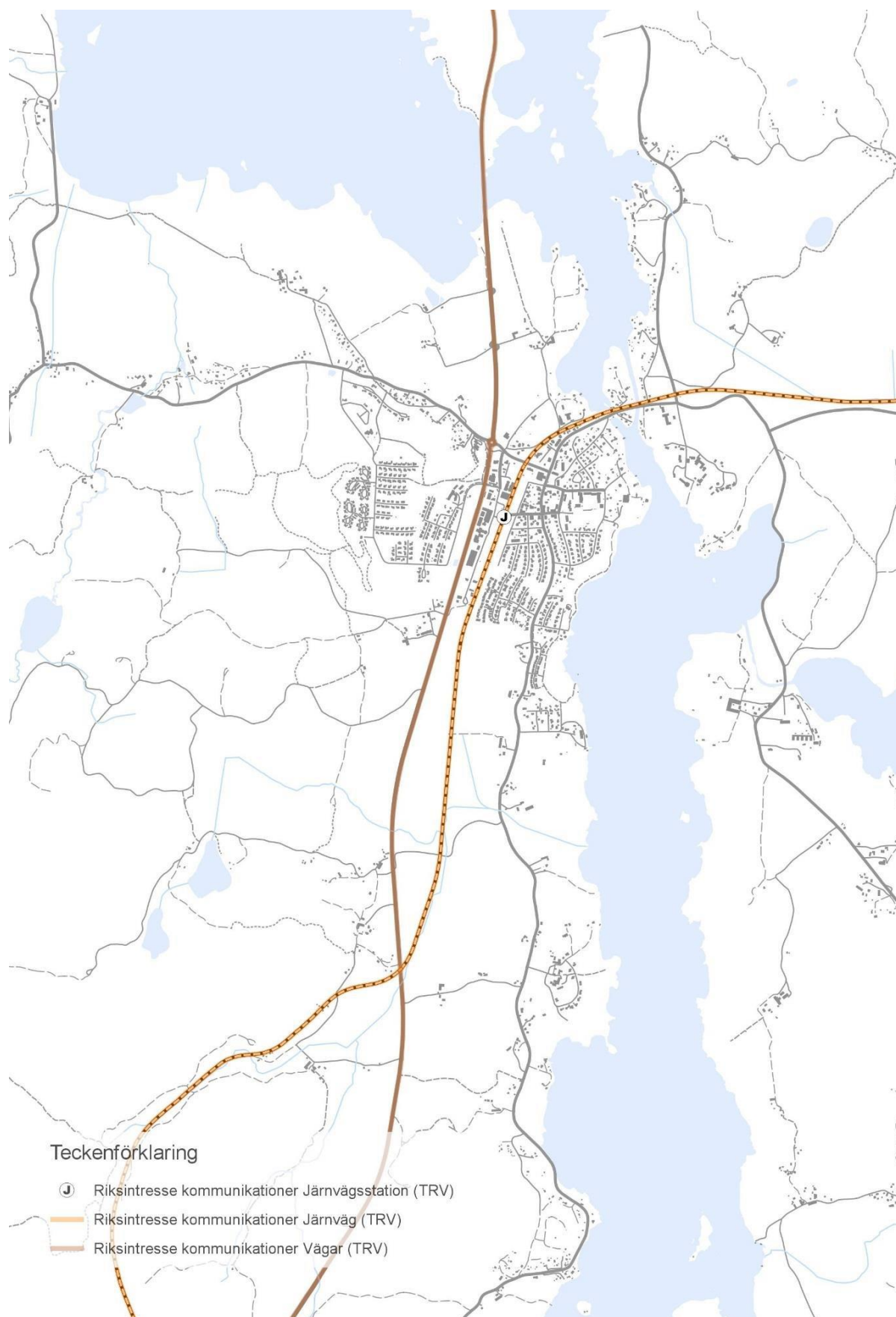
- Ha en markberedskap i kommunen för etablering av olika verksamhetsformer.
- Ta fram en strategi för näringslivet i Rimforsa.
- Kontor- och servicearbetsplatser skapas i attraktiva lägen nära vattnet, till exempel i bottenplan på flerbostadshus.
- Arenor för samverkan mellan företagare, ideella organisationer, enskilda Rimforsabor och det offentliga fortsätter att utvecklas.
- Främja en ökning av lokal konsumtion av varor och tjänster.

3.4.4 Viljeinriktning näringsliv 5–15 år

- Skapa goda förutsättningar för nyetablering såväl som vidareutveckling av befintliga företag.
- Tillgängligheten till planlagd mark skall alltid vara högre än det aktuella behovet.
- Möjliggöra en etablering av verksamheter inom teknik- och tjänstesektorn.
- Området utmed riksväg 34 utvecklas, omskapas och bidrar till att ge en attraktiv bild av Rimforsa.
- Det lokala jordbruket producerar mer och mer till boende, arbetande och besökare i Rimforsa.

3.5 Trafik och kommunikationer

Figur 12. Riksintressen för kommunikationer i och omkring Rimforsa.

Befintliga planer och policys gällande trafik och kommunikationer:

- Översiktsplan för Kinda kommun 2004
- Fördjupad översiktsplan Rimforsa 2011

3.5.1 Förutsättningar

Vägar och gator

I samhället finns både statliga vägar och kommunala gator. Trafikverket ansvarar för skötsel och drift av de statliga vägarna och kommunen ansvarar för de kommunala gatorna.

Statliga vägar i Rimforsa är Riksväg 23/34, Kalmarvägen (väg 603), Ulrikavägen (väg 588). Dessa är också de mest belastade vägarna ihop med Industrivägen.

I förordningen (2015:216) finns det angivet riktlinjer för trafikbuller vid bostadsbyggnader. Enlig 3§ bör buller från spårtrafik och vägtrafik inte överskrida följande kriterier;

1. 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad, och
2. 50 dBA ekvivalent ljudnivå samt 70 dBA maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden.

För en bostad om högst 35 kvadratmeter gäller i stället för vad som anges i första stycket 1 att bullret inte bör överskrida 65 dBA ekvivalent ljudnivå vid bostadsbyggnadens fasad. Förordning (2017:359). För den framtida planeringen är det klokt att följa Boverkets riktlinjer och rekommendationer, bland annat vad gäller *Rätt fart i staden*.

Gång- och cykelvägnät

I Rimforsa är det drygt 1,5 kilometer från butikerna i centrum till samhällets utkant. Med undantag för vissa backar i västra Rimforsa är samhället inte särskilt kuperat och därför lämpligt att cykla i.

Det finns sammanhängande cykelvägar från nordväst, längs Ulrikavägen till Kalmarvägen. Det finns cykelvägar från de västra delarna till stationen. Från området vid Rimforsa Strand finns det separata cykelvägar. Från Tåvelstadområdet finns det cykelvägar som via lokalgator, leder in till stationen, ICA och Kalmarvägen. Cykelvägarna fungerar också som gångvägar. Det finns dessutom gång- och cykelvägar genom Västerlidsområdet som i praktiken är väl branta för att fungera bra för cyklister.

Några viktiga länkar som saknas för att få ett trafiksäkert och sammanhängande gång- och cykelnät:

- En säker passage för cyklister över Kalmarvägen från ICA till skolan
- Förbättrade gångvägar från stationen längs järnvägsgränd till Åsundavallen och till skolan
- Gång- och cykelväg mellan Rimforsa tätort och Krågedal
- Gång- och cykelväg från Hallstad ängar till/från Rimforsa
- Förbättrad koppling från Rimforsa skola och idrottsplatsen norr om Hackelvägen
- Det finns plats för cykeluppställning på båda sidorna om järnvägen vid stationen, på Skolvägen vid skolan, vid Åsundavallen (Högabacksvägen) och vid Åsundahallen. Vid Åsundabadet finns det behov av mer uppställningsplatser för cyklar.

Järnväg

Stångådalsbanan, det vill säga järnvägen mellan Linköping och Kalmar, går genom Rimforsa. En omfattande förbättring av järnvägen gjordes under mitten av 1990-talet.

I Kisa och i Rimforsa finns det stationer som klarar långa tåg (Kustpilen). Det finns enklare hållplatser på flera platser, hållplatserna trafikeras inte. Järnvägen är ett riksintresse för kommunikation.

Trafikverket anger att järnvägen behöver en skyddszon på cirka 30 meter, avståndet bestäms från platsens förutsättningar, på vardera sidan till skydd mot eventuella olyckor och för att i framtiden kunna göra kompletteringar av spåren.

Kinda kommun samarbetar tillsammans med angränsande kommuner för att Stångådalsbanan ska rustas upp. En väl fungerande tågtrafik till och från kommunen och orten är viktig för bland annat de som pendlar till och från jobb men även för besöks och turismnäringen.

Kollektivtrafik

De allmänna kommunikationernas andel av resorna måste öka av miljö- och trängselskäl. De måste därför vara bekväma, snabba och tillförlitliga. Järnvägen trafikeras under 2017 av åtta dubbelturer under vardagar. Tågen stannar i Linköping, Rimforsa, Kisa, Vimmerby, Hultsfred, Berga, Högsby, Blomstermåla och Kalmar. En morgontur och en eftermiddagstur stannar även i Tannefors som ligger i närheten av Linköping City Airport.

Det går omkring 25 bussturer vardagar i vardera riktningen mellan Rimforsa och Linköping. Sträckan trafikeras av buss 540 och buss 38/39, som är expressbuss. Buss 540 har ett flertal hållplatser mellan Kisa och Linköping medan expressbussen har färre stopp. Buss 540 kör in till Rimforsa järnvägsstation medan expressbussen har hållplats på riksvägen.

Pendlingssiffrorna visar att Rimforsa är beroende av goda kommunikationer. Det är viktigt att kommunikationerna till Linköping är bra, men förbättrade kommunikationer till Vimmerby, Åtvidaberg, Norrköping och Mjölby är också betydelsefulla för Rimforsa och Kinda.

3.5.2 Förslag på utveckling

Rimforsa bör vara ett samhälle som gynnar gång- och cykeltrafiken och skapar en hög tillgänglighet utan för den sakens skull vara transportintensiv. Ett samhälle med korta geografiska avstånd minskar transportbehovet och gör alternativ till bilen såsom gång och cykel mer konkurrenskraftiga. Att såväl barn och ungdomar som vuxna kan förflytta sig till fots och med cykel gynnar både samhället och invånarna, bidrar till både minskad klimatpåverkan och ökad folkhälsa.

I och med att kommunen planerar fler bostadsområden söder om Rimforsa är det strategiskt att på sikt förbättra den befintliga infarten i söder mot väg 23/34 från Kalmarvägen.

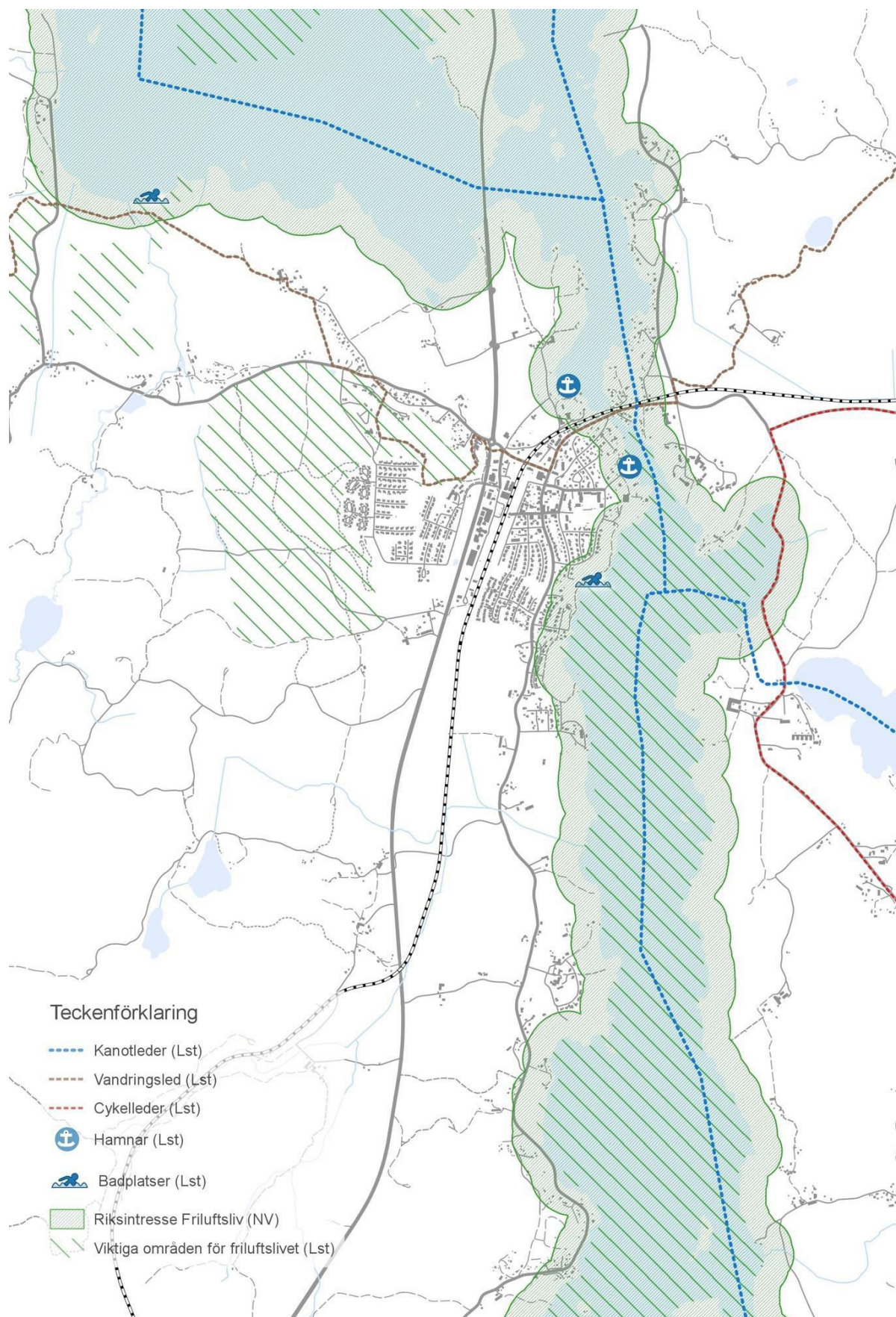
3.5.3 Viljeinriktning trafik och kommunikationer 0–5 år

- Utveckla säkra gångvägar till, från och mellan skolans verksamheter.
- Förbättra trafiksäkerheten i Rimforsa med omnejd.
- Ökat resande med kollektiva färdmedel.
- En analys av gång- och cykelvägnät ska göras inklusive plan för hur nätet ska byggas ut för ökad säkerhet för oskyddade trafikanter.
- Säkra Stångådalsbanans bevarande.

3.5.4 Viljeinriktning trafik och kommunikationer 5–15 år

- Upprustning och utbyggnad av gång- och cykelvägnätet (kommunala och statliga).
- Bättre pendlingsmöjligheter med tåg.
- Ny sydlig infart från väg 34 mot Rimforsa i höjd med Storgården.
- Ta fram parkeringsnorm.

3.6 Turism och friluftsliv

Figur 13. Viktiga platser utifrån turism- och friluftslivet i Rimforsa med omnejd.

Befintliga planer och policys gällande turism och friluftsliv:

- Översiktsplan för Kinda kommun 2004
- Fördjupad översiktsplan Rimforsa 2011
- Turism- och besöksnäringstrategi 2017

Det finns även en nationell strategi för svensk besöksnäring och en regional strategi som kommunerna har skrivit under på att arbeta efter (Region Östergötland, 2016). Även i Linköpings översiktsplan för landsbygden finns fokus på utvecklingsområden längs Kinda Kanal.

3.6.1 Förutsättningar

Riksintresse för friluftslivet

Sjöarna Åsunden och Järnlunden ingår i riksintresseområdet Stångåns vattensystem, ett område som har pekats ut som riksintresse för friluftslivet (Länsstyrelsen i Östergötland, 2014).

Riksintresseområdets värden beskrivs bland annat som att Stångåns vattensystem med Kinda kanal flyter fram genom ett omväxlande och attraktivt landskap med höga natur- och kulturvärden. Det är en betydelsefull vattenled för bland annat det båtburna friluftslivet. Huvudkriterier för områdets utpekande är att det har särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser i natur- och kulturmiljöer och särskilt goda förutsättningar för friluftaktiviteter och vattenknutna friluftaktiviteter, och därmed berikande upplevelser.

Vattensystemet är ett populärt besöksmål för både boende i Östergötland och turister. Områdets friluftaktiviteter anges i huvudsak vara knutna till vatten samt natur- och kulturupplevelser, exempelvis aktiviteter som båtliv, bad, kanot, vandring, skid- och skridskoåkning, fritidsfiske, fågelskådning, klättring, bär- och svamplockning samt övernattnings/tältning.

Rekreation i närmiljön

Friluftsliv bygger i grunden på ett möte mellan människa och natur. Det finns stora värden för rekreation och friluftsliv på land och i vatten i och omkring Rimforsa samhälle. Värdena finns dock inte enbart i utpekade områden, reservat, iordningställda platser och skyltade leder, utan även i närnaturen. Det handlar om de grönområden som finns i och mellan bostadsområdena och som Rimforsaborna vistas i dagligen för motion, promenader, avkoppling och upplevelser. Den bostadsnära naturen bildar gröna stråk ut till naturen utanför samhället och är värdefull för människors välbefinnande.

Friluftsliv knutet till vatten

Sjöarna Åsunden, Ämmern, Järnlunden och Schedevi kanal som ligger alldeles intill Rimforsa är en del av Kinda kanal. Både sommar och vinter har de en stor betydelse för friluftslivet i Rimforsa med omnejd och för både Rimforsabor och besökare.

Många använder sjöarna för exempelvis bad, fiske, paddling och fågelskådning. Vintertid används sjösystemet av skridskoåkare och skidåkare. Det finns hamnar med bryggplatser för fritidsbåtar på flera ställen i och omkring Rimforsa.

Inne i Rimforsa finns en badplats i Åsunden inom gång- eller cykelavstånd för de flesta som bor i samhället. Vid Järnlundens södra strand, ett par kilometer nordväst om samhället, finns ännu en badplats som ligger naturskönt i Hallsta ängars naturreservat. Stränderna på Hackelboön strax norr om Rimforsa används också för bad. Sommartid är det även vanligt att med båt ta sig till någon plats i Åsunden, Järnlunden eller Ämmern för bad och avkoppling.

Likväl som vattnen runt Rimforsa är en kvalitet för dem som bor där, lockar de även besökare från andra håll. På Kinda kanal, som sjöarna ingår i, går det passagerarbåtar. Kanalen används även av privata båtar och kanoter. Det är många som har fritidshus runt Järnlunden och Åsunden och som

frekvent besöker bygden under hela året. Sjöarna lockar även tillfälliga besökare och turister, både förstagångsbesökare och de som kommer igen, år efter år. Det blir vanligare att besöken sprids över hela året.

Friluftsliv på land

Inom Rimforsas närområde finns ett flertal utpekade natur- och kulturmiljöer som både besöks av närboende och mer långväga besökare. Det finns exempelvis ett flertal naturreservat och även utpekade kulturmiljöer.

Vandringsleden Östgötaleden går igenom Rimforsas samhälle. Västerut passerar den igenom ett större skogsområde som ligger mellan bostadsområdena i västra Rimforsa, går sedan mot Hallstadsområdet längs kanten mellan jordbruksmark och skog, och vidare åt väster till flera av de nämnda naturreservaten. Österut går leden genom samhället, längs Kalmarvägen över Kinda kanal i sundet mellan Järnlunden och Åsunden, och fortsätter sedan åt nordost över jordbruksmarken och vidare in i skogen vid Råsätter.

Det finns även en rikedom av naturmiljöer vid Rimforsa som hyser värden för friluftsliv och rekreation främst på grund av deras tillgänglighet och närhet till samhället. Direkt väster om Rimforsa ligger exempelvis ett stort skogsområde som har pekats ut som särskilt viktigt för friluftslivet. Där finns bland annat ett belyst motionsspår och gott om stigar och grusvägar att nyttja för exempelvis motion, promenader och utflykter. Detta område hänger delvis ihop med det skogsområde som idag ligger inflikat mellan olika bostadsområden i östra Rimforsa och där Östgötaleden passerar. Även detta område har pekats ut som särskilt viktigt för friluftslivet.

Strandpromenaden i Rimforsas östra kant som går utefter Åsundens strand och grönområdet vid Björksund intill sjön är ett annat område som har stora värden för friluftslivet och som används av Rimforsaborna. Även idrottsplatserna i Rimforsa har värden för rekreation.

Besöksnäring och turism

Naturen, sjöarna och Kinda kanal är viktiga för besöksnäringen. I Rimforsa erbjuds till exempel kanotuthyrning, guidade turer och övernattningsplatser på vandrarhem. Vid Åsunden ligger två konferensanläggningar med vackra omgivningar: Rimforsa Strand alldeles söder om samhället och Storgården en dryg kilometer längre söderut.

De besökare som kommer till trakten nyttjar även butiker och annan service som erbjuds i Rimforsa. Många handlare ser hur försäljningen ökar vid tider med många besökare. De som har fritidshus i kommunen och återkommer varje år står för ett positivt bidrag till bygden. Genom Åsunden går det att ta sig sjövägen till Björkfors, Horn, Hycklinge och Linköping. En ökning av antalet besökare i Rimforsa leder därför troligen till fler besökare även i de andra orterna. I Björkfors finns sedan några år en småbåtshamn och i Hycklinge diskuteras utbyggnaden av bland annat ett antal gästplatser.

Det finns ett identifierat behov av fler bryggor med platser för fritidsbåtar i Rimforsa. Det finns även en efterfrågan på platser för vinterförvaring av båtar. Båtklubbarna anger att de får frågor om hyra av platser, men det finns ingen sammanställning av det omedelbara behovet.

Infarterna till Rimforsa längs väg 23/34 präglas av byggnader och ytor för olika typer av verksamheter. Dessa entréer skapar ingen tydlig inbjudan till övriga delar av Rimforsa eller visar på platsens möjligheter, för den som endast passerar igenom samhället längs denna väg ges ingen rättvisande bild av Rimforsa samhälle. Passeras Rimforsa via någon av de andra vägarna in till samhället ses istället mer av bostadsbebyggelsen och det varierade landskapet med skog, jordbruksmark och sjöarna. Det är även många som kommer till eller passerar Rimforsa vattenvägen via Kinda kanal med turboat eller fritidsbåt och då upplever Rimforsa från detta håll.

Offentliga rum

I Kinda kommun har vi ett brett utbud av såväl större som mindre aktörer inom besöksnäringen. Dessa erbjuder wellness, teambuilding, lokalproducerad mat, hantverk, natur- och kulturupplevelser till fots, på cykel eller till häst. Fler aktörer med närhet till vatten och Kinda kanal. Vi har tolvmannabacke med aktiv sport och andra mera stilla vinteraktiviteter som lockar både utländska och svenska gäster.

Idrottsliv

I Rimforsa finns idrottsanläggningar och idrottsföreningar som bidrar till en ökad kvalitet för orten och för de som bor där. Idrottslivet ska ha en fortsatt möjlighet till utveckling.

3.6.2 Förslag på utveckling

Friluftsliv knutet till vatten

Områden för utveckling av båt- och vattenverksamhet har pekats ut i förslaget. Genom att utveckla dessa områden kan fler ges möjlighet att ta del av friluftslivet som är relaterat till Rimforsas sjönära läge. Båtturismen är viktig för Rimforsa och genom att peka ut områden för möjlig utveckling av båtplatser kan det främja aktiviteter på sjön och förstärka Rimforsas identitet knutet till vatten. Områdena kan generera fler båtplatser på fler platser än där utbudet finns idag.

Sex olika platser för båt- och vattenverksamhet har markerats som möjliga för utveckling eller utökning av båtplatser. Dessa platser har sin utgångspunkt i en framtagen utredning år 2007 av båtplatser i och i närheten av Rimforsa men också från den fördjupade översiktsplanen för Rimforsa från år 2011. Generellt för alla föreslagna båtplatser är att eventuell byggnation bör ske under höst, vinter eller tidig vår för att undvika att vattnet grumlas vilket kan påverka växt- och djurliv negativt (Calluna, 2007).

W:01 Skinnarängsviken. Området har naturvärden i form av sumpskog som kräver särskild hänsyn vid eventuell utveckling av området. Placering av bryggor föreslås lämpligast i den östra delen av området. Bottenfaunan var vid tiden för utredningen artfattig men vattenkvaliteten god. Inom detta område föreslås även tankstation.

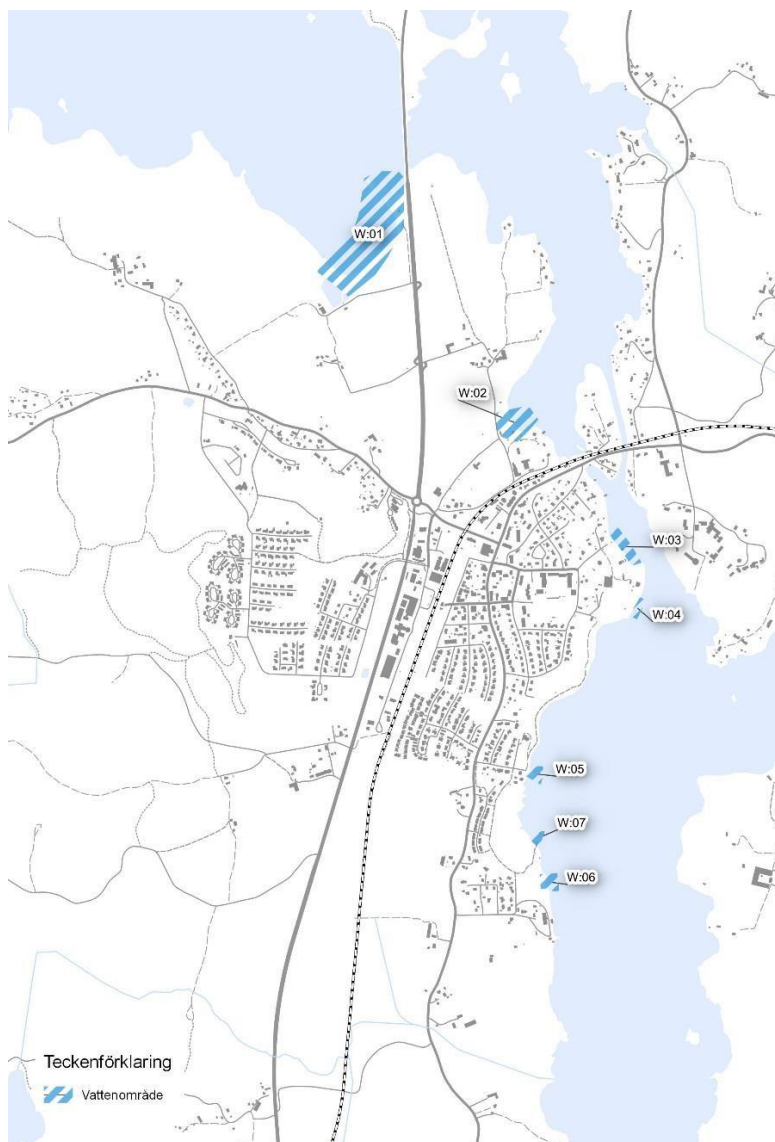
W:02 Smedjeviken, Kinda båtklubb. Längs med strandlinjen inom området finns grova alar som utgör ett naturvärde som vid en eventuell utökning bör sparas och tas hänsyn till. Artrik bottenfauna med god vattenkvalitet och pH-värde vid tiden för utredningen.

W:03 Rimforsa båtklubb och Veteranbåtklubben. Inom området har inga naturvärden av stort värde återfunnits, bottenfaunan var vid tiden för utredningen artrik inom området vilket tyder på ett bra pH-värde och god vattenkvalitet i övrigt.

W:05 I strandkanten på området står en några alnar varav en är en vidkronig al med cirka en meter i diameter. Denna al utgör ett naturvärde för området och bör sparas vid en eventuell byggnation. Bottenfaunan var vid tiden för utredningen relativt artfattig.

W:06 ingår inte i utredningen som togs fram år 2007 men ligger i närheten av område W:05 som ingår därför har inte naturvärdena i det specifika området utretts men vattenkvaliteten och pH-värdet kan antas vara god.

Figur 14. Utpenade båt- och vattenverksamhetsområden.

Friluftsliv på land

Bevara och underhålla de rekreativsmöjligheter som finns idag. Öka tillgängligheten och säkerheten genom att tillgänglighetsanpassa hela eller delar av motionsspår samt sätta ut belysning på spår som används men som inte har elljusspår idag.

Besöksnäring och turism

Fortsatt utveckling av besöksnäringen i Rimforsa med omnejd och möjlighet för de lokala konferensanläggningarna att utveckla sina verksamheter. För att bibehålla och förstärka båtlivet behöver det utredas var nya bryggor med båtplatser ska vara.

En utredning av möjlig lokalisering av camping eller resort är viktigt för att säkra Rimforsas framtida turism och besöksnäring. I den kommunomfattande översiktsplanen ska lämpliga områden för framtida camping/resort utredas och pekas ut.

Riksintresse för det rörliga friluftslivet

Områden som är utpekade för det rörliga friluftslivet ska inte inskränkas. Det är viktigt att jobba med att öka tillgängligheten till naturen och möjligheterna att nyttja det rörliga friluftslivet. Den föreslagna bebyggelsen ska också i det fortsatta arbetet ta hänsyn till detta riksintresse.

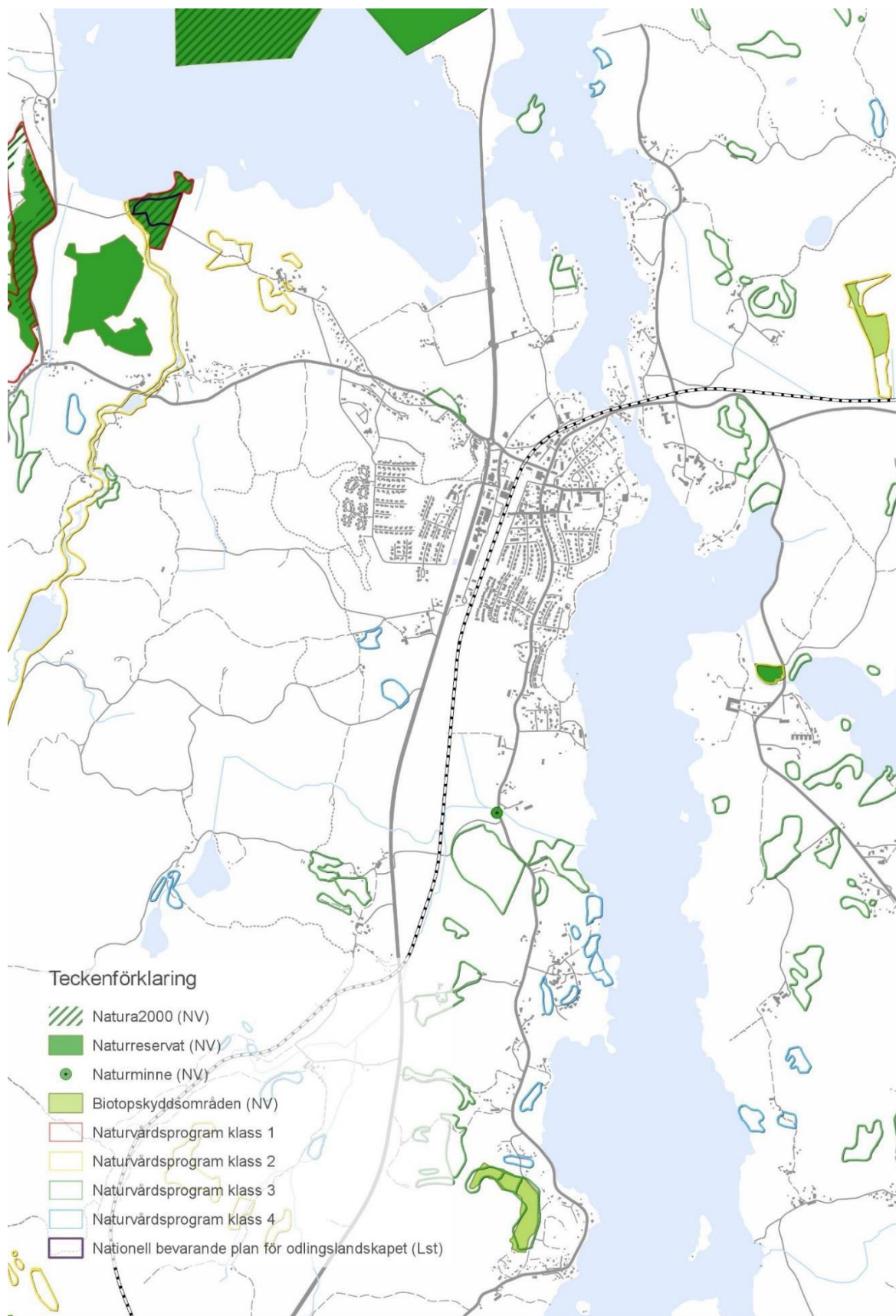
3.6.3 Viljeinriktning turism och friluftsliv 0–5 år

- Skapa och upprätthålla trygga och tillgängliga närmiljöer.
- Vintersporten på Åsunden erbjuder fler aktiviteter.
- Utredda möjliga områden för camping/resort i eller i närheten av Rimforsa i den kommunomfattande översiktsplanen.
- Hackelområdet kan användas både till olika idrotter och andra friluftaktiviteter.
- Främja ekoturism (vandring, paddling med mera) och besöksnäring.
- Samla småbåtsbryggor om möjligt till befintliga bryggor.
- Öka tryggheten längs populära rekreationsstråk, möjlighet till fler eller utökade upplysta motionsspår bör ses över.
- Åsunden strand utvecklas med strandpromenad, bad och gemensamma mötesplatser.
- Skapa flera båtplatser och toalettankar för besökare vid Åsunden och Järnlunden.

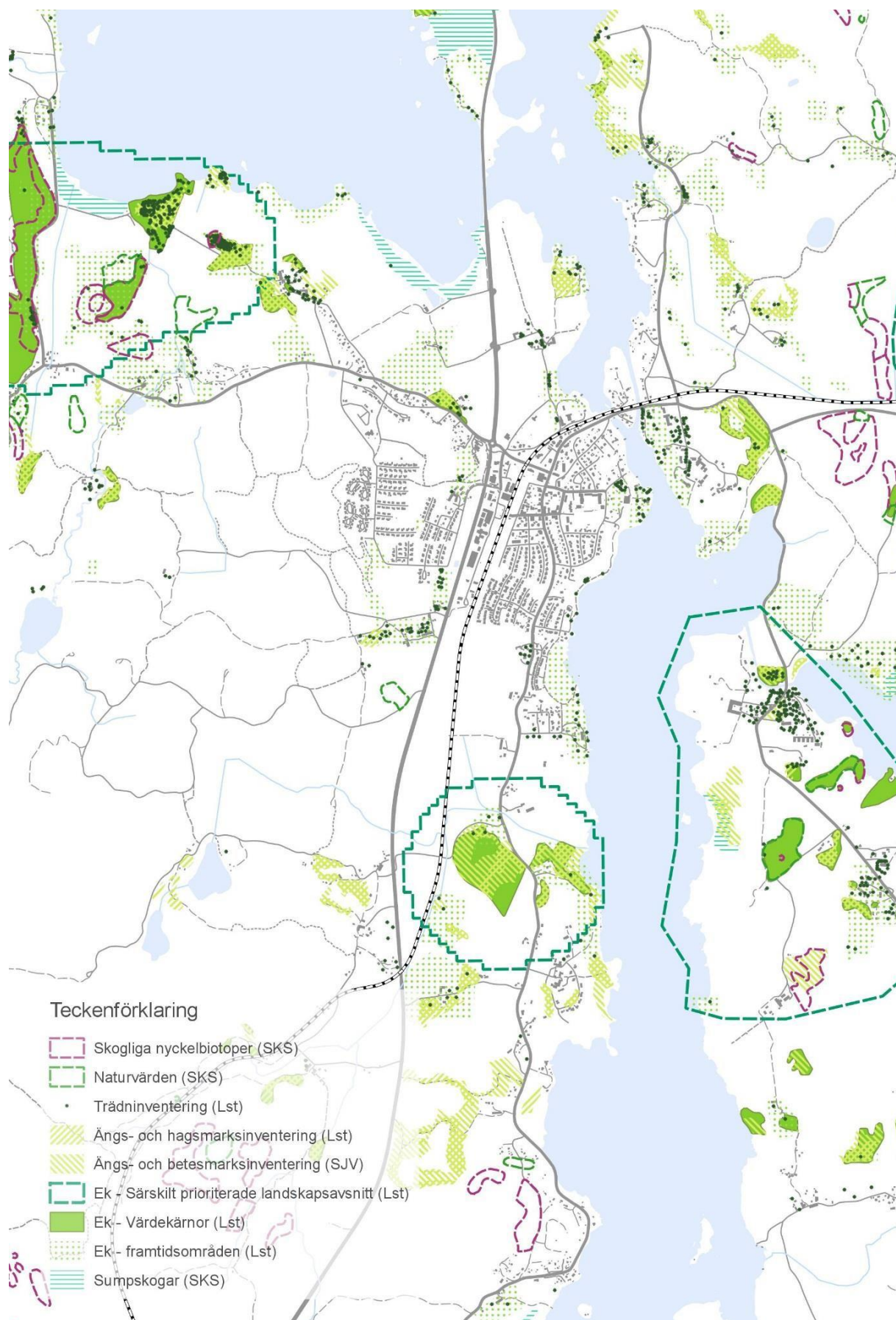
3.6.4 Viljeinriktning turism och friluftsliv 5–15 år

- Kinda kanal öppnas upp, aktiviteter utvecklas även för dem som inte har egen båt.
- Fler vandringsleder med rastplatser.

3.7 Naturmiljö

Figur 15. Förekommande kända naturmiljövärden i utredningsområdet kring Rimforsa, skyddade naturmiljöer samt utpekade områden med naturvärden i kommunens naturvårdsprogram.

Figur 16. Förekommande kända naturmiljövärden i utredningsområdet kring Rimforsa.

Befintliga planer och policys gällande naturmiljö:

- Översiktsplan för Kinda kommun 2004
- Naturvårdsprogram 2009
- Fördjupad översiktsplan Rimforsa 2011
- Landsbygdsutveckling i strandnära lägen 2014

3.7.1 Förutsättningar

Nedan beskrivs de kända naturvärden som finns inom närliggande utpekade områden. Utöver detta förekommer dock sannolikt även naturvärden som på olika sätt kan beröras av den fördjupade översiktsplanen men som ännu inte har identifierats eller beskrivits.

Natura 2000-områden och Riksintressen för naturvård

Natura 2000 är ett nätverk av särskilt skyddsvärda områden i hela EU, där syftet med skyddet är att värna om naturtyper och livsmiljöer samt fåglar och vissa andra arter som EU-länderna har kommit överens om är av gemensamt intresse. Natura 2000 innebär ett skydd enligt miljöbalken mot skadliga åtgärder eller verksamheter – även sådana som sker utanför Natura 2000-området men som kan ha en betydande påverkan på dess värden. Alla utpekade Natura 2000-områden är också områden av riksintresse för naturvård. Omkring Rimforsa finns följande tre Natura 2000-områden:

Hallstad ängar (SE0230145) utgörs av naturtypen lövängar och är det Natura 2000-område som ligger närmast Rimforsa, några kilometer nordväst om samhället (Länsstyrelsen i Östergötland, 2005). Området är 6,5 hektar stort. Området har höga biologiska värden kopplade till både flora och fauna. På ängen växer en för fastlandet unik mängd lindar, vilka dessutom hamlas än idag. Trädklädda betesmarker är viktiga livsmiljöer för många rödlistade arter och i just detta område har hålträdsklokräporna pekats ut som prioriterad art, ett spindeldjur som lever i gamla lövträd.

Klevberget Sonebo (SE0230351) är cirka tio hektar stort och utgörs av naturtyperna taiga respektive ädellövskog i branter (Länsstyrelsen i Östergötland, 2016). Området ligger vid sjön Järnlundens sydöstra ände, någon kilometer väster om Natura 2000-området Hallstad ängar. Natura 2000-området är även utpekade som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen och delar av området omfattas av naturreservatet Klevberget. Området har höga biologiska värden och domineras av en förkastningsbrant och har värdefulla skogsområden ovan och nedan branten som utgör livsmiljöer för många rödlistade lavar, svampar och insekter.

Viggeby (SE0230387) är ett stort Natura 2000-område (nära 640 hektar, varav 265 på land) som är utpekade enligt både Fågeldirektivet och Art- och habitatdirektivet (Länsstyrelsen i Östergötland, 2012). Det omfattar halvön Viggeby och några öar i sjön Järnlunden, nordväst om Rimforsa. Prioriterade naturtyper är taiga, nordlig ädellövskog och lövsumpskog, men även fuktängar och trädklädd betesmark ingår i området. Ingående arter enligt fågeldirektivet är fiskgjuse, spillkråka och storlom. Området ligger inom Eklandskapet och omfattar en värdefull mosaik av olika naturmiljöer med gamla jordbruksmarker, skogar och inslag av fuktigare miljöer. Spridda förekomster av ädellövträd, framför allt ek, är en viktig förutsättning för områdets naturvärden. Undervattensvegetationen samt fisk- och fågelfaunan i sjön är dokumenterat artrik. De fågelskär som är viktigast för fågellivet är fågelskyddsområdena.

Naturreservat

I närheten av Rimforsa finns följande fem naturreservat (Länsstyrelsen i Östergötland, 2017):

Borgarmon är ett trädklätt berg med en fornborg på toppen. Det ligger väster om Hallstad säteri, några kilometer nordväst om Rimforsa. Naturmiljöerna består bland annat av ekdominerade betesmarker och lövträdsrik barrskog, och artrikedomen bland mossor, lavar och svampar är stor. Flera delar av reservatet är även utpekade som nyckelbiotoper.

Hallstad ängar är en unik äng med över tvåhundra hamlade lindar. Reservatet ligger vid sjön Järnlundens strand, nordväst om Hallstad säteri och några kilometer nordväst om Rimforsa. Naturvärdena består i en rik ängsflora, gamla ihåliga träd samt de arter som hänger ihop med dessa.

Klevberget ligger väster om de båda ovanstående reservaten och består av en förkastningsbrant med omgivande värdefulla löv- och barrskogar. Där finns många gamla träd och en stor mångfald av arter, framför allt många rödlistade lavar, svampar och insekter.

Tempelkullen är en liten, glest lövträdklädd kulle sydost om Rimforsa, på andra sidan sjön Åsunden. Området har karaktär av en ekhage med en artrik hävdgynnad flora och på kullen står ett antal gamla ekar med höga biologiska värden. I området har även häckning av kattuggla rapporterats.

Hackelboön är ett reservat på den nordvästra delen av ön Hackelboö i sjön Järnlunden, några kilometer norr om Rimforsa. Riksväg 23/34 går tvärs över ön och reservatet avsattes som en naturrastplats för de som reser längs vägen. Området har en mosaik av skogsmiljöer och ekhagmark.

Nyckelbiotoper, sumpskogar och skogliga naturvärden

Skogsstyrelsen har pekat ut ett antal nyckelbiotoper, sumpskogar och områden med skogliga naturvärden i närheten av Rimforsa. Flera av dem sammanfaller med områden som är naturreservat, Natura 2000-områden eller områden med värdekärnor för ek. Utpekandet ger inget formellt skydd i sig, men det indikerar att det finns naturvärden värda att ta hänsyn till.

Ängs- och betesmarker

Från Jordbruksverkets och Länsstyrelsens inventeringar av ängs- och betesmarker finns ett antal utpekade områden i närheten av Rimforsa. Objekten ligger delvis samlade i kulturlandskapen omkring traktens större gårdar och liknande miljöer.

Jordbruksmark

Enligt miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Med uttrycket "brukningsvärd jordbruksmark" avses mark som med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion.

I vägledande domar har Mark- och miljööverdomstolen ansett att mark som har tagits ur produktion även senare ska betraktas som brukningsvärd oavsett om den formellt är jordbruksmark, den ännu används som jordbruksmark eller dess klassning gör den kommersiellt ointressant som jordbruksmark. Detta om Mark- och miljööverdomstolen fann att jordbruksmarken var:

- a) en del av ett större sammanhängande område, samt att
- b) omgivande mark bestod av åker. Därmed var markens läge och beskaffenhet sådan att den var väl lämpad för jordbruksproduktion och därmed att anse som brukningsvärd.

Det är endast väsentliga samhällsintressen som kan motivera avsteg från bestämmelsen. Exempel på sådana väsentliga samhällsintressen som omfattas av bestämmelsen är bostadsförsörjningsbehovet, intresset av att kunna lokalisera bostäder och arbetsplatser nära varandra, att skapa väl fungerande och lämpliga tekniska försörjningssystem samt att säkerställa rekreationsintressen. Det finns domar som visar att enstaka bostadshus, och som inte omfattas av detaljplan, inte kan anses utgöra ett väsentligt samhällsintresse.

För att ta marken i anspråk för bebyggelse krävs således att den behövs för att tillgodose ett väsentligt samhällsintresse och att detta behov inte kan tillgodoses på annan mark.

Bostadsförsörjning utgör ett väsentligt samhällsintresse som kan medföra att brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk.

Domar visar att det är av avgörande betydelse att detaljplanen stämmer med översiktsplanen; dess inriktning och föreslagna utbyggnadsområden och kommunen måste kunna visa att det inte finns annan mark att ta i anspråk för att tillgodose behovet av bostäder (Calluna, 2018).

Värdefulla träd, naturminnen och eklandskapets värden

Värdefulla och skyddsvärda träd förekommer i det öppna jordbrukslandskapet och skogsmarkerna runtomkring Rimforsa, ofta koncentrerat omkring gårdar och äldre kulturmiljöer. De återfinns även till stor del inne i samhället, i parker, trädgårdar och längs gatorna och strandpromenaden. I Länsstyrelsens inventering av värdefulla träd återfinns ett flertal registrerade träd i området kring Rimforsa. Utöver dessa kan det även finnas träd med höga värden som ännu inte har registrerats.

De träd som ingår i alléer skyddas av det generella biotopskyddet. Inom utredningsområdet finns även ett skyddat naturminne som utgörs av en gammal ask vid Håkanstorps Lillgård, intill Kalmarvägen söder om Rimforsa. Träden i och omkring Rimforsa utgör tillsammans ett viktigt nätverk av livsmiljöer och spridningsvägar för en mångfald av trädknutna arter av exempelvis svampar, lavar, mossor och fladdermöss.

Ekmiljöer har stora naturvärden generellt, och särskilt i dessa trakter som gränsar till Eklandskapet. Länsstyrelsen har pekat ut områden med olika typer av värden för ek, såsom särskilt prioriterade landskapsavsnitt, värdekärnor och framtidsområden (exempelvis områden som kan bli viktiga för nästa generationer med ekar). Värdekärnorna och de prioriterade landskapsavsnitten omkring dem återfinns i ett område söder om Rimforsa samt omkring Hallstad och Tjärstad, medan framtidsområdena finns utspridd i hela området.

Kommunens naturvårdsprogram

Områdena i kommunens naturvårdsprogram överensstämmer nästan helt med ovan nämnda typer av naturvärden.

3.7.2 Förslag på utveckling

I takt med att orten utvecklas och nya bostadsområden etableras i och omkring Rimforsa har naturmiljöerna ett värde att ta hänsyn till i planeringen. Dels bör större naturområden i utkanterna av Rimforsa bevaras och till viss del skötas för att behålla och stärka värdet, och kunna bidra till en varierad natur och biologisk mångfald. Dels bör hänsyn tas till närmiljöerna som finns i och i nära anslutning till tätorten.

Vid nybyggnation av bostäder bör i första hand den befintliga närmiljön tas i beaktande för att minimera påverkan, och i andra hand bör eventuella negativa konsekvenser för naturmiljön i samband med byggnation kompenseras genom att tillskapa nya naturvärden. Miljöer i direkt eller nära anslutning till flerbostadshus, till exempel innergårdar, bör planeras med tillgängliga grönytor och möjlighet till småskalig odling närheten av bostaden.

Utöver de naturvärden som finns beskrivna idag förekommer sannolikt även biologiska värden som på olika sätt kan beröras av den fördjupade översiktsplanen, men som ännu inte har identifierats eller beskrivits. Därför är det viktigt att i detaljplaneskedet genomföra naturvärdesinventeringar för områden med naturmark eller träd. Då kan naturvärden hittas och avgränsas och möjliggöra att hänsyn kan tas vid den fortsatta planeringen. En grönstrukturplan kan även i detta skede vara ett hjälpmedel, syftet med den är att säkerställa gröna områden på rätt ställen och med rätt egenskaper och kvaliteter för såväl människors rekreation som för ekologiska funktioner.

3.7.3 Viljeinriktning naturmiljö 0–5 år

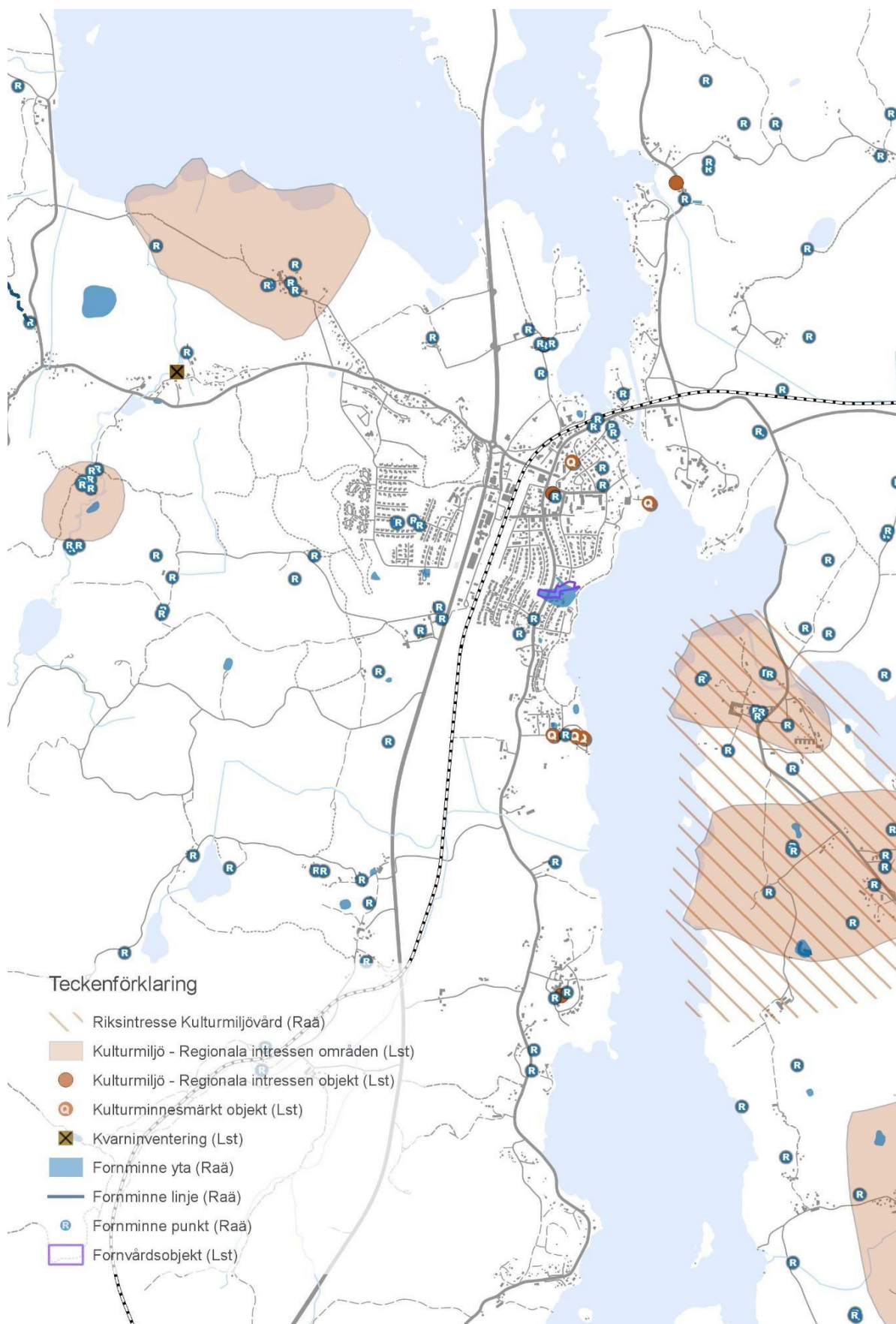
- Ny grönstrukturplan för Rimforsa.
- Vid all framtida planläggning ska grönytor och naturområden värnas.
- Möjligheten till lokal odling ska öka.
- De natura 2000-områden som finns ska skyddas för att bevara värdena långsiktigt.
- Vid exploatering/detaljplaneläggning av naturmark ska naturvärdesinventering utföras.
- Ytor med höga naturvärden ska undantas från exploatering.
- Bevara och vårda fler skyddsvärda områden.
- Ta fram tillvägagångssätt för hur naturvärden ska kompenseras när oexploaterad mark tas i anspråk.

3.7.4 Viljeinriktning naturmiljö 5–15 år

- Bevara och vårda fler skyddsvärda områden.

3.8 Kulturmiljö

Figur 17. Förekommande kända kulturmiljövårderna i utredningsområdet kring Rimforsa.

Befintliga planer och policys gällande kulturmiljö:

- Översiktsplan för Kinda kommun 2004
- Naturvårdsprogram 2009
- Fördjupad översiktsplan Rimforsa 2011
- Landsbygdsutveckling i strandnära lägen 2014

3.8.1 Förutsättningar

Det finns en stor mängd lämningar och områden med kulturhistoriska värden i trakterna runt Rimforsa. Nedan beskrivs de värden som återfinns inom utredningsområdet (de värden som beskrivs återfinns i kartan i Figur).

Fornminnen och kulturhistoriska lämningar

Det finns en mängd utpekade lämningar från olika tidsåldrar i och omkring Rimforsa, vilka omfattar bland annat boplatser, gravfält, kvarnlämningar och byggnadsminnen. Många fynd visar på att människor har haft boplatser i bygden sedan lång tid tillbaka. Det är även högst troligt att det finns ytterligare fornminnen i området som ännu inte är kända.

Även den jordbruksbygd som omger Rimforsa har ett kulturmiljövärde, med det öppna landskapet, betesmarker, rösen och andra element som minner om äldre tiders brukande av marken.

Fornlämningar och kyrkomiljöer är skyddade enligt Kulturmiljölagen. Kulturmiljön ska värnas och skador på detta ska i största utsträckning möjligt undvikas eller begränsas.

Riksintresse för kulturmiljövård

Sydost om Rimforsa, på andra sidan sjön Åsunden finns ett större område som är utpekad som riksintresse för kulturmiljövård (Tjärstad, E97). Motivet för utpekandet är att området omfattar ett odlingslandskap med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet kring Tjärstad sockencentrum och Skedevi herrgård (fornlämningssmiljö och herrgårdssmiljö). Uttrycken för riksintresset anges vara Skedevi kyrka från 1770-talet, prästgård, sockenstuga, Tjärstadgården, herrgården med 1700-talsbebyggelse samt en rik fornlämningsförekomst.

Områden av regionalt intresse för kulturmiljö

Länsstyrelsen har pekat ut ett antal områden av regionalt intresse för kulturmiljö i länet, varav fem ligger i omgivningarna omkring Rimforsa och omfattas av utredningsområdet.

Ett par kilometer nordväst om Rimforsa ligger området Hallstad, vilket omfattar ett större område omkring Hallstad säteri, inklusive naturreservatet Hallstad ängar med sina hamlade lindar. I området finns det bland annat spår av forntida åkrar, boplatser och eventuella husgrunder (kanske medeltida). Miljön kring Hallstad ger ett ålderdomligt intryck, med det omgivande kulturlandskapet och både äldre och yngre gårdsbyggnader.

Sydost om Rimforsa, i samma område som riksintresseområdet Tjärstad, finns områdena Skedevi säteri och Tjärstad kyrkomiljö. Ytterligare söder om dessa två ligger området Norstad-Västersum. Inne i skogen väster om Rimforsa finns även ett utpekad område runt gården Eriksholm.

Bebyggelse med kulturmiljövärden

Inne i Rimforsa finns det flera hus och byggnader som minner om en annan tid. Rimforsa Gästgivaregård (Gästis) som ligger intill torget har anor från slutet av 1600-talet och restaurerades nyligen. Vid Åsundens strand i samhällets östra kant ligger Villa Björksund, en grosshandlarvilla som uppfördes på 1910-talet som sommarbostad. Både huset och tillhörande byggnader har ett stort kulturhistoriskt värde. Även längs Borgbacken, strax nordost om torget, finns ett bostadshus som har pekats ut som kulturhistoriskt värde.

Strax norr om samhället, öster om väg 23/34, ligger Hackel Norrgård med en tvåvånings parstuga som har pekats ut som regionalt intresse för kulturmiljö. Även gården Västra Lund som ligger nordost om samhället, vid Järnlundens sydöstra strand, har pekats ut som regionalt intresse.

Kursgården Rimforsa Strand, alldeles söder om samhället, är en herrgård med en stor träbyggnad från tidigt 1900-tal. Kursgården samt en intilliggande byggnad och allén som leder upp till gården har pekats ut som regionalt intresse för kulturmiljö. Även ett par kilometer längre söderut, vid Storgården, finns en mangårdsbyggnad utpekad som regionalt intresse för kulturmiljö. Även byggnader vid Hallstad och Skedevi har kulturhistoriska värden.

Kalmarvägen som går genom centrala Rimforsa har ett kulturmiljövärde av ett mer modernt slag. Gatan utgör ett bra exempel på hur ett centrum i en mindre ort utformades under 1940- och 1950-talen. De gamla butikslokalerna längs vägen finns fortfarande kvar, om än med annan användning idag. I centrum står även en gammal silobyggnad som syns på långt håll.

3.8.2 Förslag på utveckling

Kommunen har en ambition att bevara och vårda de kulturmiljövärden som finns i och kring Rimforsa, och ta hänsyn till dem i samband med exploateringar.

Förslagets påverkan per område:

I Kinda kommuns inventering av kulturmiljöer har byggnader och miljöer i Rimforsa inventerats och klassats. Syftet med inventeringen är att utgöra ett stöd och vägleda kommunens planering och bygglovshantering. Byggnader som inventerats klassas antingen som byggnad av högsta värde eller byggnad av stort värde. Inventerade miljöer klassas i tre nivåer, högsta värde, stort värde eller visst värde. Till inventeringen hör även kartor som visar var objektens läge. Planen är att detta material ska digitaliseras och göras tillgängligt för allmänheten via kommunens digitala karttjänst.

B:02 omfattar torget i Rimforsa centrum. Torget klassas i kommunens kulturmiljöinventering som en miljö av visst värde med sin öppna yta och inramning från två karaktärsbyggnader i tre våningar med butikslokaler i bottenplan som minner om 1950-talets stadsplaneideal. Torget har i den fördjupade översiktsplanen pekats ut efter att det funnits en vilja att utveckla torget och förtydliga platsen men också ta vara på läget för eventuella bostäder. Kulturmiljöinventeringen som tagits fram kan fungera som en vägledning vid en eventuell omvandling av torgytan för att ta hänsyn till de historiska och arkitektoniska värden som finns.

B:04 omfattar hela Åsundavallen och föreslår bostäder på platsen. Bakgrunden till detta är dels att en ny fotbollsplan finns vid Hackel som ska ersätta Åsundavallen men också att politiska diskussioner om att omvandla platsen till bostadsområde. Kulturmiljöinventeringen klassar Åsundavallen som miljö av stort värde och hänvisar till att det är en välbevarad och tidstypisk anläggning från 1950-talet med dess gräsplan, åskådarbänkar, domarbås och entré. Kulturmiljöinventeringen blir ett kompletterande underlag för framtida detaljplanefrågor om området blir aktuellt för omvandling genom detaljplaneläggning.

B:08 och B:09 ligger strax söder om miljön runt Hallstad säteri som i kommunens kulturmiljöinventering klassas som miljö av högsta värde. Klassningen baseras på kulturlandskapets höga ålder tillsammans med platsens bebyggelse som även den är av mycket hög ålder med tidstypisk utformning samt omgivande ängs- och åkermarker. B:08 och B:09 pekas ut som bostadsområden för friliggande villor med målet att bibehålla omgivningarnas lantliga karaktär och ta hänsyn till bland annat miljön vid Hallstad säteri.

B:11 som är ett större utvecklingsområde i södra och söder om Rimforsa berör en byggnad som kulturmiljöinventeringen klassar som stort värde; Storgården, samt tre miljöer av visst värde; Håkantorps Lillgården, gårdsmiljö Sörstugan och gårdsmiljö Storgården. Gemensamt för miljöerna är

äldre gårdsmiljö med tillhörande byggnader och omgivande åkerlandskap medan Storgården utmärker sig genom sin historiska funktion som skola. Utvecklingsområdet ska ses som ett långsiktigt alternativ där delar av området kan bli aktuellt för utbyggnad. Eventuell bebyggelse behöver i framtiden anpassas till omgivande miljöer och inte störa värdefulla miljöer.

W:03 berör delvis norra och östra Borgbacken som kommunens kulturmiljöinventering pekar ut som miljö av stort värde. Den värdefulla miljön omfattar den skiftande villakarakteren i området från både 1800- och 1900-talet som visar utvecklingen av boendeformer i Rimforsa. W:03 omfattar befintlig båtklubb och Kinda veteranbåtklubb och det finns ingen avsikt att göra anspråk på mark utanför båtklubbområdet, syftet är att på sikt utöka antalet båtplatser vid bryggan.

G:01 är ett stort område som sträcker sig längs med Åsunden. I den södra delen av området återfinns Rimforsa strand och Fredrika Bremerskolan som i kommunens kulturmiljöinventering klassas som byggnad samt miljö av högsta värde. Byggnaden är arkitektoniskt värdefull och har en kulturhistorisk funktion och omges av flera ekonomibyggnader som gör att miljön tillsammans med dess strandnära läge och kuperade terräng varför det klassas som högsta värde. Syftet med rekreationsstråket som pekas ut ska främst tolkas som ett schematiskt stråk där kommunens intention är att upprätthålla och till viss del förbättra tillgängligheten för allmänheten längs med Åsunden.

G:01 omfattar Villa Björksund som i kommunens kulturmiljöinventering klassas som en byggnad av högsta värde samt miljön kring villa Björksund som klassas som miljö av stort värde. Villa Björksund har en välbevarad tidstypisk arkitektonisk utformning med flera mindre byggnader runt omkring på det som tidigare varit villans trädgård. Område G:01 syftar inte till att göra anspråk på Villan eller dess omgivande miljö utan att bevara nuvarande rekreationsområde och hålla området tillgängligt för allmänheten.

V:03 Omfattar skolområdet söder om Skolvägen. Rimforsa skola klassas i kommunens kulturmiljöinventering som byggnad av stort värde till följd av sin arkitektoniska stil och funktion. Under tiden för framtagandet av denna översiktsplan har Kinda kommun tagit beslut om att bygga ut och bygga om Rimforsa skola för att möjliggöra för ett ökat antal elever. Inventeringen som tagits fram föreslår att byggnaden i detaljplan ska omfattas av varsamhetskrav. Detta är något som behöver fastställas i eventuell ny detaljplan där kulturmiljöinventeringen är ett stöd för hur byggnaden bör skyddas.

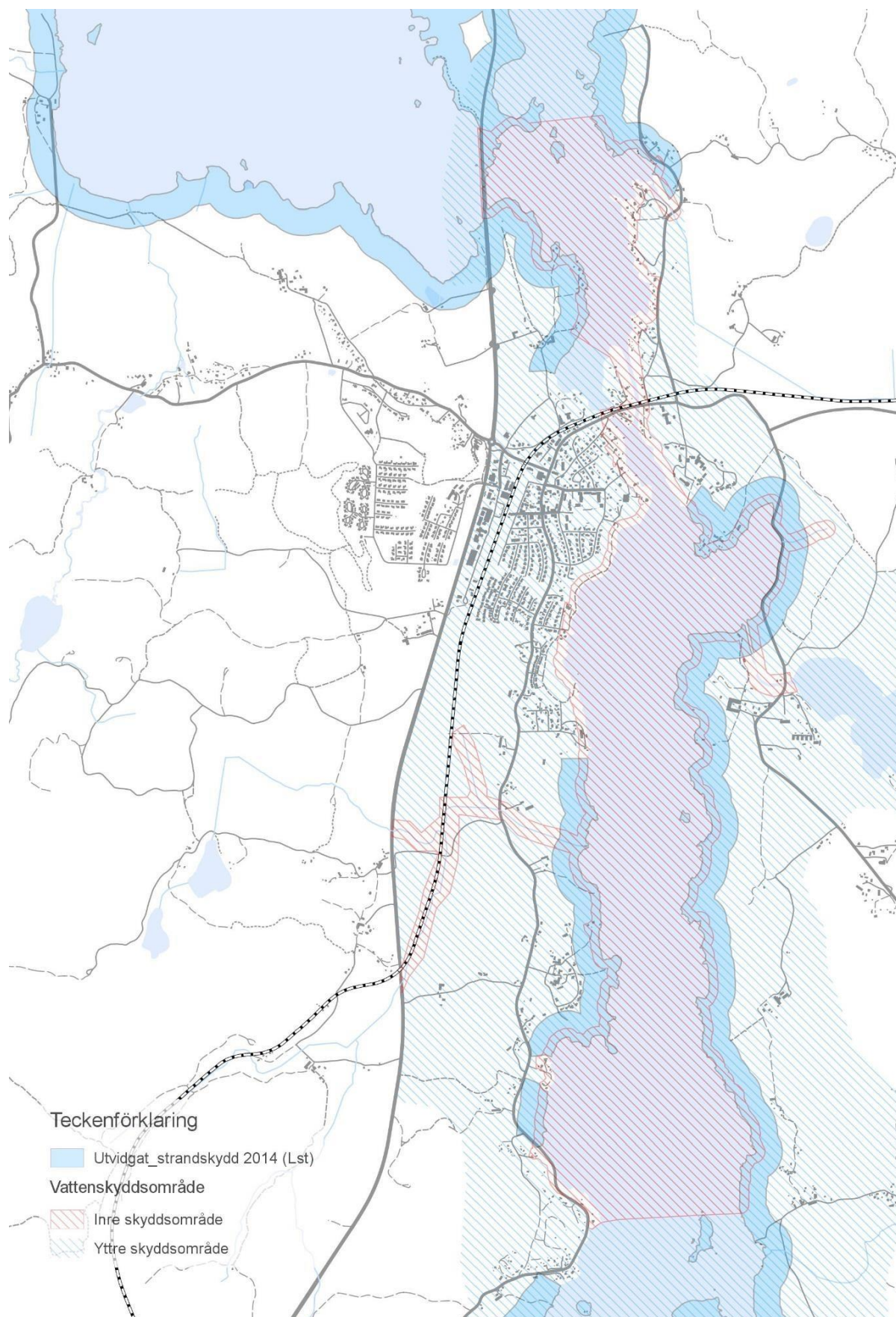
3.8.3 Viljeinriktning kulturmiljö 0–5 år

- Värna om kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer.
- Avsätta 1 procent av byggkostnaderna för konstnärlig utsmyckning av byggnader.

3.8.4 Viljeinriktning kulturmiljö 5–15 år

- Synliggör och vårda kulturmiljön.
- Ta fram plan för kulturmiljön.
- Utveckla silobyggnaden, som gör den till ett positivt landmärke för Rimforsa.

3.9 Vattenmiljö

Figur 18. Vattenskyddsområden och strandskyddat område vid Rimforsa.

Befintliga planer och policys gällande vattenmiljö:

- Översiktsplan för Kinda kommun 2004
- Fördjupad översiktsplan Rimforsa 2011
- Landsbygdsutveckling i strandnära lägen 2014

3.9.1 Förutsättningar

Rimforsa ligger vid sundet mellan sjöarna Åsunden och Järnlunden. Stångån rinner igenom båda sjöarna. Vattendragen ingår i Södra Östersjöns vattendistrikt, vilket omfattar stora delar av sydöstra Sverige. Distriktet kan delas in i vattenråd som ansvarar för mindre områden, oftast knutet till avrinningsområden. Genom båda sjöarna går även vattenleden Kinda Kanal som trafikeras av turbåtar och fritidsbåtar. Inom planområdet finns även ett antal bäckar, våtmarker och diken.

Miljö kvalitetsnorm för vattenkvalitet

Vattenmyndigheten för Södra Östersjöns vattendistrikt beslutade 14 december 2016 om åtgärdsprogram 2016-2021, miljö kvalitetsnormer och förvaltningsplan för distriktet. Både Åsunden och Järnlunden ingår i åtgärdsområde Stångån.

Miljö kvalitetsnormerna används för att ange vilka krav som ställs på vattenkvaliteten i ett flertal olika avseenden. Vattnets ekologiska status anges med begreppen dålig, otillfredsställande, måttlig, god eller hög status.

Åsunden och Järnlunden har idag måttlig ekologisk status, vilket främst beror på förekomsten av miljögifter och att hydromorfologin är påverkad. Kemisk status bedöms vara god, undantaget kvicksilver och bromerade difenyletrar, som är ett generellt problem i flertalet svenska sjöar. Miljö kvalitetsnormen för båda sjöarna är god ekologisk status till år 2021. Vattenmyndigheten bedömer att för att nå god ekologisk status krävs omfattande åtgärder gällande flödesregleringar och konnektivitet.

Dagvattenhantering

Föreslagen tillkommande bebyggelse kan innebära mer och fler hårdgjorda ytor, varför åtgärder som gröna tak kan fördröja takvatten och permeabla beläggningar minska avrinningen på hårdgjorda ytor. Dagvattenutredningar har tagits fram för *området vid Riksvägen och området vid Järnvägen* för att säkerställa hur den tillkommande exploateringen inte påverkar Järnlunden.

Dagvatten är vatten som tillfälligt rinner på markytan. Oftast avses vatten från hårdgjorda ytor som hustak, vägar, parkeringsplatser och stenläggningar. Det mesta dagvattnet är regn eller smältvatten från snö och is. (VA-guiden, 2017).

Dagvatten kan renas på olika sätt, bland annat genom att möjliggöra fördröjning och infiltration genom tekniska lösningar eller ekosystemtjänster. I Rimforsa renas idag inte dagvattnet vilket innebär en miljöbelastning på främst närliggande sjöar och vattendrag. Det finns ett dagvattenmagasin och en mindre LOD-anläggning (lokalt omhändertagande av dagvatten), och stora delar av dagvattenavledningen sker i öppna diken, vilka har en renande effekt.

Strandskydd

Generellt strandskydd råder som regel 100 meter från strandlinjen (både inåt land och ut i vattnet), men för sjöarna Järnlunden och Åsunden gäller ett utökat strandskydd till 150 meter. Inne i Rimforsa samhälle är dock strandskyddet till stora delar upphävt, vilket skedde i samband med tidigare detaljplanering och byggnation.

Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och för att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. I de grunda vattnen längs stränderna trivs många växter och djur, dessa områden är särskilt viktiga för

den biologiska mångfalden. Tillgången till stränder och badplatser är även viktig för människors välmående. Strandskyddet innebär ett generellt förbud mot att bygga eller ändra olika slags anläggningar eller byggnationer inom det skyddade området.

Prövning av intrång och eventuell upphävande från strandskyddet sker på detaljplanenivå. För att en sådan exploatering ska kunna bli aktuell måste kommunen visa att detta behov inte kan tillgodoses utanför strandskyddet. Om en befintlig detaljplan ersätts med en ny detaljplan återinträder eventuellt strandskydd på platsen och nya prövningar behöver göras.

Kinda kommun har identifierat LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära lägen) som ligger vid Järnlunden och Åsunden. Områdena är samlade i ett tematiskt tillägg till översiktsplanen men berör inte området som omfattas av den fördjupade översiktsplanen för Rimforsa (Kinda kommun, 2014b).

3.9.2 Förslag på utveckling

Föreskrifterna om vad som gäller inom kommunens vattenskyddsområde är svåra för allmänheten att förstå och det finns behov av ett förenklat informationsblad som tydliggör vad som gäller för företagare och boende i ibland annat Rimforsa.

Miljö kvalitetsnorm för vattenkvalitet

För att både Åsunden och Järnlunden ska kunna ha fortsatt bra status och förändra den från måttlig till god status är det viktigt att kommunen jobbar med dessa frågor i det fortsatta arbetet.

Dagvattenhantering

Eftersom föreslagen tillkommande bebyggelse kan innebära mer och fler hårdgjorda ytor är det önskvärt att tillkommande bebyggelse byggs med gröna tak för att på ett bra sätt fördröja dagvatten. Inför framtiden vore det bra om kommunen såg till att miljöbelastningen minskade för de närliggande sjöarna och vattendragen vid Rimforsa med omnejd samt ökade möjligheten för allmänheten att vistas vid bland annat längs med Järnlunden och Åsunden.

Strandskydd

I det fortsatta arbetet inom den fysiska planeringen är det viktigt att värna om det strandskyddet som finns kvar samtidigt som närheten till vattnet i och omkring Rimforsa är en del av dess attraktivitet och som många gånger är anledningen till varför människor flytta hit. Strandskyddet återinträder alltid när en ny detaljplan görs och måste i dessa fall prövas om på nytt.

För att bevilja upphävande av eller dispens från strandskydd krävs särskilda skäl.

Det finns sex särskilda skäl och dessa får beaktas endast om det område som upphävandet eller dispensen avser:

1. redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften,
2. genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen,
3. behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området,
4. behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området,
5. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området, eller
6. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse

3.9.3 Viljeinriktning vattenmiljö 0–5 år

- Anlägga dagvattenrening genom dammar och slingrande vattendrag. Området kan arrangeras för att bli en estetisk tillgång.
- Utred flytt av intagspunkt för råvatten.
- Utred möjligheter för reservvattentäkt i Slätmon eller en annan lämplig plats som svarar mot de krav kommunen ställer på en reservvattentäkt.

3.9.4 Viljeinriktning vattenmiljö 5–15 år

- Sjöar och vattendrag samt grundvattnet ska ha en god ekologisk status.
- Inventera befintliga dagvattenutsläpp.

3.10 Teknisk försörjning

Befintliga planer och policys gällande teknisk försörjning:

- Översiktsplan för Kinda kommun 2004
- Fördjupad översiktsplan Rimforsa 2011
- Vattenskyddsområde med föreskrifter för Rimforsa vattentäkt 2013

3.10.1 Förutsättningar

Vatten och avlopp

Vattenverket har kapacitet att försörja mellan 2000 och 2100 personer med dricksvatten. Avloppsreningsverket är dimensionerat för 4 000 pe (personekvivalenter). Det innebär att det kan belastas med avloppsvatten motsvarande 4 000 personer. Nuvarande belastning är mindre än 2 000 pe, vilket innebär att det fortfarande är god marginal till kapacitetstaket.

Ledningsnäten för vatten och avlopp är utbyggda med huvudstammar med god kapacitet i alla utbyggnadsriktningar. Avloppet från spillvatten och dagvatten går i separata ledningssystem. Dagvattnet renas inte utan hamnar slutligen orenat i sjöarna. Vatten och avloppsnätet är i huvudsak väl fungerande. Stamledningarna är i tillräckligt god kondition och har tillräcklig kapacitet.

Dagvattnet renas inte idag vilket innebär en miljöbelastning på sjöar och vattendrag. Förorenat dagvatten bör renas innan det släpps ut. På sikt bör möjliga sätt att åstadkomma detta ses över. Det kräver dock omfattande investeringar och ombyggnadsarbeten. Det behöver finnas utjämningsmagasin i dagvattensystemet av två skäl, det ena är för att jämna ut flöden vid kraftiga regn, det andra är att en viss rening sker i sådana magasin. Där det är möjligt bör det eftersträvas att ta hand om till exempel vatten från hustak på den egna tomten.

Dricksvattenförsörjning och vattenskyddsområde

För att fortsätta utvecklingen av Rimforsa är det viktigt att säkra tillgången på dricksvatten. Rimforsa tar sitt dricksvatten ur Åsunden. Vattnet genomgår rening innan det går ut till konsumenterna.

Beslut om vattenskyddsområde och vattenskyddföreskrifter för Rimforsa ytvattentäkt togs 2013. Föreskrifterna reglerar vilken verksamhet som får ske inom vilka skyddszoner, samt vilka åtgärder som kräver tillstånd eller anmälan (Kinda kommun, 2013).

Det finns idag ingen utpekad reservvattentäkt i kommunen. Sveriges Geologiska Undersökningar (SGU) gjorde 1996 en undersökning av lämpliga platser för en beredskapsvattentäkt/reservvattentäkt för Rimforsa samhälle. De platser som då bedömdes som mest intressanta ligger öster om Rimforsa. I närheten av Tjärstad kyrka och i ett stråk norrut från Tjärstad, mot Opphem, finns förutsättningar att ordna en vattentäkt i sand, grus eller berg. SGU gör bedömningen att åsavlagringen vid Tjärstad kyrka är den mest intressanta och en fortsatt utredning av förutsättningarna har föreslagits för det området. Vid kyrkan finns en begravningsplats som kan innebära begränsningar för uttag av vatten.

Att en reservvattentäkt utreds och tas fram är av stor vikt för Rimforsas fortsatta utveckling då Åsunden omfattas av vattenskydd som kan försvåra en eventuell utveckling i närheten av vattenskyddet. En reservvattentäkt skulle underlätta för eventuella planer runt Åsunden då Åsunden inte skulle vara lika känslig för eventuella risker till följd av byggnation eller annan utveckling i närheten av vattnet och vattenskyddsområdet. Reservvattentäkt bör utredas i samband med framtagandet av ny översiktsplan för Kinda. Förslag finns för lämplig plats för ändamålet.

Vattentäkt

Rimforsa tar dricksvatten ur Åsunden. Åsunden är en del av Stångån och Kinda kanal. Vattnet i sjösystemet är av bra kvalité men det finns risker med att det förorenas på olika sätt. Det går vägar utefter stränderna och broar över sjöarna på flera platser. En olycka med en bil som läcker ut bränsle kan få stora konsekvenser, en olycka med en tankbil med kemikalier eller petroleum kan bli en katastrof.

På sommaren är det även trafik med motorbåtar på sjöarna. Bränsle från båtarna riskerar att läcka ut i vattnet. Det finns inget tankställe i Åsunden vilket innebär att tankning ur dunk med risk för spill. Driften av båtmotorer medför ofta utsläpp av avgaser och olja direkt i vattnet vilket är negativt för vattenkvaliteten. Det gäller särskilt när äldre motorer används.

El, tele, fiber och fjärrvärme

Den närvärmecentral som ligger centralt i Rimforsa försörjer många av hyresbostäderna i samhället med värme. Panncentralen kan inte byggas ut ytterligare bland annat för att det skulle medföra alltför omfattande transporter inne i samhället. Energiplan för Kinda bör tas fram i samband med den övergripande översiktsplanen med avstamp i förnyelsebar energi och dess tjänster.

Internet är en viktig förutsättning för en levande och attraktiv boendemiljö. IT och webbaserad service skapar nya möjligheter för människor att bo kvar eller bosätta sig på landsbygden. Kinda kommun vill främja utvecklingen i kommunens alla delar genom en väl utbyggd IT-infrastruktur.

Det finns ett IT-infrastrukturprogram vilket är beslutat av kommunfullmäktige som gäller till och med 2020. Målsättningen är att Kinda kommun ska:

- Verka för att 100 procent av kommunens skolor, förskolor och övriga kommunala inrättningar har tillgång till 100 Mbit/s år 2020.
- Verka för att minst 90 % av alla kommunens hushåll och företag har tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s år 2020.

Kinda kommun är nätägare till det stam- och accessnät av fiber som har byggts ut i kommunen. Via upphandlad kommunikationsoperatör, erbjuds invånarna bredbandstjänster i form av internet, TV och telefoni.

3.10.2 Förslag på utveckling

Vattenverkets filterkapacitet behöver utökas i takt med att samhället växer och utvecklas. Det behöver även bli bättre rening på dagvattnet för att minska belastningen på sjöar och vattendrag.

3.10.3 Viljeinriktning teknisk försörjning 0–5 år

- Separat dagvattenhantering med rening.
- Planera för minskad energianvändning.
- Kända förorenade områden ska undersökas vid behov.
- Möjliggöra/underlätta för uppförande av fler laddningsstolpar för elbilar i samhället.
- Utred möjligheter för reservvattentäkt
- Kartlägg förekomsten av markradon.

3.10.4 Viljeinriktning teknisk försörjning 5–15 år

- Kända förorenade områden ska saneras.
- Flytta vattenintaget till vattenverket längre söderut i Åsunden.

3.11 Hälsa och säkerhet

Befintliga planer och policys gällande hälsa och säkerhet:

- Översiktsplan för Kinda kommun 2004
- Fördjupad översiktsplan Rimforsa 2011
- Översvämningskartering Rimforsa, WSP 2017

3.11.1 Förutsättningar

Den fördjupade översiktsplanen ska redovisa de miljö- och riskfaktorer som kan beaktas när beslut fattas om användning av mark och vatten. De övergripande miljöförutsättningarna redovisas under egen rubrik, här behandlas sådana frågor som är mer lokalt knutna till orten.

Risk och sårbarhetsanalys (RSA)

En risk- och sårbarhetsanalys (RSA) har upprättats för Kinda kommun och gäller år 2016-2019. Syftet med en risk- och sårbarhetsanalys är att skapa kunskap och kartlägga risker och sårbarheter som kan uppstå i kommunen vid allvarliga händelser.

I analysen har 30 kommunomfattande händelser bedömts utifrån sannolikhet och konsekvenser i fem olika nivåer. Sannolikheten bedöms från nivå 1 – *mycket låg sannolikhet* till nivå fem – *Mycket hög sannolikhet*. Konsekvenserna bedöms från nivå 1 – *försumbar* till nivå fem – *katastrofal*. Utav de 30 händelser som bedömts i analysen är det endast en händelse som bedöms ha katastrofala konsekvenser, pandemi, sannolikheten för detta bedöms vara måttlig. Tre händelser bedöms ha stor sannolikhet att inträffa men med konsekvenser som inte är kommunomfattande, dessa är nätmobbning, suicid samt hot och våld mot tjänsteman. (Kinda kommun, 2016)

Klimatanpassningsåtgärder

Klimatförändringar påverkar i stort sett alla samhällssektorer, våra ekosystem, vår natur- och kulturmiljö och vår hälsa. Samhället behöver vara inställt på en anpassning i förhållande till klimatförändringarnas konsekvenser för att kunna förbättra robustheten i samhällsviktig verksamhet. Klimatanpassning innebär åtgärder för att anpassa samhället till de klimatförändringar som redan märks idag och de klimatförändringar som kan inträffa i framtiden (Kinda kommun, 2016).

Farligt gods

På riksväg 23/34 transporteras farligt gods. Transporter av farligt gods som har sin slutpunkt inom kommunen är till stor del kända av räddningstjänsten och miljökontoret medan det som passerar igenom kommunen till stor del är okänt. Räddningstjänsten har beredskap att ta hand om olyckor av olika slag men olyckornas konsekvenser beror på många faktorer, till exempel vilket ämne det är frågan om, var den sker och hur stor mängd som läcker ut.

Om riksvägen behöver stängas av måste trafiken ledas längs gamla Kalmarvägen som går igenom Rimforsa.

Krisberedskap och civilt försvar

Kommunens samtliga verksamheter ska arbeta med risk- och sårbarhetsanalyser utifrån sin verksamhet vilket leder till högre säkerhetsmedvetande samt klarläggande av kritiska beroenden,

resurser och funktioner. Risk- och sårbarhetsanalyser ger också underlag till internkontrollplaner för åtgärder och uppföljning av verksamhetens risker.

Samverkan mellan privata och offentliga aktörer håller på att utvecklas. Kunskap om varandras riskinventeringar ger kommunen förutsättningar att verka för planering och förberedelser för krishanteringsåtgärder samt att identifierade händelser samordnas. Detta är till stor del avgörande för att öka förmågan att förebygga och hantera en oväntad större händelse. Detta arbete sker i kommunen i ett lokalt krishanteringsråd.

Kommunen är i huvudsak väl rustade att hantera kriser. Två utrustade ledningsplatser med reservkraft finns att tillgå och som stöd för krisorganisationens arbete finns planer och rutiner. Rakel och WIS är infört. Krisledningsfunktionen övas årligen. (Kinda kommun, 2016)

Riksintresse totalförsvarets militära del

Rimforsa omfattas av Malmens flottiljplats influensområde, detta är ett stoppområde för höga objekt och innebär att Försvarmakten inom detta område inte beviljar uppförande av vindkraftverk samt är restriktiva till andra höga objekt.

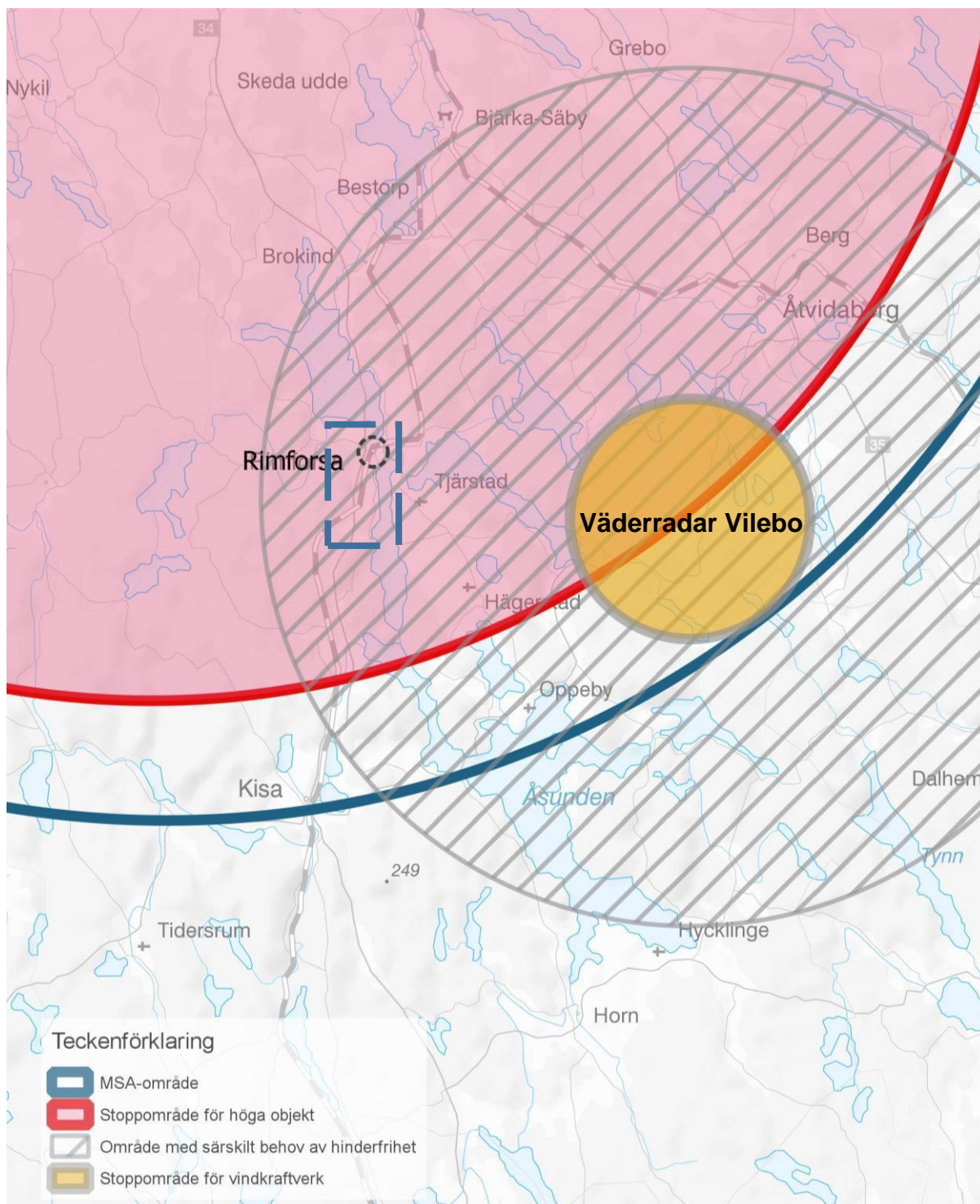
Väderradarn Vilebo område med särskilt behov av hinderfrihet, här kan objekt högre än 20 meter medföra påtaglig risk för verksamheten.

För hela landet gäller att alla ärenden som rör objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse alternativt 45 meter inom sammanhållen bebyggelse remitteras Försvarmakten (Försvarmakten, 2017).

För att riksintresset inte ska påverkas negativt av framtida exploateringar ska därför Försvarmakten alltid remitteras vid ärenden som rör höga objekt enligt ovan beskrivning.

Alla byggnadsobjekt oavsett typ som är högre än 20 meter över mark eller vattenytan ska remitteras till Luftfartsverket för civil luftfart. Detta gäller oavsett geografiskt läge i landet, innanför eller utanför sammanhållen bebyggelse. Det berör även vindkraftverk överstigande 20 meter inom områden speciellt utpekade för vindkraft.

Vidare ska även samråd ske med berörda flygplatser inom 60 km radie från det objekt som är högre än 20 meter över mark eller vattenytan som ska uppföras.

Figur 19. Totalförsvarets riksintresse som berör planområdet. MSA-område är ett område kring militär flygplats där höga objekt kan påverka flygplatsen.

Översvämningsrisker

I takt med förändrade klimatförhållanden ökar risken för översvämningar orsakade av ihållande och häftiga regn. Det är inte bara sjöar och vattendrag som kan översvämmas, även låglänta delar på fält och dalgångar är i riskzonen. Översvämningar kan medföra stora och kostsamma skador på byggnader och infrastruktur. De kan också föra med sig indirekta skador, till exempel föroreningar av dricksvatten om reningsverk slås ut eller om avloppsledningar svämmar över.

En annan följd av kraftiga regnväder är att risken för ras i känsliga områden ökar. När marken blir mättad med vatten medför det också sämre bärighet. Det får konsekvenser för jord och skogsbruk men påverkar också de mindre vägarna i form av sämre framkomlighet.

Det finns flera områden som ligger lågt och riskerar att översvämmas vid hög vattenföring i Stångån och höga vattennivåer i Järnlunden och Åsunden. Det finns lågt liggande område norr och söder om Ulrikavägen. Vid stor tillrinning styrs vattennivåerna i Järnlunden och Åsunden till stor del av avbördningskapaciteten för dammen i Brokind och förträngningen i Rimforsa kanal.

Översvämningsrisken för centrala Rimforsa är främst förknippad med höga nivåer i Järnlunden och styrs av hur mycket vatten de kommer från dammen i Brokind. Det finns en möjlig placering för översvämningskydd från Järnlunden norr om Hackel enligt rapporten från WSP, ett annat alternativ är att prata med dammägaren för ökad avbördningskapacitet i Brokind (WSP, 2017).

Figur 20. Principiella flödesvägar för vatten vid höga vattennivåer i Järnlunden och Åsunden.

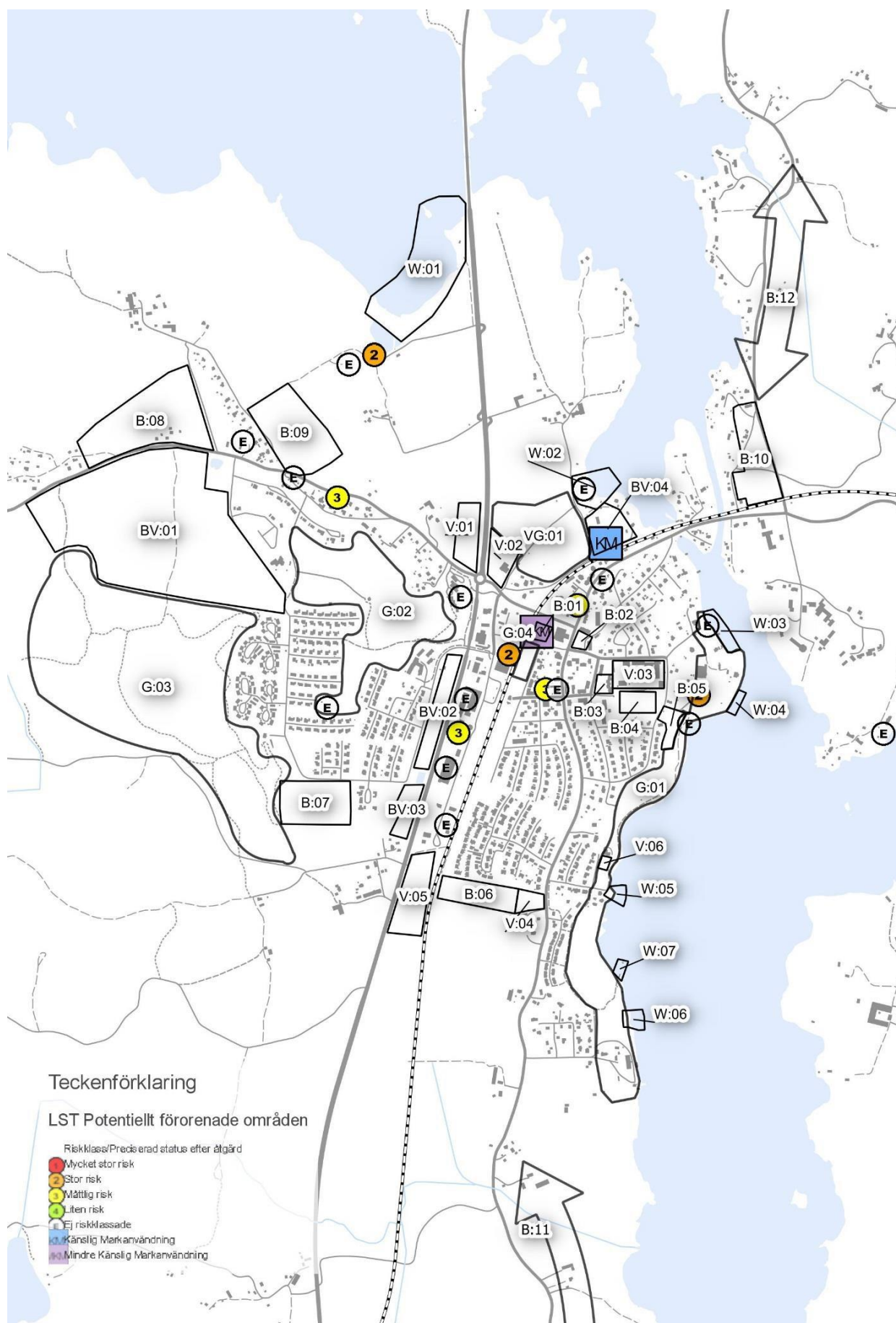
Figur 21. Möjlig placering av åtgärder för översvämningsskydd från Järnlunden.

Olyckor

Risken för olika slag av olyckor i Rimforsa är normal jämfört med andra orter av samma storlek. Räddningstjänsten har en station inne i Rimforsa och kan göra en snabb första insats. Konsekvenser av tänkbara olyckor som sker inne i samhället är kända av räddningstjänsten, det finns också en beredskap för oväntade olyckor.

Förorenad mark

Markens användning på en plats bestämmer till vilken nivå förorenad mark behöver saneras. Mindre känslig markanvändning innebär till exempel industriområden medan känslig markanvändning kan vara bostäder och skolor. Förorenade områden kan begränsa möjligheterna att använda marken, beroende på typen av förorening och halter och behöver därför saneras till lämplig nivå för föreslagna användning. De potentiellt förorenade områdena är karterade av Länsstyrelsen enligt Figur nedan.

Figur 22. Potentiellt förorenade områden.

3.11.2 Förslag på utveckling

Farligt gods

Vid förtätning av bostäder intill järnväg och större vägar där farligt gods transporteras är det viktigt att Trafikverkets skyddsavstånd hålls. Bebyggelse kring järnvägen bör utformas enligt riktlinjen om 30 meter bebyggelsefritt invid järnväg. Om avsteg från riktlinjen görs bör samråd ske med Trafikverket. Exakt hur åtgärder utformas bör utredas i samband med detaljplanearbete.

Klimatanpassningar

Klimatförändringar påverkar i stort sett alla samhällssektorer, våra ekosystem, vår natur- och kulturmiljö och vår hälsa. Samhället behöver vara inställt på en anpassning i förhållande till klimatförändringarnas konsekvenser för att kunna förbättra robustheten i samhällsviktig verksamhet.

Kinda kommun har drabbats av ett antal händelser som beror på klimatet, dock har man vid de händelser som inträffat under senare tid varit snabb med att till exempel röja upp vägar eller hittat alternativa vägar att ta sig fram och därför har påfrestningarna inte lett till några större kriser. I framtiden är det viktigt att kommunen känner till och värderar de följder som klimatförändringen orsakar. Fler extrema väderhändelser ställer högre krav på en robust infrastruktur och mer förberedelser, kommunen måste även fortsättningsvis ha tillräckliga och övade ledningsresurser med uthållighet över tid.

Plan- och bygglagen är ett effektivt redskap för klimatanpassning när ny bebyggelse planeras på oexploaterad mark eller vid annan förändrad markanvändning. Lagstiftningen innebär att kommunen inte ska planlägga eller bevilja bygglov på mark som är olämplig med hänsyn till effekterna av ett förändrat klimat.

3.11.3 Viljeinriktning hälsa och säkerhet 0–5 år

- Skapa ett tankställe för båtar i Järnlunden för att öka attraktiviteten och båtlivet.
- Hastighetsöversyn i samhället med utgångspunkt ur materialet Rätt fart i staden, med tonvikt till skolbarnens förflyttning till och från skolan.
- För ny bebyggelse bör en generell skyddsnivå på cirka 3 meter över Åsundens och Järnlundens normalvattennivå hållas
- Bygga en båtbottentvätt

3.11.4 Viljeinriktning hälsa och säkerhet 5–15 år

- Ta fram handlingsplan för förorenade områden.

3.12 Jämställdhet, jämlikhet och mångfald

Befintliga planer och policys gällande hälsa och säkerhet:

- Tillgänglighetspolicy för Kinda kommun, antagen 2017-04-24

3.12.1 Förutsättningar

Ett hållbart samhälle kan bara byggas med dem som ska leva i samhället. All planering ska genomsyras av öppenhet, demokrati och jämställdhet. Det offentliga rummet ska utvecklas för att alla flickor och pojkar, kvinnor och män kan vistas på lika villkor. Genom att utgå ifrån barn, ungdomar och personer med funktionshinder vid byggandet av samhället kan samhället bli inkluderande för alla.

Den fysiska planeringen ska skapa miljöer i staden som är estetiskt tilltalande. Miljöer som inbjuder till vistelse och rörelse där det känns tryggt, mångfald och trivsel. Områden med en blandad bebyggelse med olika upplåtelseformer motverkar segregation.

3.12.2 Förslag på utveckling

Med blandade upplåtelseformer och olika typer av bostäder samt goda mötesplatser skapas bättre förutsättningar för jämställdhet och integration vilket kan ge positiva följd effekter som minskad boendesegregation. Ett varierat bostadsutbud och närhet till service skapar möten mellan invånare med olika bakgrund samt innebär förutsättningar till ökad trygghet och integration.

Mötesplatser och offentliga rum som erbjuder olika integrerade kultur- och fritidsaktiviteter för olika åldrar inom samma fysiska område medför en gynnsam utveckling för sociala aspekter. Detta påverkar också upplevelsen av trygghet samt social integration. I förtätade bebyggelseområden kan små ytor för rekreation eller annan vistelse vara tillräckliga i vardagen där närhet för framförallt barn, unga och äldre vara betydelsefull. Utbyggnaden av trygga och säkra platser samt gång- och cykelvägar är viktiga av flera skäl, inte minst ur ett barn- och jämställdhetsperspektiv.

Den gång- och cykelvänliga strukturen utifrån rumsligt (utbyggt vägnät) och socialt (upplevd trygghet) perspektiv påverkar folkhälsan positivt, då fler människor ges möjlighet till aktiv rörelse genom att gå, cykla och röra sig mer i vardagen.

För att kunna skapa mer liv under större delen av dygnet, är det viktigt att kommunen innehåller en mångfald av service, mötesplatser, kultur och nöje. Säkerställer kommunen ett varierat bostadsutbud och närhet till service kommer det med stor sannolikhet förverkliga ambitionen om ökade möten mellan invånare med olika bakgrund vilket gynnar integration.

Kommunens invånare är den viktigaste resursen varför flickor och pojkar, män och kvinnor, personer med olika etnisk bakgrund, äldre och personer med funktionshinder ska synliggöras i en bred representation och få möjlighet att komma till tals. I och med att detta ska genomsyras inom alla steg i planeringen kommer det ge positiva inkluderande effekter för sociala aspekter i synnerhet, som demokrati, jämställdhet och öppenhet.

3.12.3 Viljeinriktning jämställdhet, jämlikhet och mångfald 0–5 år

- Ta fram en strategi för hur jämlikhet, jämställdhet och mångfald ska genomsyra alla steg i planeringen.
- Skapa naturliga mötesplatser för barn och unga att samlas på till exempel en plats med längre öppettider och som kan bli en naturlig mötesplats.
- Rimforsa öppnas upp för medborgare med multietnisk bakgrund.
- Det finns passande boende och arbetsplatser både för män och kvinnor, unga och äldre.

3.12.4 Viljeinriktning jämställdhet, jämlikhet och mångfald 5–15 år

- Skapa flera trygga och säkra mötesplatser för invånarna i samhället.
- Förbättra samt skapa trygga och säkra gång- och cykelstråk inom Rimforsa. Till exempel mellan tågstationen och centrala Rimforsa.
- Befolkningssammansättning avspeglar övriga samhället.

DEL 2:

Miljökonsekvensbeskrivning

inklusive bedömning av
social & ekonomisk hållbarhet

Sammanfattning

Kinda kommun antog en fördjupad översiktsplan (FÖP) för Rimforsa i februari 2011. 2017 påbörjades arbetet med att ta fram en ny FÖP för Rimforsa (FÖP 18), med syfte att i en enhetlig process belysa de övergripande frågor som är viktiga för den fortsatta planeringen av Rimforsa.

Den målbild som varit vägledande för FÖP 18 lyder: *”Med sitt gynnsamma geografiska läge har Rimforsa stor potential att agera tillväxtmotor för Kinda kommun. Målet är att förbereda för att Rimforsa ska kunna växa till 3000 invånare, utveckla näringslivet och förstärka ortens kvaliteter.”* I målbilden kan tre separata, men samspelande, utmaningar identifieras: målet 3000 invånare, utveckling av näringslivet samt förstärkning av ortens kvalitéer.

Konsekvensbedömningarna har avgränsats till att behandla aspekterna *Friluftsliv och rekreation, Naturmiljö, Kulturmiljö, Vattenmiljö, Landskap, Hälsa och säkerhet, Markanvändning, samt Klimatpåverkan och klimatanpassning*. Planen har även bedömts ur perspektiven *social och ekonomisk hållbarhet* med de avgränsade aspekterna: *utbud av tomter och bostäder, mångfald i bostadsutbud, trygghet och service, förutsättningar för näringslivet, kommunikationer samt attraktivitet*. Slutligen har en sammanvägd hållbarhetsbedömning av de miljömässiga, ekonomiska och sociala aspekterna gjorts.

Bedömningarna har gjorts för ett avgränsat utredningsområde omkring Rimforsa och med år 2030 som ett framtida referensår. Konsekvensbedömning har även gjorts för ett nollalternativ, vilket utgörs av FÖP 11.

Att utveckla ett samhälle med hållbar utveckling som ledstjärna synliggör ofta både målkonflikter och synergieffekter mellan de olika hållbarhetsperspektiven. Rimforsas kvalitéer består till stor del av det sjönära läget, naturmiljöerna och det vackra omgivande jordbrukslandskapet. Åtgärder som bygger på och förstärker dessa kvaliteter bedöms kunna bidra till positiva konsekvenser för bland annat rekreation och friluftsliv, natur- och kulturmiljöer, landskapsbild och därmed öka samhällets attraktivitet.

Målkonflikter uppstår vid exploatering som inkräktar på de olika kvaliteterna. Att bo nära strandlinjen upplevs av många som attraktivt, men det utgör samtidigt ett hot mot biologisk mångfald och strandzonernas funktion för att rena vattnet. Att bygga strandnära kan därför ge negativa konsekvenser för vattenmiljön i sjöarna. Att växa och exploatera på jordbruksmark eller skogsmark utgör en konflikt vad gäller markanvändning, både på lång och kort sikt. Det omgivande jordbrukslandskapet ger sin prägel åt landskapsbild och kulturmiljöer och den kanske mest avgörande faktorn för en hållbar utveckling av Rimforsa är i vilken grad jordbruksmark tas i anspråk för exploatering.

Synergieffekter bedöms kunna uppstå framför allt genom strategier kring förtätning som skapar förutsättningar för ett minskat bilberoende samtidigt som behovet av exploatering på jordbruksmark minskar. Rimforsas relativa litenhet gör också att det är möjligt att samla bebyggelsen och skapa flyttkedjor utan att det stora flertalet invånare får långt till bostadsnära rekreation eller större grönområden. Om gestaltningsprogram tas fram kan även förtätning av befintliga verksamhetsområden tillföra kvaliteter. Omvandlingen av strandpromenaden och bevarandet av centralt belägna grönområden bedöms kunna bidra till att öka samhällets attraktivitet och samtidigt ge positiva konsekvenser för rekreation och friluftsliv, utan att det ökade invånarantalet ger negativa konsekvenser

En jämförelse mellan huvudalternativ och nollalternativ visar på många likheter då FÖP 18 till stora delar är en vidareutveckling av FÖP 11. I vissa avseenden skiljer sig dock alternativen tydligt åt.

I huvudalternativet går det tydligare att skönja tillvaratagande av kvalitéer (nära natur, sjönära, bra pendlingsavstånd till Linköping, Kisa med flera orter, bra gång- och cykelort) som rätt paketerade och marknadsförda kan utgöra grunden för en konceptualisering och tydligare identitet för ett

framtida Rimforsa. Mer exploatering i sjönära lägen och utveckling av strandpromenaden tar bättre tillvara det unika läget än nollalternativet. Fler och mer utvecklade mötesplatser, en mer omfattande satsning på gång- och cykelvägar, satsning på skola med mera, bidrar till att förstärka den lilla ortens kvaliteter. Förtätning nära resecentrum och det mer utbyggda gång- och cykelvägnätet bidrar till att underlätta arbetspendling med kollektivtrafik.

Andra positiva åtgärder som lyfts i huvudalternativet är t.ex. ökad service för båtutrustning liksom möjligheten att utveckla orten så att företag med inriktning på till exempel ekoturism attraheras. Det skulle samtidigt kunna öka möjligheterna att bevara och utveckla natur- och kulturmiljöer för rekreation och friluftsliv. Ett ökat besöksstryck på sjöarna kan dock ge negativa konsekvenser för vattenmiljön om inte skadebegränsande åtgärder vidtas. Planen bör därför åtföljas av förslag på försiktighetsåtgärder som säkerställer miljö kvalitetsnormerna. Den planerade dagvattenhanteringen vid nya exploateringar bedöms dock kunna ge positiva konsekvenser för vattenkvaliteten. Dagvattenhanteringen är även positiv som klimatanpassningsåtgärd.

Fler områden utpekade för bostäder i huvudalternativet jämfört med nollalternativet. Exploateringen på jordbruksmark för bostadsbyggande är ungefär lika stor i båda alternativen då huvudalternativet har fler utpekade områden i de centrala delarna av samhället.

En större utbyggnad av skolan bidrar till att huvudalternativet resulterar i en högre servicenivå.

Med huvudalternativets mer strategiskt inriktade åtgärder för näringslivsutveckling och fler åtgärder som bidrar till utveckling av besöksnäringen bedöms FÖP 18 bättre kunna realisera målsättningen om att utveckla näringslivet i Rimforsa. Ett mer utvecklat näringsliv skulle kunna innebära ett ökat antal transporter av farligt gods, mer buller med mera, men konsekvenserna av detta bedöms kunna hållas på låg nivå om de rekommendationer som lyfts fram i utredningar och av Trafikverket följs. Exploatering i utpekade verksamhetsområden bedöms även få små konsekvenser för landskapsbilden om de utformas på ett attraktivt sätt. Exploatering för verksamheter på jordbruksmark bidrar dock till negativ miljöpåverkan.

Generellt formuleras målsättningar mer strategiskt och sammanhållet i huvudalternativet, medan nollalternativet ofta listar många mindre men konkreta åtgärder. Exempel på detta är den ovan nämnda strategin med exploatering i attraktiva lägen, centralt eller nära någon av sjöarna och betoningen på flerbostadshus, flyttkedjor och på att tillhandahålla boendeanternativ för fler grupper.

Sammantaget bedöms huvudalternativet ha större möjligheter än nollalternativet att nå målbilden om att Rimforsa ska bli en tillväxtmotor och vara hållbart ur ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt perspektiv. De negativa miljökonsekvenserna av att Rimforsa växer till 3000 invånare på det sätt som huvudalternativet beskriver bedöms övergripande kunna bli små till mycket stora beroende på vilka av de utpekade utvecklingsområdena som tas i anspråk. Målsättningen är möjlig att uppnå utan att områden bestående av jordbruksmark exploateras, vilket skulle leda till små miljökonsekvenser. Om områden på jordbruksmark används för exploateringen blir konsekvenserna däremot stora till mycket stora. Även graden av hänsyn till kulturmiljö och grönstrukturer har påverkan på planens sammantagna miljökonsekvenser.

4 Inledning

4.1 Uppdragets bakgrund och syfte

Kinda kommun antog en fördjupad översiktsplan (FÖP) för Rimforsa i februari 2011. I planen redovisar kommunen synen på utvecklingen av Rimforsa samhälle för de närmaste fem–tio åren. Sedan 2017 har kommunen arbetat med att ta fram en ny FÖP för Rimforsa, där syftet är att i en enhetlig process belysa de övergripande planeringsfrågor som behöver lösas. Planen är tänkt att bli ett viktigt underlag för framtida planprocesser och beslut.

Den nya fördjupade översiktsplanen för Rimforsa syftar till att göra orten bättre rustad att möta utmaningar typiska för en mindre ort på landsbygden: svårigheten att konkurrera med större städer, att attrahera invånare, en åldrande befolkning och minskat skatteunderlag.

Både invånare och politiker ser ett tydligt behov av att utveckla och förnya såväl orten som bilden av orten. Som grund för en sådan utveckling finns en rad kvaliteter att bygga på och/eller värna om. Dit hör närheten till Linköping samt relativt bra kommunikationer och service, sett till samhällets storlek. Invånarna trivs överlag bra i Rimforsa, även om en rad områden pekas ut som skulle kunna utvecklas eller förbättras (Pettersson, 2016).

Både kommunala dokument och invånare betonar dock starkast det som mer än något annat kan beskrivas som en unik kvalitet för orten: det naturnära och natursköna läget vid Åsunden och Kinda Kanal och det levande jordbrukslandskap som omger orten. Naturen är en fri tillgång för samhällets alla invånare och Åsunden är lätt tillgänglig genom den strandpromenad som löper längs stora delar av samhällets kontakt med sjön. Den är också en tillgång för besökare som kommer både land- och sjövägen till Rimforsa och skapar goda möjligheter för utveckling av besöksnäring.

Inom och i anslutning till samhället finns även möjlighet att erbjuda attraktiva tomter i sjönära lägen. En utmaning för kommunen är att exploatera det unika läget utan att utarma det genom att reducera de natur- och kulturvärden som bidrar till ortens kvaliteter.

Naturmiljökonsultföretaget Calluna AB fick 2017 i uppdrag av Kinda kommun att leda en miljöbedömningsprocess för FÖP-arbetet och ta fram en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) med sociala och ekonomiska hållbarhetsbedömningar. Detta arbete påbörjades under hösten 2017 och Calluna har drivit processen med miljöbedömning av planen parallellt med planens framtagande vilket möjliggjort en hållbarhetsanpassning av planförslaget.

4.2 Miljöbedömning – en process och ett dokument

4.2.1 Syfte och innehåll

Syftet med miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning (MKB) av en plan är att uppnå en hållbar utveckling och att ta bra beslut ur ett miljöperspektiv. Detta åstadkoms genom att miljöbedömningen samordnas med planprocessen. MKB:n ingår i planhandlingarna och utgör en del av beslutsunderlaget för den fortsatta planeringen. I samrådsprocessen fungerar MKB:n som ett diskussionsunderlag och som ett beslutsunderlag för kommunen. Miljöbedömningsprocessen inleds med att en avgränsningshandling tas fram. I handlingen redogörs för vilka aspekter som bedömts som betydande och vilka aspekter som avgränsas bort från MKB. Avgränsningshandling för föreliggande MKB togs fram 2017.

Miljöbalkens lydelse kring miljöbedömningar ändrades 20180101. Då planprocessen för FÖP 18 påbörjades före det datumet har miljöbedömningen gjorts enligt Miljöbalkens lydelse innan 20180101. En MKB ska enligt 6 kap 12-13 § i miljöbalken (lydelse före 20180101) innehålla de uppgifter som är rimliga med hänsyn till aktuell kunskap, bedömningsmetoder, planens innehåll och

detaljeringsgrad, allmänhetens intresse och att vissa frågor kan bedömas bättre i samband med andra planer eller program. MKB:n ska identifiera och beskriva vilka direkta, indirekta, kumulativa och samlade effekter och konsekvenser som planförslaget har på människor och miljö, samt presentera alternativ till planen.

4.2.2 Metod

Kunskapsinsamling till bedömningarna har skett genom besök på plats den 19 september 2017, samt genom studier av de underlag som kommunen tillhandahållit och som eftersökts i geografiska databaser och på internet. En genomgång skedde sedan av föreslagen FÖP ställd mot ett nollalternativ.

Konsekvenserna bedömdes enligt en skala utifrån förhållandet mellan intressets värde och effektens omfattning, vilken beror av effektens utbredning och varaktighet. Vid konsekvensbedömningarna användes Naturvårdsverkets, Boverkets och Trafikverkets handledningar, samt riktlinjer för miljö och hälsa.

Med utgångspunkt i utbredning, varaktighet och värde besvaras och motiveras följande frågor för de miljöaspekter som konsekvensbedöms: *1) Vilket värde påverkas? 2) Vilken effekt ger påverkan på värdet? 3) Leder effekten till en negativ eller positiv konsekvens? 4) Vilken betydelse har konsekvensen för värdet? 5) Kan de negativa konsekvenserna undvikas, begränsas eller kompenseras? 6) Kan positiva konsekvenser åstadkommas eller förstärkas?*

Kumulativa effekter har beskrivits och bedömts och avstämningar har gjorts mot relevanta mål, miljökvalitetsmål och normer och slutligen har en sammanvägd bedömning av alla beskrivna konsekvenser gjorts.

Under processens gång, från samråd till utställning, har ytterligare utredningsbehov identifierats kring jordbruksmarkens värden i Rimforsa. 2018 gjordes därför en värdering av jordbruksmarken vilken sammanställdes tillsammans med rekommendationer för markanvändning i en rapport (Calluna, 2018). Rapporten har legat till grund för förändringar i förslag till markanvändning mellan samrådsversion och utställningsversion.

4.3 Bedömning av social och ekonomisk hållbarhet

4.3.1 Syfte och innehåll

Syftet med att bedöma en plans sociala och ekonomiska hållbarhet är att bidra med underlag för att uppnå en hållbar utveckling genom att kunna ta bättre beslut ur ett socialt och ekonomiskt perspektiv. Dessa bedömningar är inget som normalt ingår i en MKB, men för Rimforsa har de integrerats i arbetet med den fördjupade översiktsplanen eftersom frågorna har ansetts viktiga att belysa. Calluna AB har tagit fram en bedömning av planens sociala och ekonomiska hållbarhet parallellt med planens framtagande. En MKB som utökats med bedömningar av social och ekonomisk hållbarhet benämns hållbarhetskonsekvensbeskrivning (HKB).

4.3.2 Metod

För bedömning av hur väl den nya fördjupade översiktsplanen möter sociala och ekonomiska utmaningar och skapar förutsättningar för att nå uppställd vision har ett antal, för FÖP Rimforsa centrala, ekonomiska och sociala aspekter identifierats. Bedömning av planen görs för var och en av dessa aspekter jämfört med nollalternativet

De definierade aspekterna är:

- **Sociala konsekvenser** – mångfald i bostadsutbud, trygghet och service, kommunikationer, attraktivitet.

- **Ekonomiska konsekvenser** – förutsättningar för näringslivet, utbud av tomter och bostäder i Rimforsa, kommunikationer, attraktivitet.

Aspekten *attraktivitet* är delvis en sammanvägning av de andra definierade aspekterna, men innefattar även andra aspekter. Begreppet definieras vidare i aktuellt avsnitt.

4.4 Vision och kommunala riktlinjer

Den målbild som varit vägledande för FÖP 18 lyder:

”Med sitt gynnsamma geografiska läge har Rimforsa stor potential att agera tillväxtmotor för Kinda kommun. Målet är att förbereda för att Rimforsa ska kunna växa till 3000 invånare, utveckla näringslivet och förstärka ortens kvaliteter.”

Förutom denna vision finns även mer konkreta visioner för Rimforsas utveckling formulerade i översiktsplanen för Kinda (Kinda kommun, 2004). Fyra långsiktiga målsättningar finns formulerade för Rimforsa:

- Behåll Rimforsas karaktär med grönområden, stora tomter och en lantlig miljö
- Låt samhället ha en ”tillväxt i balans”, värna de kvaliteter som finns och satsa på attraktiva boendemiljöer
- Snygga till torget, gamla vägverkstomten och området vid silon
- Behåll eller förbättra de goda kommunikationerna med Linköping

4.4.1 Medborgarnas synpunkter på Rimforsa

En enkätundersökning om önskemål kring utvecklingen av Rimforsa tätort gjordes 2016 av studenter från Blekinge Tekniska Högskola (Pettersson, 2016). I undersökningen, som besvarades av 70 personer, framkom att invånarna över lag är nöjda med Rimforsa. Ortens främsta styrkor har med naturens värden att göra, men även känslan av gemenskap i samhället lyfts fram. Närheten till Linköping är en stor fördel och orten upplevs ha ett tillräckligt utbud av föreningsliv och handel.

Många önskar mer service lokalt, framförallt sjukvård, apotek och en simhall, och många lyfter behovet av förbättrade gång- och cykelvägar. Storlekarna på förskole- och skolklasser framhålls som ett problem som troligtvis behöver åtgärdas för att locka fler boende till Rimforsa. Det krävs också fler prisvärda hyresbostäder, mer omfattande handelsutbud samt bättre och billigare kollektivtrafik.

Många tycker att Rimforsa behöver få ett estetiskt lyft och torget framhålls särskilt som en plats som behöver utvecklas, då en naturlig samlingsplats i samhället saknas. Bristande skötsel av grönytor, ostrukturerat intryck, entréer till samhället som inte lockar till besök och, som någon uttrycker det, en känsla av att ingen har brytt sig om att Rimforsa ska vara attraktivt är andra kommentarer som visar på ett upplevt behov av ett mer levande och vackrare samhälle.

På frågan om vad som skulle kunna locka fler invånare att bosätta sig i Rimforsa rangordnas de fem valbara alternativen i följande ordning:

- Fler bostadsmöjligheter (36 st., 51%)
- Fler arbetsmöjligheter (20 st., 29%)
- Ett ökat service- och handelsutbud (14 st., 20%)
- Attraktivare offentliga miljöer (12 st., 17%)
- Ett ökat kulturutbud (3 st., 4%)

I fritextsvar framhålls även bättre och snabbare kommunikationer samt bättre skola och barnomsorg (i betydelsen mindre barngrupper, mer personal och större lokaler) som andra viktiga faktorer för ökad attraktivitet.

4.4.2 Synpunkter från samråd

Merparten av de som svarar i samrådsredogörelsen är positiva till planen och dess strategi att låta Rimforsa utvecklas genom förtätning, flyttkedjor och expansion i attraktiva miljöer och med fokus på kollektivtrafik och nyttjande av attraktiva rekreativmiljöer för livskvalitet och besöksnäring. Ur ett regionalt och mellankommunalt perspektiv berömmar Region Östergötland och Linköpings kommun planen för att mycket väl svara mot målsättningarna i den regionala utvecklingsplanen och att fungera som ett viktigt bidrag till skapandet av en med Linköping gemensam bostadsmarknad.

Kritiska synpunkter och förbättringsförslag finns dock kring framför allt följande fysiska och tematiska områden:

Det återkommande tema som tydligast framträder i yttrandena är oron för att kommande exploateringar ska äventyra det jordbruk och de naturmiljöer som starkast präglar Rimforsa och dess omgivning. Man vill se mindre jordbruks- och naturmark utpekad eftersom målet 3000 invånare kan nås utan att exploatera i så många områden. Alternativa ytor att förtäta i centrum lyfts fram i ett av yttrandena. Jordbrukets många roller för Rimforsa framhålls; näringslivsaspekten och betydelsen för livsmedelsproduktionen – där planen anger att mer lokala livsmedel ska serveras i Rimforsa – dess pedagogiska betydelse för förståelse av sammanhang, dess betydelse för landskapsbild, kulturarv och skötsel av betesmarker. Jordbrukets betydelse för samhället kopplas till de målsättningar som finns formulerade för Rimforsa i översiktsplan för Kinda kommun om en tillväxt i balans som värnar befintliga värden och en lantlig miljö.

Flest kritiska kommentarer rör exploateringen av områdena B:08 och B:09 (se områdesnummer i figur 10, FÖP18). Exploatering skulle ha en negativ inverkan dels på områdenas höga natur- och kulturvärden och ta värdefull jordbruksmark i anspråk, dels påverka befintlig bebyggelse negativt genom förändring av landskapsbild och minskat bullerskydd från väg 23/34 då skogen fälls. Även område B:05, som inkräktar på strandskyddet och upplevs störa den sammanhängande strandpromenaden, möter mycket kritik. Markägarna till område B:06, V:04 och V:05 emotsätter sig exploatering då jordbruksmark tas i anspråk och deras näringsverksamhet därmed äventyras. En exploatering av Torget väcker olika typer av invändningar, där Kindahus vill exploatera medan hembygdsföreningen och en privatperson är emot förtätning men för en omdaning. (Kommunen har efter samrådet minskat område B:09 medan övriga områden kvarstår som innan samråd. Dock har exploateringsgraden uttryckt som antal fastigheter/område generellt ökat, så även i område B09.)

Länsstyrelsen och en privatperson föreslår att exploateringen av de utpekade bostadsområdena etappindelas för att underlätta för jordbruksnäringens och verksamhetens planering och investeringar.

Två utpekade brygg/hamnstränder möter kritik. Område W:04 flyttades efter samrådet norrut för att bättre säkra friskvattenintaget. Exploatering här skulle även påverka friluftsliv och landskapsbild negativt enligt en privatperson. Område W:01 utökats i denna version av planen efter önskan från kommunens kultur-, fritids och turismavdelning. Å andra sidan är Tjärstad hembygdsförening tveksam till exploatering av området på grund av dess värde för fiskföryngring och fågelliv.

Andra mindre områden som utpekade som särskilt betydelsefulla är Björksund, som har ett stort värde både ur ett naturpedagogiskt perspektiv för skolan men även för turismen, samt gröna ytor och "luftighet" inne i samhället där det är mycket asfalt. Även skogarna runt samhället framhålls som viktiga för rekreation och flera synpunkter rör önskan om ett hyggesfritt och hållbart brukande av den kommunala skogen. Dessa områden kopplas ofta till värdet för fritid, friluftsliv och rekreation, de utvecklingsområden i planen som sammantaget får mest bifall i samrådsyttrandena.

Många synpunkter rör hamn- och bryggområden och båtlivets möjliga påverkan på vattenkvalitet och dricksvattenförsörjning. Även buller och säkerhetsfrågor, särskilt med anledning av exploateringen kring Ulrikavägen men även vid exploatering i områden nära väg 23/34 och järnvägen, tas upp i flera av yttrandena. En sydlig infart till samhället från väg 23/34 för förbättrad kollektivtrafik och minskad tung trafik genom samhället efterlyses från flera håll medan Region Östergötland istället uppmanar kommunen att använda befintliga anslutningar så långt som möjligt för att inte hindra framkomlighet på vägen.

Flera yttranden ställer sig tveksamma till om skolans planerade utbyggnad är tillräcklig om målet 3000 invånare nås. Siffor upp till 100 ytterligare barn nämns. I den nu gällande FÖP2018 har antalet platser i skolan ökat något jämfört med tidigare versioner. Region Östergötland poängterar att förutom för barn även service för äldre måste dimensioneras för att möta framtida behov. Regionen poängterar vikten av att lyfta fram den sociala ekonomins möjligheter. Andra yttranden framhåller att kultur och föreningsliv inte lyfts tillräckligt i planen.

Näringslivet (Växtkraft Kinda och Nyföretagarcentrum) vill se en snabbare expansionstakt den som föreslås i planen och vill att målet 3000 personer ska nås redan 2025, bland annat genom att satsa på målgruppsanpassad marknadsföring. Angående viljeinriktningen i planen att arbeta för att locka avknoppningar från Mjärdevi Science Park till Rimforsa säger Linköpings kommun att MSP inte i dagsläget har ett uppdrag att arbeta för denna typ av externa etableringar.

Länsstyrelsen ställer sig tveksamma till kommunens beslut att inte bygga ut närvärmecentralen och –nätet och anser att de tunga transporter inne i samhället som det skulle innebära är acceptabla. Man ser en potentiellt försämrad luftkvalitet i samhället som en följd av beslutet med anledning av att hus med egna förbränningsanläggningar vid dåligt handhavande kan ge upphov till utsläpp av skadliga ämnen. Länsstyrelsen vill därför även ha in frågor om luftkvalitet i planen.

Sammanfattningsvis rör merparten av de yttranden som inte behandlar mer tekniska eller juridiska frågor utmaningen hur man kan exploatera utan att förstöra ortens karaktär och viktigaste värden. Jordbrukets viktiga roll inte bara ur försörjningssynpunkt utan även för landskapsbild, skötsel och bevarande poängteras. En annan fråga som lyfts är att även moderna kulturmiljöer behöver värnas mer än vad som framkommer i planen. Även konflikten strandskydd – friluftsliv lyfts i de olika yttrandena som en del av utmaningen att exploatera och samtidigt behålla samhällets karaktär.

4.4.3 Visionen och utmaningarna

I visionen kan tre separata men samspelande utmaningar identifieras: målet 3000 invånare, utveckling av näringslivet samt förstärkning av ortens kvaliteter.

Utmaningen 3000 invånare

Målsättningen att förbereda Rimforsa för en befolkning på 3000 invånare är ett mycket offensivt mål. Det går långt utöver de prognoser för befolkningstillväxt på 7–8 procent från 2015 till 2035 som SCB presenterar för Kinda kommun. Det går ytterligare längre jämfört med de senaste tjugo årens befolkningstillväxt i Rimforsa, som enligt SCB:s statistik visar att befolkningen har ökat med 4,5 procent över tidsperioden. Med fortsatt liknande utveckling de närmaste tjugo åren skulle befolkningen endast öka med ytterligare cirka 100 personer.

Utmaningen 3000 invånare är därför tvåfaldig och består i att dels (1) skapa en planberedskap där tillräckligt med mark finns för exploatering och dels (2) förvalta, utveckla och kommunicera värden som får fler människor att flytta till orten.

Utmaningen Utveckla näringslivet

Det råder stor brist på planlagd mark för etablering av näringsverksamhet i Rimforsa. I det växande och befolkningsmässigt mer blandade Rimforsa som FÖP 18 har som målsättning kommer behovet av arbetsplatser och service att öka, vilket accentuerar behovet av mark för verksamheter.

FÖP 18 har att möta denna utmaning. Genom att ha god planberedskap för etablering av näringsverksamhet förenklar kommunen möjligheten för företag att växa på orten eller flytta dit, exempelvis när behovet av större lokaler uppstår.

Precis som för målet *3000 invånare* kräver utmaningen *Utveckla näringslivet* även att FÖP 18 bidrar till att skapa förutsättningar som både lockar nya företag till orten och ger befintliga företag goda möjligheter att utvecklas.

Utmaningen Förstärka ortens kvaliteter

Att förstärka och kommunicera ortens kvaliteter samspelar med och är en möjlig strategi för att möta de båda tidigare utmaningarna att locka nya invånare och företag till Rimforsa. I FÖP 18 anges att Rimforsa bör utnyttja, vidareutveckla och fullt ut marknadsföra sina komparativa fördelar för att kunna nå uppställda tillväxtambitioner. Närheten till sjö, natur och rekreation, att marken är billigare än i tätorter närmare Linköping samt en god planberedskap på orten i attraktiva lägen kan vara sådana fördelar. Närheten till Linköping är en annan kvalitet av vikt för bland annat tillgång till service, vård och arbete, vilken också skulle kunna förstärkas genom bättre och snabbare kommunikationer.

5 Avgränsningar

5.1 Geografisk avgränsning

Den geografiska avgränsningen, utredningsområdet, för konsekvensbedömningarna för FÖP 18 motsvaras av det område som ses i Figur 23. Effekter av planen kan dock uppstå även utanför detta område, det geografiska område som konsekvenserna beskrivs för kan därmed vara större än själva utredningsområdet.

Figur 23. Utredningsområden för miljökonsekvensbeskrivningen för FÖP Rimforsa.

5.2 Avgränsning i tid

Konsekvenser av en plan uppstår på olika lång sikt och det ingår i konsekvensbedömningen att redovisa effekterna av den planerade utvecklingen i området, oberoende av om dessa kan uppstå direkt eller i ett framtida scenario.

Generellt beskrivs planers konsekvenser för en framtida situation när hela planområdet bedöms vara färdigbyggt. Den angivna genomförandetiden för FÖP 18 är satt till år 2030 (med målen uppdelade i perioderna 0–5 år och 5–15 år). År 2030 ses därför som ett realistiskt framtida referensår för bedömning av miljökonsekvenserna.

5.3 Avgränsning av alternativ

I en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska bedömningar göras för olika alternativ, vilket även är relevant för konsekvensbedömning av hållbarhetsperspektiven när en HKB (hållbarhetskonsekvensbeskrivning) tas fram. Bedömning ska göras dels för ett huvudalternativ (vanligtvis planförslaget), dels för ett nollalternativ. Flera alternativ kan vara aktuella att bedöma, men denna konsekvensbeskrivning har avgränsats till att bedöma endast huvud- och nollalternativet. Nollalternativet är den troliga utvecklingen om inte huvudalternativet blir av (MB 6 kap 12 §).

Både nollalternativ och huvudalternativ är ställda i relation till nuläget. Dock har huvudalternativet löpande anpassats genom i en dialog mellan kommun och arbetsgruppen för MKB/HKB. Som nollalternativ i konsekvensbedömningarna används den äldre FÖP för Rimforsa som antogs 2011 (FÖP 11).

5.4 Avgränsning av relevanta aspekter

MKB:n behandlar och bedömer konsekvenserna för följande aspekter:

- Friluftsliv och rekreation
- Naturmiljö
- Kulturmiljö
- Vattenmiljö
- Landskapsbild
- Hälsa och säkerhet
- Markanvändning
- Klimatpåverkan och klimatanpassning

Bedömningarna av social och ekonomisk hållbarhet behandlar och bedömer följande aspekter:

- Utbud av tomter och bostäder
- Mångfald i bostadsutbud
- Trygghet och service
- Förutsättningar för näringslivet
- Kommunikationer
- Attraktivitet

Inom respektive aspekt finns delaspekter som redovisas under varje kapitel. Delaspekterna har avgränsats utifrån vad FÖP 18 redogör för samt utifrån vad som bedöms vara viktiga frågor att hantera vid exploatering och/eller detaljplanering för att undvika negativa konsekvenser.

MKB:n behandlar även avstämning mot miljömål och miljö kvalitetsnormer, kumulativa effekter samt olika skydd såsom riksintressen, strandskydd, artskydd och biotopskydd.

5.5 Avgränsning av miljömål

Det svenska miljömålssystemet innehåller ett generationsmål, sexton miljö kvalitetsmål och 24 etappmål. De sju miljömål som bedöms vara relevanta att stämma av mot inom ramen för denna MKB är:

- Begränsad klimatpåverkan
- Levande sjöar och vattendrag
- Ingen övergödning
- Ett rikt odlingslandskap
- God bebyggd miljö
- Levande skogar
- Ett rikt växt och djurliv

5.6 Avgränsning av miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel som infördes med miljöbalken 1999 för att komma tillrätta med hälso- och miljö påverkan från diffusa utsläpp. Miljö kvalitetsnormer syftar till att skydda människors hälsa samt naturmiljön och baseras på vetenskapliga fakta om effekter på hälsa och miljö. Utgångspunkten för en miljö kvalitetsnorm är att den tar sikte på tillståndet i miljön och vad människan och naturen bedöms kunna utsättas för utan att ta alltför stor skada. (Naturvårdsverket, 2018) Myndigheter och kommuner ska ansvara för att miljö kvalitetsnormer följs (5 kap 3 § MB).

Det finns miljö kvalitetsnormer för omgivningsbuller, utomhusluft och vattenkvalitet.

Kommuner med färre än 100 000 invånare omfattas av bullernormen i de områden som störs av buller: från större vägar (över 3 miljoner fordon/år), större järnvägar (30 000 tåg/år) samt större civila flygplatser (över 50 000 flygrörelser per år). Kinda kommun gör bullerutredningar vid behov och bullersituationen vid eventuell exploatering av centrala Rimforsa (längs väg 23/34) har utretts under arbetet med den fördjupade översiktsplanen (ÅF, 2017c). Kinda kommun bedömer inte att buller påverkan och luftföroreningar är stora frågor i Rimforsa (Blomberg, 2017). Rimforsa har inga problem med luftföroreningar eller överskridande av MKN för utomhusluft.

Därmed avgränsas denna MKB till att endast bedöma hur MKN för vattenkvalitet kan komma att påverkas av ett genomförande av planen då det finns MKN satta för sjöarna Järnlunden och Åsunden till år 2021.

6 Planförslag och alternativ

Nollalternativet ska vara en beskrivning av miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs (6 kap 12 § i miljöbalken). Ett troligt nollalternativ för Rimforsa är utveckling enligt den fördjupade översiktsplanen som antogs 2011.

Huvudalternativet är ett förslag till ny fördjupad översiktsplan för Rimforsa och det tar sin utgångspunkt i den fördjupade översiktsplanen som gäller idag (FÖP 11, nollalternativet). Det är därmed inte så många tydliga skillnader mellan planerna. Generellt uppfattas dock det nya förslaget som mindre detaljerat och på en mer strategisk nivå; en strategi som ska främja inflyttning och utveckling mot målet om 3000 invånare år 2030. Det finns även en tydlig ambition att ta vara på det som gör och kan göra Rimforsa attraktivt, närheten till vatten och natur samt till lokal service.

Nedan presenteras i grova drag skillnaderna mellan huvudalternativ och nollalternativ.

6.1 Huvudalternativet

De mest framträdande strategierna i huvudalternativet:

- **Förtätning** – Den tydligaste strategin i huvudalternativet är förtätning genom bostadsbebyggelse i de mer centrala delarna. Tomter i centrala lägen nära stationen, men även i sjönära lägen planeras att förtätas med flerbostadshus.
- **Attraktivitet** – Tyngd kring att göra Rimforsa mer attraktivt. Sjönära och attraktiva lägen planeras för både bostäder och verksamheter som kontor och serviceplatser i bottenplan på flerbostadshus. Området kring riksväg 34 ska utvecklas, omskapas och bidra till att ge en attraktiv bild av Rimforsa. Skapa ett tankställe för båtar vid Järnlunden för att öka attraktiviteten och båtlivet.
- **Rekreativvärden** – Tydlig inriktning kring att Åsundens strand utvecklas med strandpromenad, bad, gemensamma mötesplatser och utveckling av Björksund. Trygga och tillgängliga närmiljöer ska skapas och upprätthållas. Möjlighet till fler eller utökade upplysta motionsspår bör ses över. Kinda kanal öppnas upp, aktiviteter utvecklas även för dem som inte har egen båt. Fler vandringsleder med rastplatser ska främjas.
- **Naturmiljöer** – Grönstrukturplan ska tas fram. Fler skyddsvärda områden, grönytor och naturmiljöer ska bevaras, vårdas och värnas.
- **Gång och cykel** – Upprustning av det allmänna gång- och cykelvägnätet. Gångvägar för skolans elever att ta sig till och från skolan samt till idrottsplatser och rekreationsområden i tätorten ska säkras och utvecklas. Gång och cykelvägar till och från de nya bostads- och verksamhetsområdena ska byggas.
- **Planberedskap** – Något högre planberedskap generellt. Tillgängligheten till planlagd mark ska alltid vara högre än det aktuella behovet.
- **Vattenkvalitet** – Anlägga separat dagvattenrening genom dammar och slingrande vattendrag som är estetiskt tilltalande. Skapa fler toalett-tankar och båtplatser för besökare vid Åsunden och Järnlunden. Flytta vattenintaget till vattenverket söderut i Åsunden.
- **Samhällsutveckling** – Sammanhållet grepp kring näringslivsutveckling och ett samhälle med mångfald. Lägenheter för äldre ska frigöra villor för yngre och barnfamiljer, flyttkedjor ska främjas. Blandade upplåtelseformer ska skapa förutsättningar för mångfald både vad gäller ålder och etnicitet. Samordnade strategier för att attrahera människor att flytta till Rimforsa. Tydligare inriktning på att tillgodose skola och förskolors behov. Tydligare strategier för näringslivsutveckling.

6.2 Nollalternativet

Nollalternativet är på många sätt likt huvudalternativet. Några skillnader finns dock:

- Inte lika tydligt att förtätning skall ske genom bostadsbebyggelse i de centrala delarna.
- Planberedskapen för både bostäder och verksamheter kan förväntas bli mindre omfattande.
- Gång- och cykelvägar prioriteras i sydlig riktning och planeras även i öst-västlig riktning, men en allmän upprustning är inte lika tydlig.
- Samhällsutveckling för ett livskraftigt näringsliv är inte en lika tydlig strategi.
- Dagvattenhantering som ett integrerat värde i exempelvis rekreationsstråk är inte en tydlig ambition.
- Estetiska värden betonas något starkare, exempelvis genom att Rimforsas gamla 50-talscentrum ska bevaras till sin karaktär som ett exempel på modern historia.

7 Miljökonsekvenser

Nedan analyseras och bedöms miljökonsekvenserna för FÖP 18 utifrån aspekterna *Friluftsliv och rekreation; Naturmiljö; Kulturmiljö; Landskap; Vattenmiljö; Hälsa och säkerhet; Markanvändning och Klimatpåverkan och klimatanpassning*.

7.1 Friluftsliv och rekreation

Kriterier för bedömning	Berörda fokusområden	Viljeinriktning i planen	Särskilda berörda områden
Riksintresse för friluftsliv	3.6 Turism och friluftsliv	Bevara och underhålla de rekreativområden som finns idag. Skapa och upprätthålla trygga och tillgängliga närmiljöer. Öka tryggheten längs populära rekreativstråk, se över möjlighet till fler eller utökade upplysta motionsspår.	Områden som berör riksintresset Stångåns vattensystem: B:05, B:10, B:11, B:12, BV:04, G:01 och samtliga W-områden
Rekreativområden i närmiljön	3.6 Turism och friluftsliv	Åsundens strand utvecklas med strandpromenad, bad och gemensamma mötesplatser. Kinda kanal öppnas uppkärligheter utvecklas även för dem som inte har egen båt.	Områden viktiga för rekreation i närmiljön: G:01 (inklusive grönmarkerade områden), G:02, G:03, G:04 och VG01.
Friluftsliv och turism knutet till vatten	3.6 Turism och friluftsliv	Områdena för utveckling av båt- och vattenverksamhet kan generera fler båtplatser på fler platser än där utbudet finns idag. Områden mellan W:03 och W:04 och söderut längs stranden pekas ut att tillgängliggöra vattnet för annat än båtliv.	Områden med småbåtshamnar: W:01, W:02, W:03, W:04, W:05, W:06 och W:07.
Friluftsliv och turism på land	3.6 Turism och friluftsliv	Utreda möjliga områden för camping/resort i eller i närheten av Rimforsa i den kommunomfattande översiktsplanen. Främja ekoturism och besöksnäring. Fler vandringsleder med rastplatser.	Områden som berör Östgötaleden: B:08, G:02 och B10. Områden för friluftsliv: G:01, G:02, G:03, G:04 och VG:01.

7.1.1 Konsekvensbedömning

Huvudalternativet bedöms kunna ge små till måttligt positiva konsekvenser för friluftsliv och rekreation i Rimforsa, främst på grund av att rekreativområden bevaras och att friluftslivsfrämjande satsningar görs. Även små till måttligt negativa konsekvenser bedöms kunna uppstå i och med att Östgötaleden passerar flera nya bostadsområden och att delar av skogsområdet med friluftslivsvärden väster om samhället tas i anspråk. I vissa områden med jordbruksmark är rekreativvärdena inte tillräckligt kända för att kunna avskrivna negativa konsekvenser. I nollalternativet bedöms konsekvenserna för friluftsliv och rekreation bli likartade eller smått negativa relativt huvudalternativet.

7.1.2 Motiv till konsekvensbedömning

Riksintresse för friluftslivet

Sjöarna Åsunden och Järnlunden ingår i ett riksintresseområde för friluftslivet eftersom det är en betydelsefull vattenled i ett omväxlande och attraktivt landskap med höga natur- och kulturvärden (Figur 24). Intressets värden kan bevaras bland annat om kanalsystemet undantas från åtgärder eller verksamheter som begränsar allmänhetens tillträde till stränder eller kraftigt försämrar upplevelsen av området. Friluftsinriktade anläggningar och verksamheter som bidrar till att stärka upplevelsen

eller nyttjandet av området har en positiv inverkan. Huvudalternativet bedöms inte innebära någon bestående negativ inverkan på det aktuella intresset. Detta förutsätter att den föreslagna sjönära bebyggelsen utformas på ett sådant sätt att allmänheten har fortsatt god tillgång till strandmiljöerna och att upplevelsen av området kring sjöarna inte försämras. Satsningarna på att utveckla båtplatser och service för fritidsbåtar och utveckling av strandpromenaden bidrar till att utveckla områdets värden. Riksintressets värden bedöms alltså inte påverkas av planen, med effekten att de goda förutsättningarna för vattenknutna friluftaktiviteter i området kvarstår.

Rekreation i närmiljön

Huvudalternativets föreslagna områden för rekreation har pekats ut på platser som redan idag används för olika former av vardaglig rekreation i närmiljön. Att områdena undantas från exploatering innebär att denna användning får fortgå. Inga av de befintliga bostadsområdena bedöms få långt avstånd till sitt närmaste grönområde. Planens viljeyttringar syftar till att utveckla områdenas värden, tillgänglighet och trygghet med hjälp av bland annat utökad belysning och fler rastplatser. Detta gäller även sjöarna, med utveckling av aktiviteter för dem som inte har en egen båt. Effekterna av allt detta bedöms kunna bli små till måttliga och en ännu mer tillgänglig och attraktiv närmiljö för rekreation åt de boende i Rimforsa.

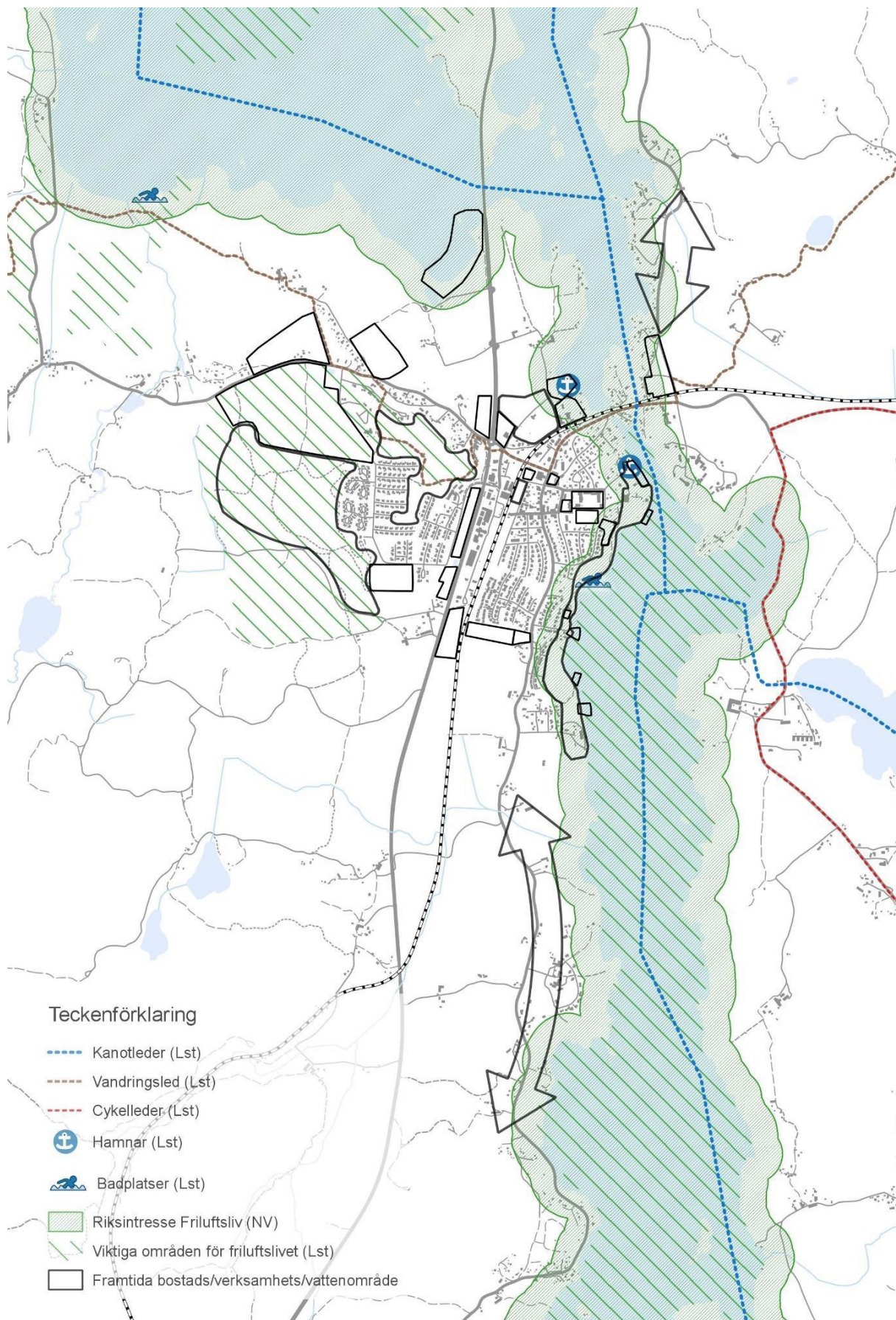
Friluftsliv och turism knutet till vatten

Sjöarna Åsunden och Järnlunden har en stor betydelse för friluftslivet i Rimforsa med omnejd, i och med att en mångfald av friluftaktiviteter utförs där. Utvecklingen av småbåtshamnar med fler båtplatser och utökad service bedöms leda till förbättrade möjligheter till sjönära friluftsliv för både närboende och turister. Möjligheterna till friluftsliv på och kring sjöarna berörs inte direkt av något av de föreslagna områdena i planen. Utvecklingen av strandpromenaden längs Åsunden kan inbjuda till sjönära rekreation nära samhället. En ökad befolkning i Rimforsa kan även ge ett bättre kundunderlag åt företag inom ekoturism, boende och service. Effekterna bedöms kunna bli små till måttliga då fler kan ta del av förbättrade möjligheter till ett hållbart och attraktivt friluftsliv knutet till vattenmiljöerna kring Rimforsa.

Friluftsliv och turism på land

Ett större skogsområde i västra Rimforsa är utpekade som viktigt för friluftslivet (Figur 24). Delar av marken är i norra delen redan bebyggd och ytterligare en del ingår i planens område BV:01 och förlorar då troligen sina värden för rekreation, beroende på hur detaljplaneringen utformas. Övriga delar av området föreslås i planen som två rekreativsområden (G:02 och G:03), vilket innebär att de kan fortsätta att användas för exempelvis motion, promenader och utflykter. Även naturreservat och utpekade kulturmiljöer i Rimforsas omgivning kan tänkas locka besökare, både boende och turister. Friluftslivsvärdena i dessa områden bedöms inte påverkas av de föreslagna områdena i planen. Generellt kan dock en ökad befolkning i Rimforsa ge ett ökat antal besökare och bättre kundunderlag åt företag inom ekoturism samt boenden och service. Effekterna bedöms kunna bli små till måttliga för fortsatta goda förutsättningar för landbaserat friluftsliv kring Rimforsa. En del utpekade områden belägna på jordbruksmark kan ha rekreativvärden som inte är tillräckligt kända. Om exploatering sker på sådan mark bedöms effekterna bli små till måttligt negativa.

Vandringsleden Östgötaleden som går igenom Rimforsa påverkas av tre av planens områden, antingen av att leden går intill eller igenom de föreslagna områdena. Med huvudalternativet skulle en något längre sträcka av leden än idag passera tätbebyggda områden, vilket kan tänkas ge måttligt negativa effekter då upplevelsen av vandringsleden riskerar att bli mindre attraktiv.

Figur 24. Kartan visar hur huvudalternativets föreslagna områden för bostäder, verksamheter och hamnar förhåller sig till utpekade värden för friluftslivet i utredningsområdet kring Rimforsa.

7.2 Naturmiljö

Kriterier för bedömning	Berörda fokusområden	Viljeinriktning i planen	Särskilda berörda områden
Skyddad natur	3.7 Naturmiljö	Bevara och värna grönytor och naturmiljöer. Vid exploatering/ detaljplaneläggning av naturmark ska naturvärden inventeras.	Områden som kan beröra Natura 2000 (riksintresse) Hallstad ängar: hela planområdet. Områden som berör naturminnen: B:11.
Viktiga områden för naturmiljö	3.7 Naturmiljö	Ytor med höga naturvärden ska undantas från exploatering. Ta fram tillvägagångssätt för hur naturvärden ska kompenseras när oexploaterad mark tas i anspråk.	Områden som berör sumpskogar: W:01. Områden som berör ängs- och betesmarker: B:11. Områden som berör värdefulla träd: G:01, G:02, B:11, B:12, BV:03, BV:04, W02, W:03, W:05 och W06. Områden som berör eklandskapets värden: B:08, B:09, B:11, BV:04, W:02, W:03, W:04, W:05, W:06, G:01, G:02, G:03, VG:01.
Grönstruktur och funktionella spridningsstråk, + Skyddsvärda träd	3.7 Naturmiljö	Bevara och vårda fler skyddsvärda områden. Ta fram en grönstrukturplan för Rimforsa.	Hela planområdet.

7.2.1 Konsekvensbedömning

För skyddade naturmiljöer i landskapet omkring Rimforsa bedöms huvudalternativet inte ge några negativa konsekvenser då dessa inte ligger inom föreslagna områden för exploatering. Däremot finns en möjlighet till positiva konsekvenser för dessa och Natura 2000-området Hallstad ängar om det inom planområdet lyckas väl med att bevara värdefulla träd, skapa nya hålträd och arbeta för en ökad konnektivitet mellan gröna miljöer.

För övriga viktiga naturmiljöer bedöms de negativa konsekvenserna kunna bli allt från små till stora, helt beroende på om hänsyn tas till de utpekade värdena vid detaljplanering i områdena. Det är framför allt möjlig påverkan på värdekärnor för ekmiljöer som väger in i bedömningen, men även sumpskog, ängs- och betesmark, värdefulla träd och framtidsområden för ek. Område B:11 är särskilt känsligt för exploatering och konsekvenserna riskerar att bli stora om inte tillräcklig hänsyn tas. Även exploatering av W:01 riskerar ge stora negativa konsekvenser för naturvärdena.

Det är viktigt att kommunen tidigt i planeringen prioriterar att ta fram övergripande underlag om spridningssamband och ekologiska nätverk i och omkring Rimforsa, exempelvis inom ramen för den grönstrukturplan som ska tas fram. Görs detta finns möjlighet att få ett bra planeringsunderlag inför framtida prioriteringar och att kunna utforma kommande detaljplanering så att risken för negativa konsekvenser minimeras. Det ger även möjlighet att kunna planera för ökad attraktivitet i Rimforsa samhälle.

Viljeinriktningen att naturvärdesinventering ska utföras i områden som anläggs på naturmark kommer att kunna ge viktigt underlag för fortsatt detaljplanering. I kombination med grönstrukturplan kan nödvändig hänsyn identifieras. Det anges även i FÖP att ytor som har höga naturvärden undantas från exploatering.

Det är även viktigt att hänsyn tas till träd och trädknutna värden i den fortsatta planeringen. Viljeinriktningarna att *"Vid all framtida planläggning ska grönytor och naturområden värnas"* och *"Ta fram tillvägagångssätt för hur naturvärden ska kompenseras när oexploaterad mark tas i anspråk"* är motsägelsefulla. Finns naturvärden på oexploaterad mark ska den ju värnas.

I nollalternativet bedöms konsekvenserna för naturmiljö bli liknande de för huvudalternativet eftersom merparten av de utpekade områdena är likartade. Risken för påverkan på utpekade naturvärden söder om Rimforsa är dock mindre, och i FÖP 11 omnämns även hänsyn vid skogsbruk i de tätortsnära skogarna samt värnande om större träd inom tätorten.

7.2.2 Motiv till konsekvensbedömning

Skyddad natur

Natura 2000-området Hallstad ängar utgör med sina trädklädda betesmarker en viktig livsmiljö för många arter. Platsen ligger några kilometer nordväst om samhället och påverkas inte fysiskt av något av huvudalternativets föreslagna områden (Figur 26). Grova träd och kommande grova träd i den närmaste omgivningen till Natura 2000-området bedöms därför inte riskera att avverkas på grund av planen.

Bevarandemålen för Hallstad ängar handlar bland annat om att bevara gamla, ihåliga träd och dess efterträdare, liksom även högstubbar, lågor och större nedfallna grenar, vilket bör ske inom området men om möjligt även i omkringliggande marker. Bevarandemålen handlar även om att förbättra konnektiviteten (sammanlänkningen) till närliggande områden genom att spara och skapa lämpliga hålträd där det är möjligt. Detta för att trädknutna arter ska kunna sprida sig och hitta livsmiljöer.

Värdefulla träd förekommer på många platser inom utredningsområdet. Det finns dels redan utpekade träd (Figur 27) och sannolikt många fler träd som har eller kan förväntas få värden i framtiden. Vid exploatering i planens föreslagna områden kan träd komma att skadas eller tas ned, om inte hänsyn tas. Ifall trädknutna värden kan gynnas inom planområdet, och konnektiviteten mellan värdefulla områden därmed kan förbättras, skulle det bidra i stor grad till Natura 2000-områdets bevarandemål. De träd som ingår i alléer skyddas av det generella biotopskyddet. Det finns ingen kännedom om eventuella alléers förekomst i området.

Natura 2000-områdena Viggeby och Klevberget Sonebo och deras bevarandemål bedöms inte påverkas av huvudalternativet. Alla Natura 2000-områden är också områden av riksintresse för naturvård, bedömningarna för dessa är desamma som ovan.

Alla Natura 2000-områden är också områden av riksintresse för naturvård, bedömningarna för dessa är desamma som ovan.

Inget av de fem naturreservat som ligger inom några kilometers håll från Rimforsa bedöms påverkas av huvudalternativet eftersom planens föreslagna områden inte berör dessa platser (Figur 26).

Vid Håkanstorps Lillgård i norra delen av område B:15, står en ask som är skyddad som naturminne (Figur 26). Hänsyn ska tas till detta träd vid eventuell exploatering i området, så att det inte skadas eller att dess värden på annat vis försämras. Naturminnet bedöms därmed inte påverkas av planen.

De biotopskyddsområden som återfinns inom utredningsområdet berörs inte av planens föreslagna områden och ingen påverkan bedöms därmed uppstå.

Viktiga områden för naturmiljö

Utöver de naturmiljöer som skyddas på olika sätt finns det även ett stort antal i området omkring Rimforsa, som på olika sätt har pekats ut på grund av sina naturvärden (Figur 27).

Nyckelbiotoper, naturvärden och sumpskogar från Skogsstyrelsens inventeringar återfinns utspritt inom utredningsområdet, mestadels en bit ifrån samhället. En utpekad sumpskog berörs av det föreslagna vattenområdet W:01. Påverkan och effekterna av påverkan beror av hur väl exploateringen i detta område anpassas till sumpskogens och betesmarkens värden, men det riskerar att bli betydande effekter. Varken skogliga nyckelbiotoper eller naturvärden berörs av planens föreslagna områden.

Ängs- och betesmarker från både Jordbruksverkets och Länsstyrelsens inventeringar finns på flera platser i jordbrukslandskapet omkring Rimforsa och några sådana berörs av område B:11. Om dessa marker exploateras riskerar effekterna bli betydande.

Värdefulla träd från Länsstyrelsens inventeringar förekommer på ett stort antal platser i utredningsområdet. Tre nya bostadsområden och tre hamnområden berör registrerade träd. Förmodligen finns det även icke registrerade träd med biologiska värden inom planområdet, inte minst träd med framtidsvärden eller träd som kan tillskapas värden (som död ved och håligheter). Påverkan och effekt beror på hur väl man vid exploateringarna dels eftersöker naturvärden i områdena och dels anpassar detaljplaneringen till förekommande träd och dess värden.

Ek miljöer utpekade av Länsstyrelsen återfinns på flera ställen omkring Rimforsa. De värdekärnor och särskilt prioriterade landskapsavsnitt för ek som berörs av planen förekommer inom område B:11, övriga berörs inte av några föreslagna områden. Utpekade framtidsområden för ek (områden som kan bli viktiga för nästa generationer med ekar) berörs dock av flera av planförslagets områden. Påverkan och effekt beror då av hur detaljplaneringen anpassas till träden och dess värden. Effekterna riskerar att bli betydande om påverkan inte minimeras, särskilt i område B:11.

De områden som pekas ut i kommunens naturvårdsprogram överensstämmer nästan helt med ovan nämnda typer av naturvärden.

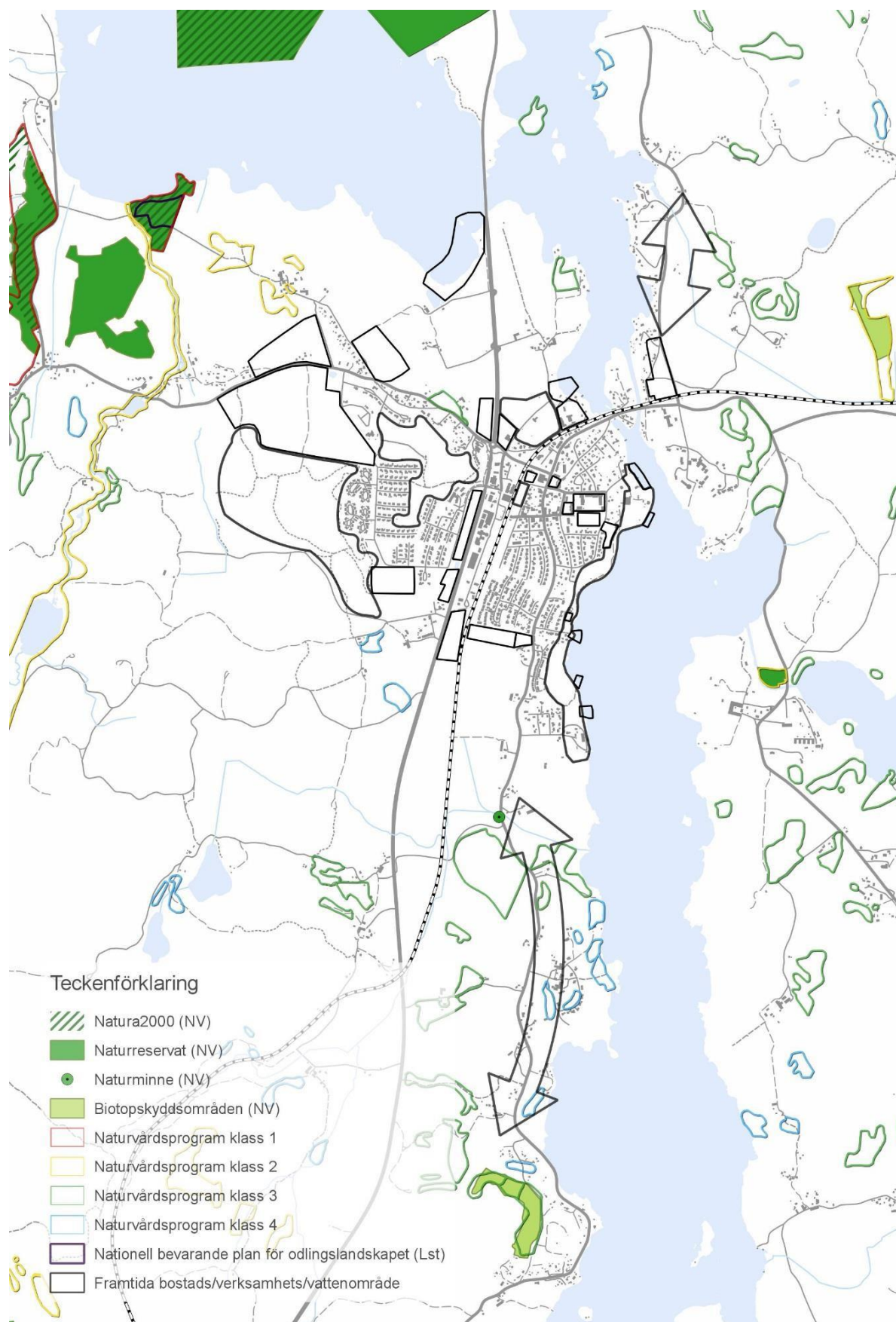
Grönstruktur och funktionella spridningsstråk

I och omkring Rimforsa finns en mångfald av arter, varav en del är skyddade enligt artskyddsförordningen. Inom utredningsområdet finns ett antal skyddsvärda arter (ArtDatabanken, 2017) vilka kan behöva hanteras i framtida detaljplaner (se avsnitt 9.4 om Artskydd).

Värdefulla och skyddsvärda träd återfinns både i Rimforsa och i det omgivande landskapet. Träden utgör tillsammans ett viktigt nätverk av livsmiljöer och spridningsvägar för en mångfald av arter. Genom den föreslagna grönstrukturplanen som ska tas fram har kommunen en viktig möjlighet att tidigt i planeringen få en helhetsbild över området ekologiska nätverk. Genom analyser av spridningssamband för exempelvis arter knutna till grova träd eller hävdade marker kan detaljplaneringen anpassas med hänsyn till hur de biologiska värdena i landskapet hänger ihop och vad som gynnar eller motverkar arternas spridningsvägar. Inventeringar av naturvärden sker annars vanligen för respektive detaljplan, men risken är då stor att man går miste om det större perspektivet och saknar underlag för hur prioriteringar ska göras vid planeringen.

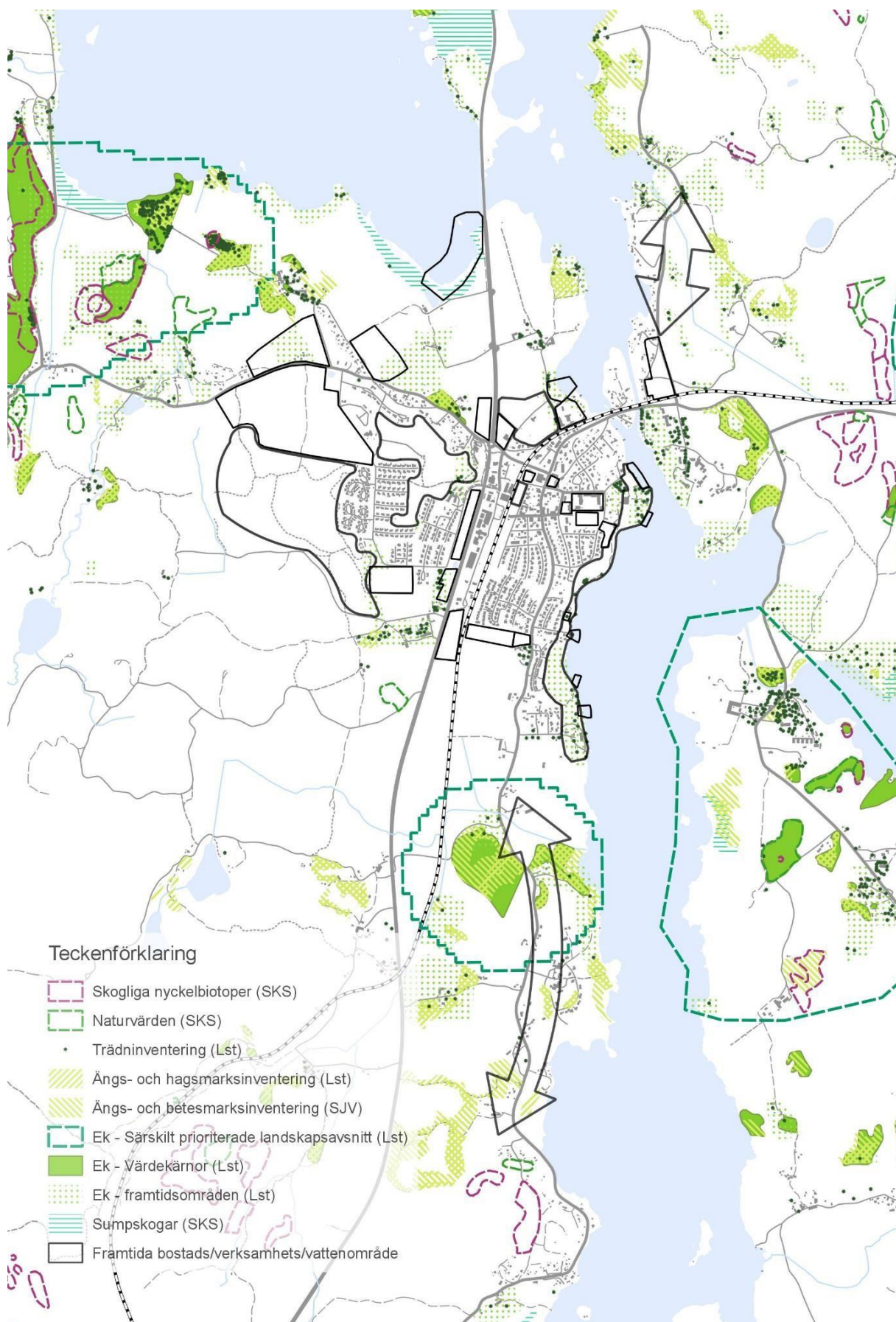

Figur 25. Utsikt över kulturlandskapet norr om Rimforsa vid område B:09 samt träd i centrala Rimforsa.

Figur 26. Kartan visar hur huvudalternativets föreslagna områden för bostäder, verksamheter och hamnar förhåller sig till skyddade naturmiljöer i utredningsområdet kring Rimforsa samt utpekade områden med naturvärden i kommunens naturvårdsprogram.

Figur 27. Kartan visar hur huvudalternativets föreslagna områden för bostäder, verksamheter och hamnar förhåller sig till olika utpekade värden för naturmiljö i utredningsområdet kring Rimforsa.

7.3 Kulturmiljö

Kriterier för bedömning	Berörda fokusområden	Viljeinriktning i planen	Särskilda berörda områden
Riksintresse för kulturmiljövård	3.8 Kulturmiljö	Värna om ursprungsbebyggelsen	Områden som berör riksintresset Tjärstad: B:11
Bevarade fornlämningar	3.8 Kulturmiljö	Synliggör, bevara och vårda kulturmiljövärden Ta fram en plan för kulturmiljön	Områden som berör eller gränsar till fornminnen: B:06/V:04, BV:04, B:07, B:11, W:06, G:01, G:02 och G:03.
Bevarade kulturmiljöer	3.8 Kulturmiljö	Utveckla silobyggnaden till ett positivt landmärke för Rimforsa	Områden som berör Hallstad: B:08 och B:09.
Bevarade kulturmiljövärden i befintlig bebyggelse	3.8 Kulturmiljö		Områden som kan beröra bebyggelse med kulturmiljövärden: B:01, B:02, B:04, B:11, W:03, W:04 och W:06.

7.3.1 Konsekvensbedömning av huvudalternativet och nollalternativet

För kulturmiljön bedöms huvudalternativet kunna ge små till stora negativa konsekvenser. För regionala intressen som exempelvis Hallstad kan konsekvenserna bli små till stora beroende på vilka effekter en ny bebyggelse ger på upplevelsorna av kulturmiljön vilket är svårt att utläsa i detta planeringsskede. För fornlämningar bedöms konsekvenserna bli måttliga och för byggnader och miljöer av kulturhistorisk betydelse riskerar konsekvenserna att bli stora om exempelvis Åsundavallens värden påverkas i hög grad. I nollalternativet bedöms konsekvenserna för kulturmiljö bli likartade som i huvudalternativet i flertalet områden, men mindre vid Åsundavallen då den fortsatt är aktivitetsområde för idrott.

För att minska de negativa konsekvenserna kan det tydliggöras i detaljplaneskedet när en arkeologisk utredning ska utföras, samt att ny bebyggelse anpassas till den äldre med avseende på skala, form och läge. Kulturmiljöinventeringen är ett viktigt underlag för att relevant hänsyn ska kunna tas till kulturmiljöns värden i fortsatt planering.

7.3.2 Motiv till konsekvensbedömning

I planen anges som viljeinriktning att Rimforsas kulturmiljövärden ska synliggöras. Rent allmänt kan det tänkas att med en ökande befolkning i Rimforsa kan det bli fler besökare till de olika kulturmiljöerna i trakterna omkring samhället, vilket innebär att fler får ta del av områdets historia och uppleva de kulturhistoriska värdena. I och med detta finns goda möjligheter att lyfta fram miljöer och lämningar med hjälp av exempelvis informationsskyltar.

En kulturmiljöinventering har gjorts och resultatet utgör ett viktigt planeringsunderlag.

Riksintresse för kulturmiljövård

Riksintresseområdet Tjärstad ligger sydost om samhället, på andra sidan sjön. Det berörs inte fysiskt av något föreslaget område i huvudalternativet (Figur 28). De förändringar kring Rimforsa som kan komma att synas på håll från riksintresseområdet är främst ny bebyggelse inom område B:11, men detta bedöms inte påverka kulturmiljöns värden på grund av avståndet. Huvudalternativet bedöms inte ha någon effekt på riksintresset.

Fornminnen och kulturhistoriska lämningar

I detaljplaneskedet avgör Länsstyrelsen om en arkeologisk utredning ska genomföras. För fasta fornlämningar fastställs ett fornlämningsområde som skyddszon kring fornlämningen i samband med detaljplaneringen. I planens viljeinriktning finns ambitionen att bevara och vårda kulturmiljövärden.

Åtta-tio registrerade lämningar berörs direkt av planens föreslagna områden (se inledande sammanställning ovan och Figur 28). Vid en arkeologisk utredning kartläggs värdena och kunskapen om områdets historia ökar, men beroende på hur exploateringen i området planeras kan själva lämningen riskeras att förstöras eller försvinna. Eftersom Rimforsabygden är rik på kulturhistoriska lämningar kan det finnas ytterligare fornminnen i markerna, och om dessa inte upptäcks och utreds vid exploatering i områdena riskerar de att förstöras.

Även inom eller intill några av planens områden för rekreation finns det registrerade fornminnen (Figur 28). Dessa områden får på sätt och vis ett ökat skydd genom att de undantas från exploatering. Hänsyn måste dock tas vid anläggning av exempelvis stigar, belysning och rastplatser, samt vid strandpromenaden även eventuell etablering av café, restaurang eller liknande. I rekreatiomsområdena är möjligheterna goda att kunna synliggöra traktens fornminnen och andra kulturmiljövärden genom informationsskyltar, guidningar eller andra aktiviteter.

Även jordbruksbygden som omger Rimforsa har många kulturmiljövärden med sitt öppna landskap, betesmarker, rösen och andra element som minner om äldre tiders brukande av marken. Ytan och förekomsten av dessa värden nära Rimforsa minskar något i och med både huvud- och nollalternativet. Element som rösen och stenmurar, åkerholmar och alléer skyddas av det generella biotopskyddet och hänsyn till dessa ska alltid tas i detaljplaneskedet.

Effekterna på fornminnen bedöms kunna bli måttliga.

Regionalt intresse för kulturmiljö

Området Hallstad, nordväst om samhället, pekades ut som regionalt intresse för kulturmiljö 1983 och det saknas mer aktuella uppgifter om området. De föreslagna bostadsområdena B:08 och B:09 i huvudalternativet ligger intill området (Figur 28). B:08 överlappar en mindre del av intresseområdets kant, men det är inte känt vilka värden som finns inom just denna del. Vid exploatering inom bostadsområdena är det möjligt att värdena i intresseområdet påverkas av en förändrad upplevelse av den ålderdomliga miljön i kulturlandskapet omkring Hallstad. Effektens omfattning beror av vilka förändringar som syns från olika platser (siktlinjer) och hur väl bebyggelsens utformning integreras med platsen, något som en kulturarvsanalys kan visa.

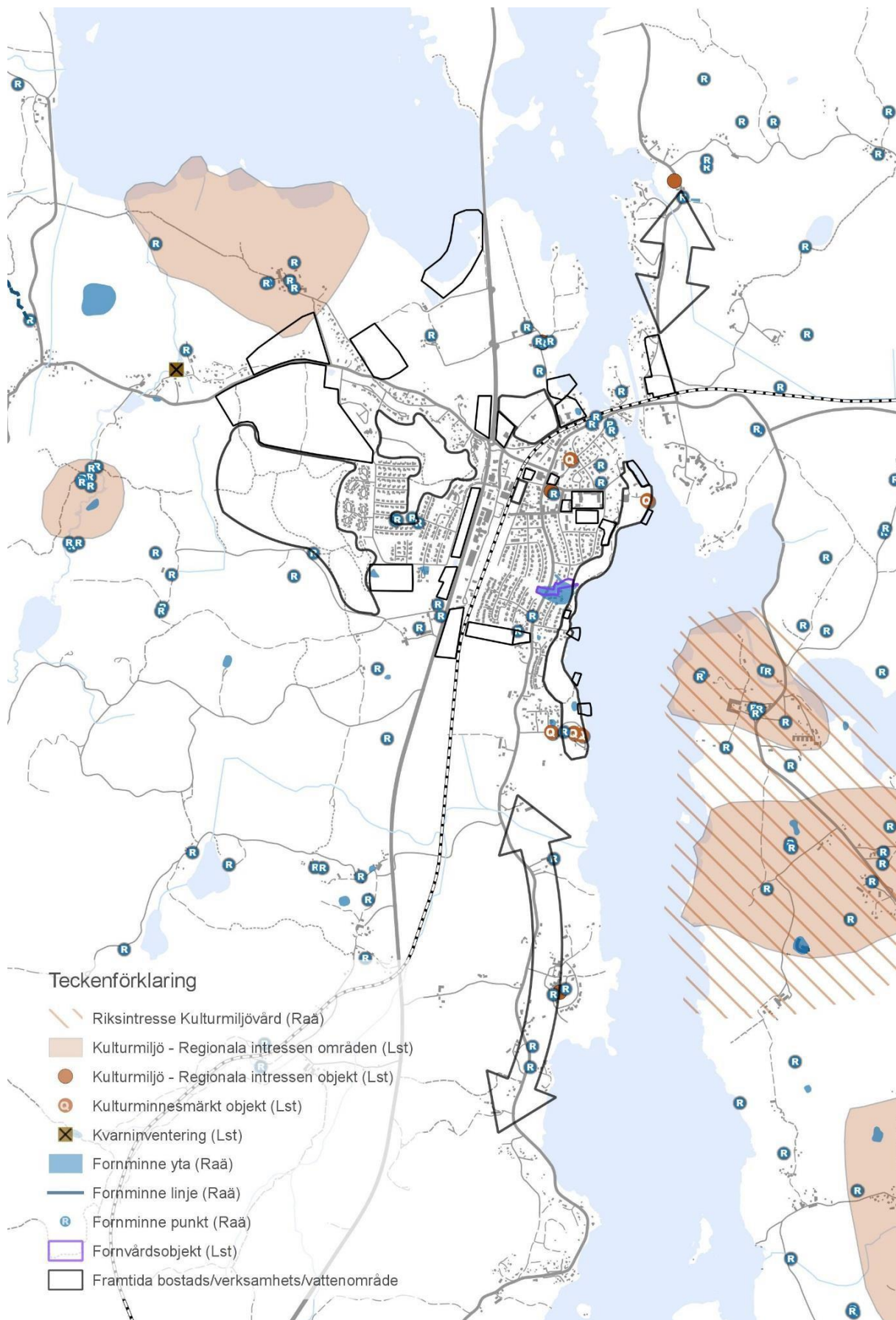
Övriga fyra områden av regionalt intresse för kulturmiljö som ligger inom utredningsområdet (Skedevi säteri, Tjärstad kyrkomiljö, Nordstad-Västersum och Eriksholm) bedöms inte påverkas av huvudalternativet. De berörs inte av några föreslagna områden i planen och de förändringar kring Rimforsa som kan komma att synas på håll bedöms inte påverka områdenas kulturmiljövärden.

Bebyggelse med kulturmiljövärden

Viljeinriktningarna för kulturmiljö i huvudalternativet anger bland annat att ursprungsbebyggelsen ska värnas. I Rimforsas centrala delar finns flera byggnader från 1950-talet som utgör ett fint exempel på modern historia. Vid förtätning bör centrum bevaras till sin ursprungliga karaktär. Det finns ett flertal byggnader och miljöer inne i Rimforsa och i kulturlandskapet omkring samhället där hänsyn till kulturmiljövärden kan vara aktuellt, både vid exploatering i närheten och utveckling av byggnaden i sig (exempelvis silon). De flesta av dessa hus omges redan idag av modernare bebyggelse. I detaljplanearbetet kan det bli aktuellt med anpassningar för att ta tillvara värdena och en kulturarvsanalys eller ett gestaltungsprogram kan då utgöra ett viktigt bedömningsunderlag. En omdaning av Åsundavallen till bostäder riskerar att förändra en miljö av stort värde enligt kulturmiljöinventeringen och effekterna riskerar att bli betydande. Utveckling av området kring Villa Björksund, som är klassad som byggnad av högsta värde, syftar enligt planen inte till att göra anspråk på Villan eller dess omgivande miljö utan att bevara nuvarande rekreatiomsområde och hålla området tillgängligt för allmänheten. De grönmarkerade områdena längs strandpromenaden vid villan riskerar dock att ge området nya inslag av till exempel bryggor som tillgängliggör vattnet. Det

är viktigt att hänsyn tas till kulturmiljön runt omkring för att för stora negativa effekter inte ska uppstå.

I område B:11 finns flera gårdsmiljöer av visst värde samt byggnad av stort värde (Storgården). Landskapsavsnittet har övergripande stora värden som kulturhistoriskt jordbrukslandskap. Om inte stor hänsyn tas vid exploatering riskerar effekterna bli måttliga till betydande.

Figur 28. Kartan visar hur huvudalternativets föreslagna områden för bostäder, verksamheter och hamnar förhåller sig till utpekade värden för kulturmiljö i utredningsområdet kring Rimforsa.

7.4 Landskapsbild

Kriterier för bedömning	Berörda fokusområden	Viljeinriktning i planen	Särskilda berörda områden
Samhällets gränser och befintlig bebyggelses omgivning	3.2 Bostäder 3.4 Näringsliv 3.6 Turism och friluftsliv 3.7 Naturmiljö 3.8 Kulturmiljö	Öka flerbostadsbebyggelsen i centrum. Planera för attraktiva lägenheter intill sjön. Kontor- och servicearbetsplatser skapas i attraktiva lägen nära vattnet, till exempel i bottenplan på flerbostadshus. Ny grönstrukturplan för Rimforsa. Vid all framtida planläggning ska grönytor och naturområden värnas. Värna om kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer.	Områden i samhällets utkanter som angränsar till befintlig bebyggelse: B:06, B:07, B:08, B:09, B:10, B:11, B:12, och BV:01. Områden nära vattnet: BV:04, W:01, W:02, W:03, W:04, W:05, W:06, W:07 och G:01 (inklusive grönmarkerade områden).
Entréer till samhället	3.2 Bostäder 3.4 Näringsliv 3.6 Turism och friluftsliv 3.8 Kulturmiljö	Områden mellan W:03 och W:04 och söderut längs stranden pekas ut att tillgängliggöra vattnet för annat än båtliv. Synliggör och vårda kulturmiljön.	Områden intill väg 23/34: BV:02, BV:03, V:01, V:02 och V:05. Områden intill de andra infartsvägarna: B:08, B:09, B:10, B:11, B:12, BV:01 och V:04. Områden nära vattnet: BV:04, B:11, W:01, W:02, W:03, W:04, W:05, W:06, W:07 och G:01.
Samhällets silhuett	3.2 Bostäder 3.4 Näringsliv 3.6 Turism och friluftsliv	Ta fram plan för kulturmiljön. Utveckla silobyggnaden, som gör den till ett positivt landmärke för Rimforsa. Området utmed riksväg 34 utvecklas, omskapas och bidrar till att ge en attraktiv bild av Rimforsa. Skapa goda förutsättningar för nyetablering och vidareutveckling av befintliga företag.	Områden med flerbostadshus: B:01, B:02, B:03, B:04, B:05, och BV:04. Områden med bebyggelse som ligger något högre i landskapet: B:08, B:09 och BV:01.

7.4.1 Konsekvensbedömning

För landskapsbild finns det goda möjligheter till positiva konsekvenser, särskilt ifall ett gestaltungsprogram eller riktlinjer för gestaltning som integrerar synpunkter från andra områden (kulturmiljöutredning, grönstrukturplan etc.) tas fram och följs. Satsningar på att förnya och tydliggöra samhället bedöms ge positiva konsekvenser och eventuella förändringar i samhällets silhuett och gränser kan bidra till en mer attraktiv bild av Rimforsa. Det finns dock risk för negativa konsekvenser om inte hänsyn tas när omgivningarna för befintlig bebyggelse i samhällets ytterkanter och mot vattnet förändras. För nollalternativet bedöms de positiva konsekvenserna bli något mindre, främst på grund av ett mindre tydligt fokus på attraktivitet.

De negativa konsekvenserna av huvudalternativet skulle kunna minskas genom att påverkan på landskapsbildens belyses ytterligare i någon form av gestaltungsprogram. Vid detaljplanering av planens områden, framför allt i öppet landskap och vid vattnet, bör exempelvis hänsyn tas till siktlinjer och utblickar från befintlig bebyggelse ut mot omgivande mark. Där det är möjligt kan även

en remsa av skog eller annan naturmark sparas mellan nya och befintliga hus, istället för att bebygga tomt i tomt. Utformningen av sådana lösningar kan lämpligen samordnas med arbetet med ny gröstrukturplan. På så vis kan värdet att ha naturen som närmsta granne tas tillvara (vilket ger värden även för den nya bebyggelsen) samtidigt som naturmiljön värnas.

7.4.2 Motiv till konsekvensbedömning

Det saknas idag underlag om hur FÖP 18 och dess föreslagna områden kan påverka landskapsbilden i och kring Rimforsa. Det finns ingen landskapsbildsanalys eller motsvarande som kan visa hur siktlinjerna i landskapet går och varifrån olika förändringar skulle synas, och det finns heller inget gestaltningsprogram eller några riktlinjer för gestaltning att utgå ifrån. Generellt kan dock nedanstående påverkan antas ske om huvudalternativet genomförs.

Samhällets gränser och befintlig bebyggelses omgivning

De områden som föreslås längs samhällets utkanter gör att samhällets gräns mot omgivningen ändras. I det öppna odlingslandskapet kan förändringarna synas på olika avstånd medan de i skogsmark främst syns just inpå bebyggelsen. Från vattnet är det troligen främst förändringar i områdena B:11, B:12 och BV:04 som kan märkas av. Strandnära miljöer kan vara särskilt känsliga vad gäller ny bebyggelse men förutom B:11 är områdena redan relativt bebyggda vilket gör att påverkan bör bli mindre än om området tidigare var oexploaterat. B:11 är dock ett område som mer generellt kräver stort hänsynstagande vid exploatering och där även upplevelsen av landskapet sett från vattnet kan komma att påverkas negativt om inte denna hänsyn tas. Utökade hamnområden med tillhörande service längs centrala Rimforsa kan märkas från vattnet, men detta behöver inte innebära någon försämring för landskapsbilden. Att strandpromenaden i centrala Rimforsa bevaras som rekreativområde och utvecklas som ett sådant kan ge en attraktiv bild av Rimforsa sett utifrån vattnet. Hänsyn bör dock tas vid anläggande av bryggor och andra byggnationer, så att dessa inte dominerar på ett negativt sätt.

Många av de befintliga husen i Rimforsas utkanter ligger idag med skog eller jordbruksmark alldeles intill. Huvudalternativet föreslår flera nya bostadsområden direkt angränsande till befintlig bebyggelse i samhällets utkanter. En del av de befintliga husen riskerar att bli helt omgivna av nybyggda bostäder. Påverkan från huvudalternativet beror av hur dessa områden detaljplaneras: hur husen utformas och placeras, exploateringsgraden inom områdena, och hur många siktlinjer och utblickar från befintliga hus som försvinner.

Entréer till samhället

Området längs riksväg 23/34 präglas idag av byggnader och ytor för olika verksamheter och påverkas av de verksamhetsområden som föreslås intill vägen. Planen anger en viljeinriktning att utveckla och omskapa området så att det bidrar till att ge en attraktiv bild av Rimforsa. Det är dock svårt att bedöma i hur stor grad attraktiviteten kommer att öka genom förändringar av vägens omgivningar och de verksamheter som etableras där, men utifrån hur området ser ut idag kan de flesta satsningar som görs vara positiva. Infarterna till samhället från de mindre vägarna påverkas främst av de bostadsområden som föreslås intill. Huvudalternativet innebär att samhället blir lättare att uppfatta, upplevelsen av Rimforsa kan komma att ändras från landsbygdsbebyggelse till tätort. Om ett gestaltningsprogram eller riktlinjer för gestaltning tas fram kan detta öka den önskade effekten. Entrén till Rimforsa för dem som anländer med turbot eller fritidsbåt påverkas främst av de utvecklade småbåtshamnarna.

Samhällets silhuett

Nuvarande bebyggelse i Rimforsa är låg, med bostadshus på två–tre våningar som mest. Det är främst den stora silon i centrum som syns på håll. I odlingslandskapet närmast sjön ligger samhället mestadels på mark som inte är särskilt kuperad. Huvudalternativet anger inga höjder för de

föreslagna flerbostadshusen och ifall de blir markant högre än dagens bebyggelse kommer samhällets silhuett på håll att förändras och bli mer stadslik. Skogsmarkerna i samhällets västra del ligger något högre i landskapet, men här föreslås inga flerbostadshus. En låg bebyggelse där påverkar troligen inte hur Rimforsa ser ut på håll.

Figur 29. Utsikt över de öppna markerna söder om Rimforsa.

7.5 Vattenmiljö

Kriterier för bedömning	Berörda fokusområden	Viljeinriktning i planen	Särskilda berörda områden
Dagvattenhantering	3.9 Vattenmiljö 3.10 Teknisk försörjning	Separat dagvattenhantering med rening. Anlägga dagvattenrening genom dammar och slingrande vattendrag. Området kan arrangeras för att bli en estetisk tillgång. Kända förorenade områden ska undersökas vid behov och på längre sikt saneras. Samla småbåtsbryggor om möjligt till befintliga bryggor, skapa fler toalett-tankar och båtplatser för besökare vid Åsunden och Järnlunden, bygg en båtbottnvätt samt skapa ett tankställe för båtar vid Åsunden för att öka attraktiviteten och båtlivet. Planera för attraktiva lägenheter intill sjön samt skapa kontor- och servicearbetsplatser i attraktiva lägen nära vattnet, till exempel i bottenplan på flerbostadshus.	Alla områden, men särskilt de som ligger inom yttre och inre vattenskyddsområde. Områden speciellt nära Åsunden och Järnlunden: B:04, B:05, BV:04, B:10, B:11, B:12, W:01, W:02, W:03, W:04, W:05, W:06, W:07, V:03, V:04
Hänsyn till vattentäkt och vattenskyddsområde Områden och åtgärder inom strandnära ytor	3.1 Bostäder 3.4 Näringsliv 3.6 Turism och friluftsliv 3.9 Vattenmiljö 3.10 Teknisk försörjning 3.11 Hälsa och säkerhet	Områden mellan W:03 och W:04 och söderut längs stranden pekas ut att tillgängliggöra vattnet för annat än båtliv. Ta tillvara på den potential som sjösystemet medger. Öppna upp Kinda kanal, utveckla aktiviteter även för dem som inte har egen båt. Främja ekoturism (vandrare, paddlare med mera). Utveckla Åsundens strand med strandpromenad, bad, gemensamma mötesplatser, café och restaurang och hotell eller vandrarhemsboende.	Alla områden inom inre och yttre vattenskyddsområde. Alla områden inom avstånd för strandskydd (150 meter): W:01, W:02, W:03, W:04, W:05, W:06, W:07, B:05, B:11, B:12, BV:04, G:01 (inklusive grönmarkerade områden)

7.5.1 Konsekvensbedömning

Huvudalternativet bedöms kunna ge positiva konsekvenser för dagvattenhanteringen inom planområdet vid nya exploateringar. Det är dock viktigt att befintliga ledningar och utläppspunkter inventeras och bedöms med hänsyn till vattenkvalitet och miljökvalitetsnorm i vattenförekomsten för att minska risken för negativa konsekvenser.

Ett ökat besöksstryck och påverkan på strandzonerna riskerar att ge negativa konsekvenser för vattenkvaliteten i sjöarna vilka också utgör vattentäkt för Rimforsa. För att kunna minska riskerna för negativa konsekvenser blir det viktigt att i fortsatt planering säkerställa funktionerna i strandzonerna vid exploatering och anläggande av strandnära områden för rekreation. För att minska riskerna för negativa konsekvenser kopplat till en ökande befolkning samt fler bostäder och verksamheter inom vattenskyddsområdet är det även viktigt att säkerställa att invånarna är införstådda och medvetna om de föreskrifter och de försiktighetsåtgärder som gäller. För att skydda vattentäkten kan kommunen underlätta för invånarna att göra rätt genom att göra informationen lättbegriplig och skapa förutsättningar för att minska de negativa konsekvenserna av olika aktiviteter som människor ofta gör hemmavid, exempelvis tvätta bilen eller trädgårdsarbete.

Huvudalternativets förslag att exploatera W:01 bedöms kunna ge måttliga till stora konsekvenser då området har naturvärden i bland annat sumpskogen och värden för jordbruket. Området är idag oexploaterat och har ett utökat strandskydd. Området bedömdes 2007 dock inte ha höga naturvärden i vattenmiljön (Calluna, 2007).

Skillnaden mellan huvudalternativets och nollalternativets konsekvenser bedöms som små. Nollalternativet bedöms dock kunna ge något mer negativa konsekvenser kopplat till att dagvattenhanteringen är mindre omfattande beskriven i nollalternativet. Nollalternativet har dock

mindre fokus på strandnära bebyggelse, vilket kan vara mer positivt för strandzonernas funktion och därmed ge mindre konsekvenser för vattenmiljön.

7.5.2 Motiv till konsekvensbedömning

Dagvattenhantering

Dagvatten kan renas på olika sätt, bland annat genom att möjliggöra fördröjning och infiltration genom tekniska lösningar eller ekosystemtjänster. I Rimforsa renas idag inte dagvattnet aktivt vilket innebär en miljöbelastning på främst närliggande sjöar och vattendrag.

Huvudalternativet visar på en ambition att öka graden av dagvattenrening i samband med nya exploateringar. Förtätning av samhället sker till stor del på ytor som redan är hårdgjorda och en omdaning till bostadsområden kan tillföra dagvattenrening genom att skapa ytor som är genomsläppliga. En dagvattenutredning är framtagen för delar av centrala Rimforsa bland annat område BV:02. Utredningen visar på ett flertal åtgärder, vid anläggande av kontor såväl som industri, som skulle kunna minska risken att orenat dagvatten når Järnlunden.

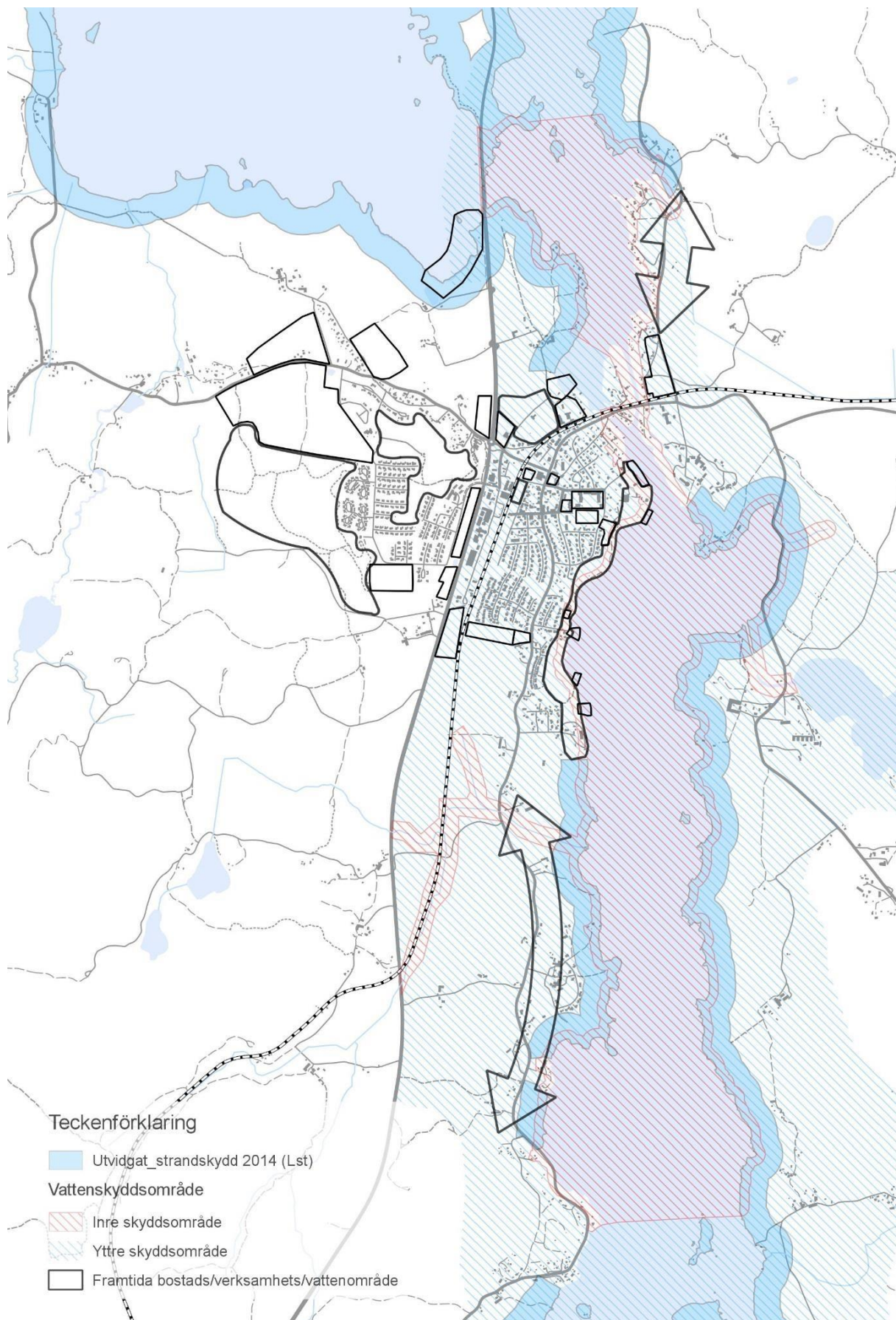
Hänsyn till vattentäkt och vattenskyddsområde samt Områden och åtgärder inom strandnära ytor

Det finns föreskrifter som reglerar vilken verksamhet som får ske inom vilka skyddsområden, samt vilka åtgärder som kräver tillstånd eller anmälan (Kinda kommun, 2013). En stor del av Rimforsa ligger inom yttre och inre vattenskyddsområde, i stort sett hela området öster om riksväg 23/34 (Figur 30).

Huvudalternativets fokus på attraktivitet, med sjönära lägen och att på olika sätt ta tillvara sjösystemets potential genom ökad service för båtägare med mera, ger förutsättningar för mer miljövänligt agerande hos båtägare och andra. Det ger dock även möjlig ökad belastning på sjöarna i och med att besöksstrycket kan förväntas öka i sjösystemet och i strandzonerna. Påverkan på strandlinjerna, genom att bygga sjönära och anlägga rekreativstråk och tillgängliggöra vattnet, kan ge effekter på strändernas funktion (förändrade hydromorfologiska funktioner) för vattenrening och vattenstånd, konnektivitet samt växt- och djurliv i strandzoner och i vattnet. Detta har en stark koppling till möjligheterna för vattenförekomsten att uppnå önskvärd status gällande miljö kvalitetsnormerna (se avsnitt 12 om miljö kvalitetsnormer).

En exploatering av W:01 bedöms ge betydande effekter på jordbruksmark och strandnära ytor samt potentiellt på vikens vatten beroende på vilka åtgärder som genomförs och vilka aktiviteter som blir återkommande.

I de utpekade vattenområdena för båt- och vattenverksamhet (W:01, W:02, W:03, W:04, W:05, W:06 och W:07) planeras för utveckling av småbåtshamnar, utökning av antalet båtplatser och anläggning av bryggor. I detta ingår planer på att dels kunna minska båtlivets miljöpåverkan genom att ge möjligheter till att tömma toalettankar och tanka sin båt på ett kontrollerat sätt. Dessa möjligheter, men även det ökade antalet invånare, kan dock öka mängden fritidsbåtar som trafikerar vattentäkten, vilket i sin tur kan öka risken för utsläpp, buller och nedskräpning.

Figur 30. Kartan visar hur huvudalternativets föreslagna områden för bostäder, verksamheter och hamnar förhåller sig till utpekade värden för vattenmiljö i utredningsområdet kring Rimforsa.

7.6 Hälsa och säkerhet

Kriterier för bedömning	Berörda fokusområden	Viljeinriktning i planen	Särskilda berörda områden
Avstånd till transportled för farligt gods	3.11 Hälsa och säkerhet	Vid förtätning av bostäder intill järnväg och större vägar där farligt gods transporteras är det viktigt att Trafikverkets skyddsavstånd hålls.	Områden nära väg 23/34: BV:02, BV:03, V:01, V:02, V:05 och G:02
Förorenade områden	3.11 Hälsa och säkerhet	Bebyggelse kring järnvägen bör utformas enligt riktlinjen om 30 meter bebyggelsefritt invid järnväg.	Områden i anslutning till förorenade områden: W:02, W:03, W:04 och BV:04
Bullerstörning i bostadsområden och verksamhetsområden	3.5 Trafik och kommunikation	Handlingsplan för förorenade områden.	Områden intill trafikerade vägar och järnvägen: B:01, B:02, B:06, B:08, B:09, B:10, B:11, B:12, BV:01, BV:02, BV:03 och BV:04
Utsläpp till luft	3.10 Teknisk försörjning	Ingen fortsatt utbyggnad av fjärrvärme, inga i planen angivna krav på miljögodkända eldstäder.	Bostadsområden utan fjärrvärmeanslutning.

7.6.1 Konsekvensbedömning

Vid en olycka med farligt gods bedöms konsekvenserna för utpekade områden i huvudalternativet bli små, om riskutredningens rekommendationer följs. Detta gäller även för nollalternativet som föreslår en något lägre grad av exploatering i direkt anslutning till väg 23/34. Om bostäder planerar att byggas så nära väg och järnväg som plankartan anger (områdena B:06, BV:02, BV:03 och BV:04) bedöms dock konsekvenserna av en olycka som stora till mycket stora. Det är därför viktigt att i detaljplaneskedet säkra att riskutredningens rekommendationer följs.

Då endast ett fåtal av huvudalternativets utpekade områden ligger i anslutning till potentiellt förorenade områden bedöms konsekvenserna för hälsa och säkerhet bli små. En risk är dock kopplad till en eventuell sanering av markområdena i strandområdena mot Järnlunden och Åsunden, då det kan ge konsekvenser för vattenkvaliteten om de inte utförs med åtgärder för att minska risken för spridning av föroreningar till vattendragen.

Då dagens bullersituation kopplat till bostäder eller utmaningar för framtiden inte är beskrivet i huvudalternativet är det svårt att bedöma planens konsekvenser för bullersituationen av ett genomförande av planen. För att minska risken för negativa konsekvenser bör Trafikverkets rekommenderade skyddsavstånd till järnväg och väg följas och eventuella bullerutredningar göras i detaljplaneskedet. Den bullerutredning som är gjord för två ytor centralt i Rimforsa (längs väg 23/34 och järnvägen) ger indikationer på att de planerade verksamhetsområdena längs vägen kan vara lämpade för etablering av kontorslokaler.

Planen fastslår att ytterligare utbyggnad av närvärme inte kommer att ske. Länsstyrelsen påpekar i sitt samrådsyttrande att risk finns för försämrad luftkvalitet från hus med egna förbränningsanläggningar vid felaktigt handhavande. Nollalternativet ställer upp en målsättning att alla eldstäder som inte är miljögodkända ska bytas ut. Inget motsvarande krav finns i huvudalternativet. Underlag saknas för bedömning av risk för människors hälsa på grund av utsläpp av skadliga ämnen till luft men huvudalternativet bedöms ge upphov till högre risk än nollalternativet.

7.6.2 Motiv till konsekvensbedömning

Underlag för bedömningarna är utredningar avseende risk och störningar och trafikbuller som tagits fram för delar av centrala Rimforsa. Utredningarna ger dock en fingervisning om konsekvenser för Rimforsa som helhet, framförallt kopplat till risk och störning vad gäller bebyggelse i närhet av väg 23/34 och järnvägen.

Avstånd till transportled för farligt gods

I utredningen om risker och störningar (ÅF, 2017d) analyseras påverkan från farligt gods på väg och järnväg vid en avgränsad sträcka i Rimforsa, söder om rondellen mellan Ulrikavägen och Riksväg 23/34. I Rimforsa är det bara riksvägen som är utmärkt som primär led för farligt gods. Inget farligt gods transporteras på järnvägen och det är enligt Trafikverket inte troligt att det kommer att ske framöver heller, varför frågan inte behandlas vidare i utredningen.

Med farligt gods menas produkter som har potentiella egenskaper att skada människor, egendom eller miljö vid felaktig hantering eller olycka. Farligt gods på väg och järnväg delas in i nio olika klasser (ADR/RID) beroende av art och vilken risk som ämnet förknippas med. Frekvensen för olycka med farligt gods på en sträcka av 490 meter beräknas i utredningen till en olycka ungefär en gång på 480 år.

Utredningen utgår ifrån att total trafik (ÅDT) på vägsträckan längs riksvägen genom Rimforsa är inom spannet 2 001–4 000 fordon per dygn. För tung trafik (ÅDT) gäller motsvarande ett spann mellan 201–400 fordon per dygn. Riskanalysen har utförts med antaganden om ökande trafikmängder och mer "farliga" klasser än vad tillgänglig information tyder på att det transporteras på riksväg 23/34 idag.

Riskutredningen är avgränsad till att utreda påverkan på två områden, varav det ena inte är utpekad som varken bostads- eller verksamhetsområde i FÖP 18. Två områden som ligger inom utredningens avgränsning är B:01 och BV:02. Även ett befintligt industriområde mellan järnvägen och väg 23/34 på sträckan bedöms. Utifrån informationen i riskutredningen görs här antagandet att det skulle kunna bli en påverkan på BV:03, V:01, V:02, V:05, VG:01 samt G:02 i samma grad som för det utredda området, om en olycka med farligt gods skulle ske. Antagandet bygger på att väg 23/34 är en genomfartsled och stor del av trafiken passerar hela sträckan genom Rimforsa.

Effekterna av en olycka med farligt gods är i utredningen klassade utifrån samhällsnivå och individnivå. Resultatet från riskanalysen av farligt gods (på den avgränsade sträckan) visar att individrisken är inom ALARP-området¹ inom ett avstånd om 30 meter från vägen. På längre avstånd än 30 meter är individrisken acceptabel. Den förhöjda risken inom 30 meter från väg kan härledas till olyckor med brandfarlig vätska. Analysen visar också att samhällsriskerna är inom acceptabla nivåer för en sträcka av en kilometer i centrala Rimforsa, även om persontätheten i det undersökta området skulle öka med 50 procent. Området inom 30 meter från vägen bedöms inte lämpligt för bostäder. Industri och kontor är dock möjliga om; första radens fasad mot vägen utformas i brandbeständigt material; utrymning görs möjlig från vägen och friskluftsintag placeras så långt från vägen som möjligt.

Utpekade områden i anslutning till förorenade områden

I FÖP 18 finns en karta som visar potentiellt förorenade områden som är karterade av länsstyrelsen. Det är speciellt tre områden i nära anslutning till Åsunden och Järnlundens stränder. Föroreningen är utmärkt på kartan men ej riskklassad. Vid område BV:04 finns mark som är kopplad till känslig markanvändning.

---

¹ ALARP – As Low As Reasonably Practicable.

Bullerstörning i bostadsområden och verksamhetsområden

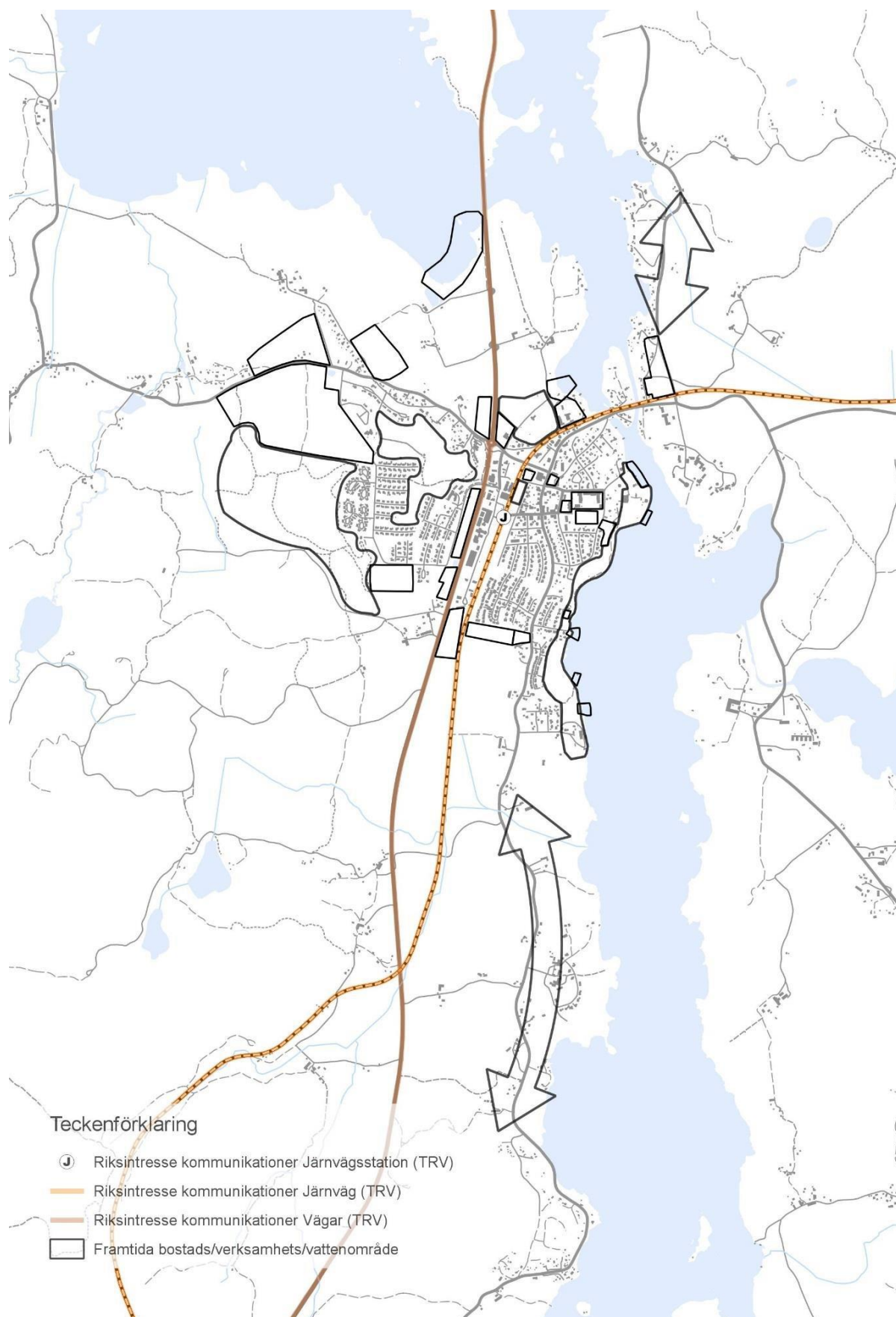
Huvudalternativet beskriver inte närmare vilken bullersituation som råder kring bostadsområden i Rimforsa i dagsläget. Det visar inte heller upp viljeinriktningar kopplade till minskat buller. Kinda kommun bedömer dock att buller inte är ett stort problem i Rimforsa idag (Blomberg, 2017). Ett ökat antal invånare och utpekande av bostadsområden längs med järnväg och vägar som Ulrikavägen och Kalmarvägen gör att frågan bör utredas och riktlinjer följas vid detaljplaneläggning och/eller förtätning längs trafikerade vägar och järnvägen.

En bullerutredning är gjord för två avgränsade ytor längs väg 23/34 i centrala Rimforsa. Båda ytorna är utpekade i huvudalternativet för bostäder och verksamheter (BV:02 samt B:01). Även om utredningen är gjord för ett begränsat område bedöms slutsatserna övergripande kunna ge en indikation om bullersituationen för andra områden längs väg 23/34. Detta då det är en genomfartsled och att det finns likheter vad gäller trafikintensitet och hastigheter längs hela sträckan genom Rimforsa samt längs järnvägen. Utredningen gör gällande att ljudmiljön domineras av trafikbuller från vägtrafik snarare än spårtrafiken. Ur bullersynpunkt bedömer utredningen att förutsättningarna för att bygga till exempel bostäder och skolor är bättre vid området öster om järnvägen, jämfört med området väster om väg 23/34. För kontorslokaler ställs inga krav på ljudnivå vid fasad, endast på ljudnivå inomhus, vilket gör att båda områdena lämpar sig väl för etablering av kontorslokaler (ÅF, 2017c).

Påverkan på människors hälsa från utsläpp av skadliga ämnen från förbränningsanläggningar

Planen fastslår att ytterligare utbyggnad av närvärme inte kommer att ske i Rimforsa. Länsstyrelsen uttrycker, i sitt samrådsyttrande, oro för att beslutet kommer att kunna ge upphov till försämrade luftkvalitet på grund av felaktigt handhavande av privata förbränningsanläggningar för uppvärmning. Naturvårdsverket skriver på sin hemsida att vedeldning är en av de största källorna till utsläpp av hälsoskadliga ämnen till luft i Sverige vilket beräknas ge upphov till att ca 1000 personer per år dör i förtid.

Länsstyrelsen uttryckte i samrådsyttrandet önskemål om att frågor om luftkvalitet ska hanteras i planen, så som sker i nollalternativet. Då inga sådana riktlinjer upprättats för uppvärmning av hus som inte är kopplade till närvärmesystemet bedöms FÖP18 ge upphov till en ökad risk för utsläpp av hälsoskadliga ämnen till luft.

Figur 31. Risker för hälsa och säkerhet i Rimforsa kan till stor del kopplas till väg 23/34 och järnvägen. Kartan visar hur huvudalternativets föreslagna områden för bostäder, verksamheter och hamnar förhåller sig till dessa.

7.7 Markanvändning

Kriterier för bedömning	Berörda fokusområden	Viljeinriktning i planen	Särskilda berörda områden ²
Areal jordbruksmark och befintliga lantbruk	3.4 Näringsliv 3.8 Kulturmiljö	Främja en ökning av lokal konsumtion av varor och tjänster Öka produktionen från det lokala jordbruket till boende, arbetande och besökare i Rimforsa	Områden med jordbruksmark som tas i anspråk: B:06, B:07, B:08, B:09, B:10, B:11 B:12, BV:02, BV:03, V:01, V:02, V:04, V:05, VG:01 och W:01.
Avstånd till djurhållning		Synliggör, bevara och vårda kulturmiljövärden	Områden som har djurbesättningar i eller inom 500 m: B:08, B:09, B:10, B:12, V:01, V:02, BV:04, VG:01, W:01 och W:02

7.7.1 Konsekvensbedömning

Att jordbruksmark tas i anspråk för byggande av bostads- och verksamhetsområden bedöms för huvudalternativet ge stora till mycket stora negativa konsekvenser. I detta vägs in att planen inte visar på hur hänsyn tas till eventuella skyddsavstånd mellan bostäder och djurhållning. I nollalternativet bedöms konsekvenserna bli något mindre än för huvudalternativet.

Det är viktigt att vid den fortsatta detaljplaneringen av de föreslagna områdena minimera fragmenteringen av återstående jordbruksmark. För att minimera risken för olägenhet och hälsorisker kopplat till närliggande djurhållning bör hänsyn tas till skyddsavstånd och skadebegränsande åtgärder.

7.7.2 Motiv till konsekvensbedömning

Jordbruksmark är en viktig naturresurs och svensk lagstiftning har en restriktiv hållning till exploatering av jordbruksmark (3 kap 4 § miljöbalken). Den långsiktiga hushållningen med jordbruksmark är viktig bland annat på grund av att odlingsytor är en viktig resurs, framför allt för framtida generationer. Efterfrågan på mat, energi och vatten kommer att öka med tiden och då behöver mer mark tas i anspråk (Jordbruksverket, 2013). Med de globala klimatförändringarna kan dessutom användningen av marken förändras ytterligare. I framtiden ska kanske de svenska jordbruksmarkerna både föda det lokala samhället och kunna producera livsmedel till andra delar av Europa. Sveriges odlingslandskap har även kulturhistoriska och biologiska värden att ta vara på och bevara till kommande generationer. Det öppna landskapet är till stor del beroende av lantbruk med betande djur.

En utredning av jordbruksmarkens värden har tagits fram efter samrådsversionen av FÖP 2018. Vissa anpassningar har gjorts inför FÖP 2018 utställningsversion. Den samlade bedömningen av ingående utvecklingsområden, numrering omarbetad till att överensstämmer med FÖP 2018 utställningsversion, redogörs nedan i tabell 1. I tabellen redogörs även för områden som tillkommit i utställningsversionen och som inte analyserats i utredningen.

² Områdenas numrering från utredningen "Jordbruksmarkens värden och bedömning av lämplighet att bebygga" (Calluna, 2018) har anpassats till att stämma överens med FÖP utställningsversionens nya numreringar av områdena.

Tabell 1: Tabellen visar hur områden värderades i utredningen om jordbruksmarkens värden samt redogör för utredningens bedömning av lämplighet att bebygga marken (Calluna, 2018). Områdena är ordnade i färgskala. Tabellen redogör inte för områden som tagits bort i FÖP utställningsversion. Numrering har anpassats till att stämma överens med FÖP utställningsversionens nya numreringar.

Röd färg - bör enligt utredningen undantas från FÖP med hänsyn till brukningsvärd jordbruksmark och höga jordbruksmarksvärden.

Orange färg – behöver enligt utredningen utredas vidare om det bör undantas helt från FÖP 18 eller om det kan räcka med att undanta delar av området. Om del av föreslaget område kan vara lämpligt behöver anpassning till jordbruksmarkens värden utredas vidare.

Blå färg – behöver enligt utredningen utredas vidare. Påverkan behöver minimeras och anpassas till jordbruksmarkens värden.

Gul färg – enbart jordbruksmark (åker) som enligt utredningen under vissa förutsättningar skulle kunna vara möjliga att pröva för detaljplan. Jordbruksmarken är brukningsvärd och har i några fall fornminnen. I övrigt har inga värden funnits (natur- och kulturvärden) som motiverar att de skulle klassas som områden enligt ovan. För att de ska kunna bebyggas måste kommunen visa att verksamheten som planeras för är av väsentligt samhällsintresse och att det inte går att tillgodose behovet av mark på annan plats (gäller för både bostäder och verksamheter även om bostäder räknas som väsentligt samhällsintresse).

Grå färg – områden som tillkommit i FÖP 2018 utställningsversion och inte bedömts i utredningen.

Område	
Motivering	FÖP 2018 utställningsversion
B:11	
Föreslaget område B:11 är olämpligt på grund av jordbruksmarkens värden (produktionsvärde), djurhållning, natur-, kultur-, landskaps-, och rekreationsvärde. Det finns i nuläget ingen besättning i området men det finns gårdar och betesmarker samt att det ligger besättningar i närheten som kan eller kan få behov av marken för sin djurhållning.	Ytan för B:11 har ändrats från rasterad markering (utvecklingsyta) till en svepande pil, benämnd som utvecklingsstråk. En yta för bostäder (numrerad som B:13 i samrådsversionen av FÖP 2018) som pekades ut strax norr om B:11 i samrådsversionen är helt borttagen vilket den även var vid tidpunkten för jordbruksmarksutredningen. Området kvarstår. I utställningsversionen lyfts dock tydligare vikten av att ev exploatering i delar av området kan ske utan att göra avkall på områdets höga värden om det sker med stor varsamhet och med hänsyn till omgivningens värden.
W:01	
Det finns i nuläget ingen hamn i W:01. En hamn behöver förutom vatten ta mark i anspråk. Det framgår inte av fördjupad översiktsplan hur stor mark som behöver tas i anspråk. Föreslaget område W:01 ligger dikt an ett större och sammanhängande jordbrukslandskap. Förutsatt att landområde behöver tas i anspråk bedöms W:01 därför som olämplig på grund av jordbruksmarkens värden (produktionsvärde), djurhållning, natur-, kultur-, landskaps-, och rekreationsvärde.	Ytan för W:01 har expanderat i FÖP utställningsversion med motiveringen att området kan lämpa sig för att anlägga tankstation för båtar då det ligger utanför det inre vattenskyddsområdet och delvis även det yttre.
B:08	
Föreslaget område B:08 omfattar åkermark som ligger i ett stort och sammanhängande odlingslandskap. Det finns djurbesättningar i närområdet och en del av B:08 är utpekad som framtidsområde för ek (värdekärnor ek finns i närheten av B:08). B:08 överlappar i norr med ett område av regionalt intresse för kulturmiljön.	Samma yta kvarstår. I FÖP utställningsversion framhålls dock en gles bebyggelse för att behålla områdets lantliga karaktär och kontakt med naturen.
B:09	
Föreslaget område B:09 omfattar betesmark och en mindre del åker. Betesmarken och åkermarken ligger i ett stort och sammanhängande odlingslandskap. Det finns djurbesättningar i närområdet och en del av B:09 är utpekad som framtidsområde för ek (värdekärnor finns i närheten av B:08).	Ytan har minskat i norra delen sedan samrådsversionen, men är densamma som i utredningen om markens värden.

B:12	
Föreslaget område B:12 omfattar till stor del åkermark, en mindre andel betesmark som ingår i ett större och sammanhängande jordbruksmarksområde. Här finns mindre framtidsområden för ek och det finns djurbesättningar i närområdet.	Ytan för B:12 har ändrats från rastredad markering (utvecklingsyta) till en svepande pil, benämnt som utvecklingsstråk. I övrigt samma motivering.
V:01	
Föreslaget område ligger i ett större och sammanhängande jordbrukslandskap med höga värden (produktionsvärde), djurhållning, natur- och kulturvärden. Här finns sannolikt också höga landskapsvärden och friluftsvärden då området ligger tätortsnära. Det framgår inte vad för typ av verksamhet som behöver göra anspråk på jordbruksmarken vilket är av avgörande betydelse för om undantaget från MB 3 kap 4§ är tillämpligt.	Samma yta kvarstår med samma beskrivning.
V.02	
Föreslaget område ligger i ett större och sammanhängande jordbrukslandskap med höga värden (produktionsvärde), djurhållning, natur- och kulturvärden. Här finns sannolikt också höga landskapsvärden och friluftsvärden då området ligger tätortsnära. Det framgår inte vad för typ av verksamhet som behöver göra anspråk på jordbruksmarken vilket är av avgörande betydelse för om undantaget från MB 3 kap 4§ är tillämpligt.	Samma yta kvarstår med samma beskrivning, men angränsar nu norr ut mot ett utökat VG:01 och inte mot åkermark.
BV:04	
Föreslaget område omfattar ej jordbruksmark men det kan inte uteslutas att närheten till djurhållning kan innebära behov av att anpassa så att djurhållningen kan bibehållas och vid behov utvecklas.	Ökat något i storlek och ändrats från bara B till BV. Samma beskrivning kvarstår men bokstaven V öppnar för verksamheter i området, vilket finns här idag. Högre exploateringsgrad.
B:10	
Föreslaget område B:10 behöver utredas vidare så att hänsyn tas till jordbruksmarkens värden (produktionsvärde) och djurhållning i form av att påverkan kan minimeras (ytan minska) och anpassning sker till djurhållningen så att den kan bibehållas och behov utvecklas.	Området har minskats och går nu inte ända fram till vattnet. Dock når det lite längre norrut än i samrådsversionen.
W:02	
W:02 är en befintlig småbåtshamn som föreslås utvidgas. Föreslaget område ligger dikt an jordbruksmark och nära en besättning. Behov av att minska ner ytan kan inte uteslutas liksom att anpassning kan behövas till jordbruksmarkens värden och djurhållning.	Ytan kvarstår med viljan att utöka antalet båtplatser vid Kinda båtklubb.
V:04	
V:04 omfattar brukningsvärd jordbruksmark i kanten av ett större sammanhängande område, dikt an nuvarande tätort.	Ytan kvarstår med samma beskrivning som i samrådsversionen.
V:05	
V:05 omfattar brukningsvärd jordbruksmark i kanten av ett större sammanhängande område mellan riksväg 34 och järnvägen. Således ligger det mellan infrastruktur med buller och är en trafikosäkermiljö. Det framgår inte vad för typ av verksamhet som behöver göra anspråk på jordbruksmarken vilket är	Ytan kvarstår med samma beskrivning som i samrådsversionen.

av avgörande betydelse för om undantaget från MB 3 kap 4§ är tillämpligt.	
B:06	
B:06 omfattar brukningsvärd jordbruksmark i kanten av ett större sammanhängande område dikt an nuvarande tätort. Området kan vara bullerstört från väg och järnväg vilket kan minska ytan som i praktiken går att bebygga.	Ytan kvarstår med samma beskrivning som i samrådsversionen.
B:07	
B:07 omfattar brukningsvärd jordbruksmark i kanten av ett större sammanhängande område dikt an nuvarande tätort och här finns ett fornminnesområde. I samråd med länsstyrelsen om fornminnen i B:07 har länsstyrelsen lämnat besked att under förutsättning att fornlämningarna grävs upp kan området tas i anspråk ur fornminnessynpunkt.	Samma beskrivning som i samrådsversionen men ytan är minskad med ca hälften. Ytan är dock samma yta som analyserats i utredningen om jordbruksmarkens värde.
VG:01	
Ej analyserad i sin helhet i utredningen "Jordbruksmarkens värden och bedömning av lämplighet att bebygga" (Calluna, 2018). Ytan benämndes då G:04 och bedömdes i utredningen ligga i närområdet kring en djurbesättning. Jordbruksmarken är en förlängning av V:02 som ligger i ett större och sammanhängande jordbrukslandskap med höga värden (produktionsvärde), djurhållning, natur- och kulturvärden. I V:02 finns sannolikt också höga landskapsvärden och friluftsvärden då området ligger tätortsnära.	Ytan är samrådsversionens G:04, dvs grönområde. Verksamheter tillagt och ytan har expanderat nord-nordväst ut mot V:02 och Väg 34. Detta innebär att mer jordbruksmark tas i anspråk (som också ligger nära djurbesättningar) än i samrådsversionen och utredningen.
BV:02	
Ej analyserad i utredningen "Jordbruksmarkens värden och bedömning av lämplighet att bebygga" (Calluna, 2018). Området består av produktiv jordbruksmark av samma klass som B:07, V:01 och V:02. Området bedöms inte ha stora natur- eller kulturvärden. Det framgår inte vad för typ av verksamhet som behöver göra anspråk på jordbruksmarken vilket är av avgörande betydelse för om undantaget från MB 3 kap 4§ är tillämpligt. Bostäder måste enligt riskutredningen placeras mer än 30 meter från Väg 24.	Ytan tillagd i utställningsversionen av FÖP 2018.
BV:03	
Ej analyserad i utredningen "Jordbruksmarkens värden och bedömning av lämplighet att bebygga" (Calluna, 2018). Området består av produktiv jordbruksmark av samma klass som B:06 och V:04. Området bedöms kunna ha natur- och kulturvärden som är kopplade till eklandskapet med äldre och yngre träd. Området tangerar även fornlämningar i södra delen. Det framgår inte vad för typ av verksamhet som behöver göra anspråk på jordbruksmarken vilket är av avgörande betydelse för om undantaget från MB 3 kap 4§ är tillämpligt. Bostäder måste enligt riskutredningen placeras mer än 30 meter från Väg 24.	Ytan tillagd i utställningsversionen av FÖP 2018.

Det är idag inte känt hur en minskad areal av jordbruksmark och planens utpekade områden kan komma att påverka Rimforsas lantbrukares möjligheter att fortsätta med (eller utöka) sin djurhållning, odling eller annan markanvändning. På en åker som brukas hållbart kan livsmedel och andra råvaror produceras under lång tid. Om den tas ur produktion för exempelvis bebyggelse blir effekten permanent eller i alla fall långvarig. Detta gäller även om det inte handlar om några större ytor. Om den förlorade marken leder till att det inte längre går att bedriva verksamheten riskerar ytor att inte längre hävdas eller brukas och kan därmed lämnas att växa igen. Effekten blir då att andelen jordbruksmark kring Rimforsa minskar ytterligare, och det öppna kulturlandskapets värden förloras i högre grad.

FÖP 18 tar inte upp något generellt skyddsavstånd till platser med djurhållning, såsom stallar, betesmarker och hagar. Folkhälsomyndigheten rekommenderar exempelvis ett skyddsavstånd på minst 200 meter till hästverksamheter på grund av hälsorisker kopplat till allergier samt olägenheter vid exempelvis lukt och flugor (2016).

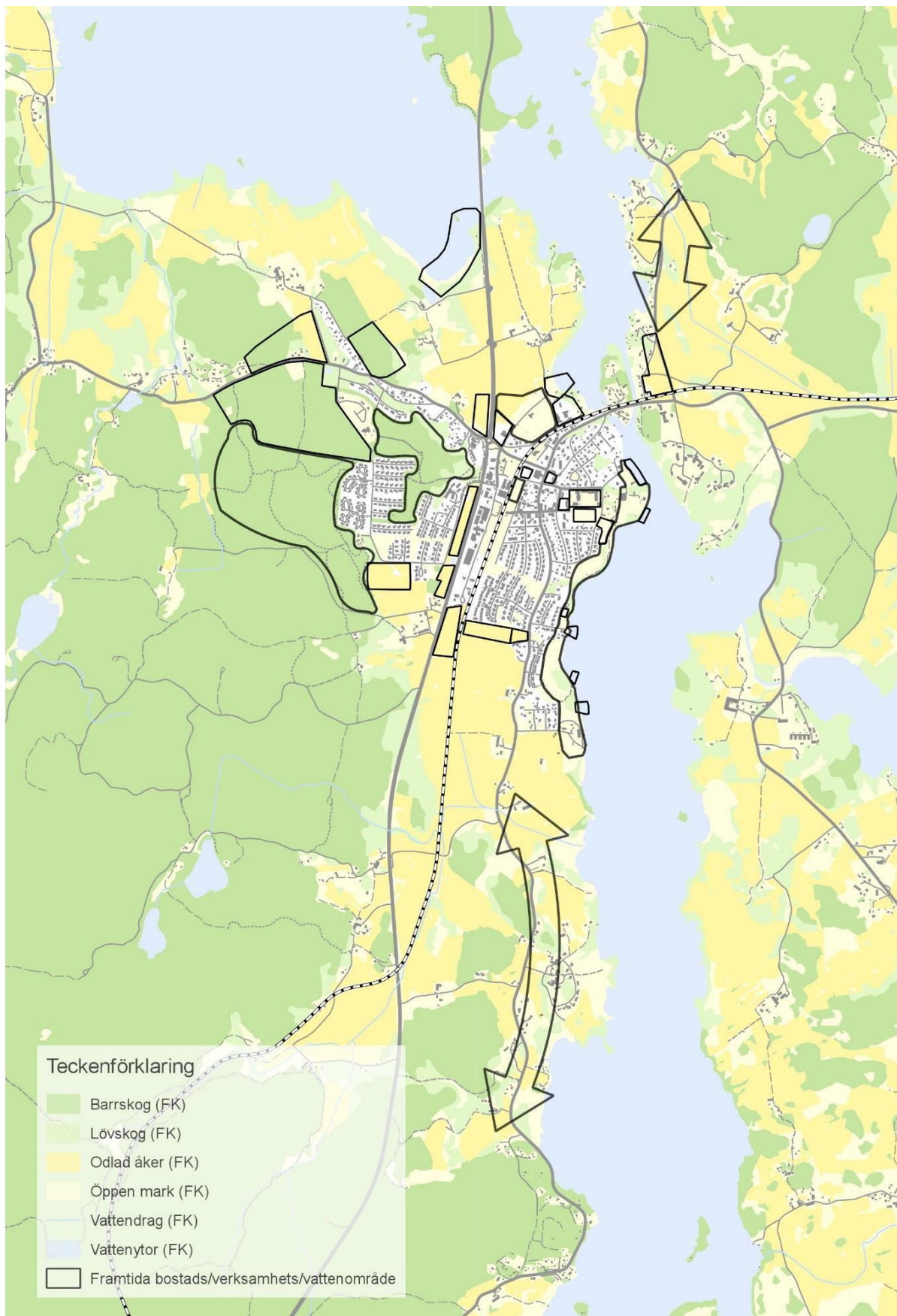
Huvudalternativet anger att jordbruksmark trots allt behöver tas i anspråk för ett antal områden med framför allt bostäder i och omkring Rimforsa. Kommunen motiverar dessa undantag från hushållning med jordbruksmark med framför allt behovet av en ökad planberedskap och utveckling av bostadsutbudet i Rimforsa för att kunna uppnå planens målsättningar om en ökad befolkning och förbättrad attraktivitet. Det saknas dock ett tydligt resonemang om hur varje föreslaget område som tar jordbruksmark i anspråk vägs mot fortsatt jordbruksdrift och hur alternativa lokaliseringar har prövats. För att kunna hävda att bostäder på en yta är ett väsentligt samhällsintresse måste kommunen kunna visa att det inte finns annan mark att ta i anspråk för att tillgodose behovet av bostäder. För verksamheter krävs också utförliga resonemang kring varför den inte kan placeras på annan plats än produktiv jordbruksmark.

Utredningen "Jordbruksmarkens värden och bedömning av lämplighet att bygga" (Calluna, 2018) gör gällande att inga av de utpekade områdena som ligger på jordbruksmark bedöms lämpliga att exploatera. Fyra av områdena bedöms under vissa förutsättningar kunna vara möjliga att pröva för detaljplan och tre är nytillkomna och ej bedömda i utredningen. En del i denna slutsats är att andra områden, som inte består av jordbruksmark, bedöms vara tillräckliga för att uppnå den exploateringsgrad som krävs vad gäller antalet bostäder. Med hänvisning till att tre områden bedömts direkt olämpliga att exploatera, men fortsatt finns med i FÖP 2018, samt att åtta ytterligare områden behöver utredas mer bedöms effekterna av föreslagen planering bli måttliga till betydande. Jordbruksmark är ett riksintresse och bedöms därför ha högt regionalt värde.

I nollalternativet anges som målsättning att produktiv jordbruksmark som ligger väl samlad runt livskraftiga brukningsenheter ska undantas från exploatering. Några områden med större sammanhängande åkrar kring samhället pekas också ut, vilka i första hand bör användas för jordbrukets behov. Ny bostadsbebyggelse planeras med hänsyn till skydds-zoner kring utpekade platser för djurhållning. Lantbrukens betydelse för sysselsättning samt natur- och kulturvärden betonas också. I jämförelse med huvudalternativet är det något mindre arealer jordbruksmark som pekas ut för exploatering.

Figur 32. Utblick från vägen över åkrarna vid huvudalternativets föreslagna område B:11 Linnäs.

Figur 33. Kartan visar hur huvudalternativets föreslagna områden för bostäder, verksamheter och hamnar förhåller sig till nuvarande markanvändning i utredningsområdet kring Rimforsa. Pilen visar ett stråk av möjlig yta för bostadsbebyggelse.

7.8 Klimatpåverkan och klimatanpassning

Kriterier för bedömning	Berörda fokusområden	Viljeinriktning i planen	Särskilda berörda områden
Förutsättningar för minskat bilberoende	3.5 Trafik och kommunikationer	Ökat resande med kollektiva färdmedel. Bättre pendlingsmöjligheter med tåg. Säkra Stångådalbanans bevarande. Ny sydlig infart från väg 34 mot Rimforsa. Utveckla säkra gångvägar till, från och mellan skolans verksamheter. En analys av gång- och cykelvägnät ska göras inklusive plan för hur nätet ska byggas ut för ökad säkerhet för oskyddade trafikanter. Upprustning och utbyggnad av gång- och cykelvägnätet (kommunala och statliga). Ta fram parkeringsnorm.	Rimforsa som helhet.
Förnybara energilösningar	3.10 Teknisk försörjning	Möjliggöra/underlätta för uppförande av fler laddningsstolpar för elbilar i samhället. Planera för minskad energianvändning.	Rimforsa som helhet.
Översvämningsrisker	3.11 Hälsa och säkerhet		Kan ej bedömas då underlag saknas.
Temperaturreglering vid värmebölja	-	Miljötänkande och klimatperspektiv ska genomsyra bostadsbyggandet och planläggningen.	Förtätning i centrum: B:01, B:02, B:03, B:04 och V:03

7.8.1 Konsekvensbedömning

Klimatpåverkan

Ett genomförande av huvudalternativet bedöms ge positiva konsekvenser för klimatet relativt nollalternativet när det gäller fysisk planering och transportlösningar men negativa avseende energiförsörjning. Huvudalternativet beskriver en strategi med förtätning och ökad tillgång till varierade bostadsformer medan detta är mindre accentuerat i nollalternativet. Inte heller bedöms nollalternativet ta ett lika stort helhetsgrepp över gång- och cykelvägnätet. Det är dock viktigt att den fysiska planeringen med förtätning och utbyggnad av gång- och cykelvägnätet kompletteras med mer beteendeariktade åtgärder för att konsekvenserna ska bli så positiva som möjligt. I huvudalternativet lyfts även laddplatser för elbilar fram. Klimatpåverkan från resor bedöms därför bli mindre i huvudalternativet än i nollalternativet

I huvudalternativet har utbyggnad av fjärrvärmenät, uppförande av en ny fjärrvärmecentral samt målet att planera för ett minskat beroende av fossila bränslen utgått. Planen anger bara i allmänna ordalag att man ska planera för minskad energianvändning och att miljö- och klimatperspektiv ska genomsyra bostadsbyggande och planläggning.

Klimatpåverkan från energiförsörjning bedöms riskera att bli betydligt större i huvudalternativet än i nollalternativet.

Klimatanpassning

Det är svårt att göra en bedömning av hur väl planen är anpassad till ett förändrat klimat då översvämningsriskerna endast är övergripande beskrivna i väntan på att underlag ska tas fram. Förutom en hänvisning till Plan- och bygglagen som ett effektivt redskap för klimatanpassning när ny bebyggelse planeras på oexploaterad mark eller vid annan förändrad markanvändning görs ingen beskrivning av hur planeringen avser hantera ett förändrat klimat med extrema vädersituationer.

Rimforsa bedöms dock ha förutsättningar för att kunna skapa och bevara ekosystemtjänster som bidrar till exempelvis lägre temperaturer vid värmeböljor i och med ortens närhet till grönområden och vattendrag. Det är ändå viktigt att behålla eller plantera större träd som kan skapa skugga och sänka temperaturerna vid förtätning. Framförallt kan det vara viktigt vid exempelvis vård- och serviceinrättningar och äldreboenden där riskgrupper vid värmeböljor kan finnas.

7.8.2 Motiv till konsekvensbedömning

Förutsättningar för minskat bilberoende och förnybara energilösningar

Utvecklingsförslag och viljeinriktning i FÖP 18 betonar behovet av kompletterande länkar för att få ett trafiksäkert och sammanhängande gång- och cykelnät och har målinriktningen att Rimforsa bör vara ett samhälle som gynnar gång- och cykeltrafiken. Förtätning med fler bostäder i de centrala delarna nära service och kollektivtrafik är en annan viktig åtgärd för minskad klimatbelastning från resor med bil. Planen uttrycker en vilja att öka det kollektiva resandet förbättra pendlingsresorna med tåg och arbeta för Stångådalsbanans bevarande. Genom att tillsammans med beteendeariknade insatser tillse att det är ett bra alternativ att gå eller cykla till centrum samt till kollektivtrafiknoder som kan ta människor vidare till de större orterna runt om Rimforsa har planen förutsättningar för att minska behovet av bil.

Planens inriktning att förtäta och samtidigt skapa flyttkedjor kan bidra till en mer resurseffektiv utbyggnad. En viljeinriktning är också att miljötänkande och klimatperspektiv ska genomsyra bostadsbyggandet och planläggningen vilket kan ge positiva effekter i arbetet med att minska utsläppen av växthusgaser.

I viljeinriktningarna framkommer dock att viljan att arbeta för en fossilfri energiförsörjning utgått och att ytterligare satsning på fjärrvärme stoppas medan målet om att verka för minskad energianvändning kvarstår. Detta leder till en större andel privata energilösningar för företag och privatpersoner vilket bedöms ge upphov till större klimatpåverkan än vad en satsning på fjärrvärme skulle leda till. Genom riktade satsningar på miljöanpassade el- och värmelösningar, exempelvis miljögodkända eldstäder, solceller, solfångare etc., skulle klimatpåverkan från energianvändning kunna reduceras betydligt.

Översvämningsrisker och temperaturreglering vid värmebölja

I huvudalternativet beskrivs översvämningsrisker allmänt i avsnittet om Hälsa och säkerhet, men inga viljeinriktningar är formulerade. I takt med att klimatet förändras ställs det högre krav på att den kommunala planeringen försöker förutspå hur klimatförändringar kan komma att påverka samhället genom exempelvis översvämningsproblematik, skyfall, värmeböljor och andra extrema vädersituationer.

Förtätning är en av strategierna i huvudalternativet och det är endast i ett fåtal områden som det sker på grönytor. Rimforsa är även en relativt liten ort där avstånden till vattendrag, grönområden och skugga sällan är långa.

8 Social och ekonomisk hållbarhet

Nedan analyseras och bedöms social och ekonomisk hållbarhet i FÖP 18 med utgångspunkt i uppställd vision och medborgarenkät utifrån aspekterna *Utbud av tomter och bostäder; Mångfald i bostadsutbud; Trygghet och service; Förutsättningar för näringslivet; Kommunikationer; och Attraktivitet.*

8.1 Utbud av tomter och bostäder

Kriterier för bedömning	Berörda fokusområden	Viljeinriktning i planen	Särskilda berörda områden
Utbud	2.1 Bostadsområden	Kommunen ska aktivt köpa tätortsnära mark när sådan är till försäljning.	B01, B06-08, B10-B12, BV01, BV03-BV04
Läge (bedömt efter Spacescape /Evidens kriterier)	3.2 Bostäder	Öka flerbostadshusbebyggelsen i centrum och planera för attraktiva lägenheter intill sjön. Nya bostadsområden i utvecklingsområden norr (B:12) och söder (B:11) om Rimforsa tätort. Utveckla stråket söderut mot Krågedal med bebyggelse i form av friliggande hus som en attraktiv del i ett framtida Rimforsa. Utbyggt cykelstråk och kollektivtrafik möjliggör detta.	B01-B12, BV01-BV04
Upplåtelseform	3.2 Bostäder	Öka flerbostadshusbebyggelsen i centrum och planera för attraktiva lägenheter intill sjön. Erbjuda varierade boende- och upplåtelseformer med fokus på ökad andel hyresbostäder i anslutning till kollektivtrafik, kommersiell och offentlig service. Anpassade bostäder för äldre och funktionshindrade ska integreras i byggandet av flerbostadshus med möjlighet till att integrera verksamheter i bottenplan.	B01-B06, B10-B12, BV02- BV04

8.1.1 Konsekvensbedömning ekonomisk hållbarhet

(Social hållbarhet konsekvensbedöms inte för denna aspekt)

Huvudalternativet bedöms bidra till bättre ekonomisk hållbarhet genom att erbjuda fler bostäder i attraktiva lägen (sjönära och centrala lägen) än nollalternativet.

Huvudalternativet bedöms på samma gång ha potential att bidra till högre ekonomisk hållbarhet och högre risk för minskad ekonomisk hållbarhet genom högre andel flerbostadshus. Samtidigt ger de många alternativen möjlighet till bättre ekonomisk timing i exploateringen. Strategin att skapa flyttkedjor genom att erbjuda boende anpassade för äldre i centrala lägen bedöms som positiv för att samtidigt attrahera boende till flerbostadshus i centrum och kunna bidra till att frigöra villor till marknaden utan exploateringskostnader för kommunen. En satsning på flerbostadshus i centrala lägen är också en möjlighet att öka skatteunderlaget genom att fler grupper kan hitta ett boende i Rimforsa. Det ger också möjlighet till hög exploateringsgrad på egen mark.

Huvudalternativet är offensivare, med högre exploateringsgrad vilket gör målsättningen 3000 invånare mer troligt.

8.1.2 Motiv till konsekvensbedömning

Det finns idag flera lediga villatomter till salu i Rimforsa och en del av dessa har varit ute på marknaden under en lång tid. Samtidigt råder brist på bostadsrätter och hyresrätter. Framför allt bristen på hyreslägenheter framhålls i medborgarenkäten som viktigast att åtgärda för att locka fler invånare till samhället. Genom att erbjuda lägenheter förväntas även villor komma ut till försäljning genom så kallade flyttkedjor.

Ett dilemma är att hyreslägenheter tidigare av bostadsstiftelsen Kindahus bedömts som olönsamma – vad som är efterfrågat och viktigt för många av FÖP 18s målsättningar och därför samhällsekonomiskt gynnsamt bedöms alltså ur ett företagsekonomiskt perspektiv som olönsamt eller riskfyllt.

I en rapport från företaget Spacescape/Evidens från 2016 definieras kriterier för värdering av stadskvaliteter för bostäder, kontor och handel i Göteborgsregionen. För största möjliga attraktivitet för nybyggda bostäder bör så många som möjligt av dessa kriterier tillgodoses och kvaliteterna i deras närområde ökas för att ytterligare förstärka dessa områdens potential. Lägen nära vatten, service och kommunikationer framhålls som efterfrågade. Rent generellt ger förtätning mer hållbara städer såväl socialt, ekonomiskt som ekologiskt även om det finns en risk att en ovarsam förtätning inkräktar på ekosystemtjänster och klimatanpassning. I Rimforsa är service och kommunikationer främst lokaliserade till de centrala delarna medan sjönära lägen finns i öster, norr och söder. Även centrum ligger relativt nära vatten.

Kommunen äger endast mark i centrala Rimforsa, övriga områden är i privat ägo. Förtätning med bostäder i de centrala delarna har som strategi betraktat alltså många fördelar.

Både huvud- och nollalternativ uttrycker samma målsättning avseende antal inflyttande och mål om blandad befolkning. I huvudalternativet finns flera områden utpekade i de centrala delarna och, om utvecklingsområdena i norr och söder räknas med, i sjönära lägen än vad som finns i nollalternativet. Fler områden är också utpekade för flerbostadshus; bland annat Torget föreslås utredas som möjligt för bebyggelse. Lägenheter särskilt anpassade för äldre i centrala delar lyfts också fram tydligare som del av strategin att skapa flyttkedjor.

Generellt erbjuds fler områden i som uppfyller rapporten (Spacescape/Evidens, 2016) i huvudalternativet.

8.2 Mångfald i bostadsutbud

Kriterier för bedömning	Berörda fokusområden	Viljeinriktning i planen	Särskilda berörda områden
Åtagande blandad befolkning	3.1 Befolkning	Vara en attraktiv kommun för människor med mångkulturell bakgrund och barnfamiljer. Öka möjligheterna för att locka varierade målgrupper att flytta till Rimforsa. Skapa goda förutsättningar för att vara en ort för hela livet. Anpassade bostäder för äldre och funktionshindrade ska integreras i byggandet av flerbostadshus med möjlighet till att integrera verksamheter i bottenplan.	B1-B12, BV01-BV04
Upplåtelseform	3.2 Bostäder	Möjligheten att på kort varsel hitta passande boende i Rimforsa skall vara hög. Planera för attraktiva lägenheter intill sjön. Öka flerbostadshusbebyggelsen i centrum. Erbjuda varierade boende- och upplåtelseformer med fokus på ökad andel hyresbostäder i anslutning till kollektivtrafik, kommersiell och offentlig service.	B1-B12, BV01-BV04
Attraktiva erbjudanden för olika grupper (utifrån Spacescape /Evidens kriterier och tydliga målgruppsanpassn.)	3.2 Bostäder	Nya bostadsområden i utvecklingsområden norr (B:12) och söder (B:11) om Rimforsa tätort Erbjudna varierade boende- och upplåtelseformer med fokus på ökad andel hyresbostäder i anslutning till kollektivtrafik, kommersiell och offentlig service. Utveckla stråket söderut mot Krågedal med bebyggelse i form av friliggande hus som en attraktiv del i ett framtida Rimforsa. Utbyggt cykelstråk och kollektivtrafik möjliggör detta. Kommunen ska proaktivt köpa och byta till sig mark.	B1-B12, BV01-BV04

8.2.1 Konsekvensbedömning social hållbarhet

(Ekonomisk hållbarhet konsekvensbedöms inte för denna aspekt)

Huvudalternativet tillgodoser bättre fler gruppers behov än nollalternativet och betonar starkare målsättningen att skapa ett mångkulturellt samhälle. Det ger också bättre förutsättningar för en blandad befolkning genom högre grad av blandning av boendeformer. De förslag som presenteras i huvudalternativet är tydligare och uppfyller rapportens värderingar (Spacescape/Evidens, 2016) genom mer exploatering centralt och i sjönära lägen. Även målsättningen att erbjuda lägenheter anpassade till äldre och till funktionshindrade integrerat i flerbostadshus med möjlighet till integrerade verksamheter i bottenplan är exempel på målgruppsanpassning av bostadsutbudet.

8.2.2 Motiv till konsekvensbedömning

Rimforsa är till största delen bebyggt med friliggande villor på egen tomt med hyresrätter och ett mindre antal bostadsrätter i de centrala delarna. I FÖP 18 betonas som nämnts ovan behovet av fler upplåtelseformer och i enkätsvaren i medborgarenkäten framhålls tillgång till hyreslägenheter som den klart viktigaste enskilda faktorn för att locka fler boende till samhället.

Det finns en rad potentiellt positiva effekter med en större mångfald i bostadsutbudet: äldre människor som vill lämna sin villa men ändå bo kvar i samhället kan göra det, ungdomar kan skaffa ett första boende, vid separationer och skilsmässor finns boendalternativ på orten och rent generellt finns möjlighet för fler grupper att hitta ett passande boende. I förlängningen skapar detta bättre förutsättningar att nå målet om 3000 invånare i samhället. Utmaningen för kommunen ligger i att hitta vägar att göra denna åtgärd, som förväntas bidra till att nå många av de i FÖP 18 uppställda målen, ekonomiskt realiserbar.

Både nollalternativ och huvudalternativ uttrycker en tydlig ambition om en blandad befolkning. Rimforsa ska vara en ort för hela livet och det ska vara lätt att snabbt få en bostad. Huvudalternativet uttrycker dock starkare målsättning om en mångkulturell befolkning.

Huvudalternativet uttrycker fler och tydligare mål om att skapa ett varierat bostadsutbud. Målsättningen att därigenom skapa flyttkedjor tillkommer också i huvudalternativet. Som en följd av detta betonas byggandet av bostäder anpassade till äldre och trygghetsboenden i centrala Rimforsa tydligare i huvudalternativet. Även bostäder för funktionshindrade lyfts fram.

Ett varierat bostadsutbud ses i FÖP 18 dels som en förutsättning för att samhället ska kunna växa, dels som ett medel att locka unga människor och människor med annan etnisk bakgrund till orten vilket ger ett underlag för arbetstillfällen, köpkraft och möjligheter för fler att arbeta på orten. Det bidrar också till målen om ett multietniskt Rimforsa.

8.3 Trygghet och service

Kriterier för bedömning	Berörda fokusområden	Viljeinriktning i planen
Tillgång till offentlig service	3.1 Bostadsområden 3.3 Skola, vård och omsorg 3.5 Trafik och kommunikationer 3.6 Turism och friluftsliv	Tillhandahålla lokal service. Det ska finnas ett brett serviceutbud i Rimforsa. Tillgodose skola och förskolas behov inför framtiden och säkerställ en trygg och kunskapsförmedlande skolmiljö. Om- och tillbyggnation av Rimforsa skola. Ny förskola i centrumnära läge. Ökat resande med kollektiva färdmedel. Bättre pendlingsmöjligheter med tåg.
Tillgång till kommersiell service	3.1 Bostadsområden 3.4 Näringsliv 3.6 Turism och friluftsliv	Ha en markberedskap i kommunen för etablering av olika verksamhetsformer. Ta fram en strategi för näringslivet i Rimforsa. Skapa goda förutsättningar för nyetablering såväl som vidareutveckling av befintliga företag.
Tillgång till vardagsnära, varierande och trygga miljöer och mötesplatser	3.4 Näringsliv 3.5 Trafik och kommunikationer 3.6 Turism och friluftsliv 3.12 Jämställdhet, jämlikhet och mångfald	Förbättra trafiksäkerheten i Rimforsa med omnejd. Utveckla säkra gångvägar till, från och mellan skolans verksamheter. En analys av gång- och cykelvägnät ska göras inklusive plan för hur nätet ska byggas ut för ökad säkerhet för oskyddade trafikanter. Skapa och upprätthålla trygga och tillgängliga närmiljöer. Vintersporten på Åsunden erbjuder fler aktiviteter. Hackelområdet kan användas både till bollsport och till andra friluftaktiviteter. Främja ekoturism och besöksnäring. Öka tryggheten längs populära rekreationstråk, möjlighet till fler eller utökade upplysta motionsspår bör ses över. Åsunden strand utvecklas med strandpromenad, bad och gemensamma mötesplatser. Kinda kanal öppnas upp, aktiviteter utvecklas även för dem som inte har egen båt. Fler vandringsleder med rastplatser. Ta fram en strategi för hur jämlikhet, jämställdhet och mångfald ska genomsyra alla steg i planeringen. Skapa naturliga mötesplatser för barn och unga att samlas på till exempel en plats med längre öppetider och som kan bli en naturlig mötesplats. Skapa flera trygga och säkra mötesplatser för invånarna i samhället.

8.3.1 Konsekvensbedömning social hållbarhet

(Ekonomisk hållbarhet konsekvensbedöms inte för denna aspekt)

Huvudalternativet bedöms bidra mer till social hållbarhet än nollalternativet genom utpekande av fler och tydligare mötesplatser, en tydlig satsning på att utveckla skolan, mer strategiskt grepp kring trafiksäkerhet och fler centrumnära boenden. Det finns dock en osäkerhet kring hur mycket av de satsningar som beskrivs som kommunen har ekonomiska förutsättningar att genomföra.

Huvudalternativet beskriver fler satsningar som kommer att kosta vilket innebär större ekonomisk risk. Satsningarna är dock även potentiellt inkomstbringande då de bidrar till en mer sammanhållen satsning, ökad attraktivitet och därmed större skatteunderlag.

8.3.2 Motiv till konsekvensbedömning

Tillgången och tillgängligheten till vardagsnära, varierande och trygga miljöer och mötesplatser och till offentlig och kommersiell service är viktigt för upplevelsen av trygghet och trivsel. I dagens Rimforsa är frågor som rör skola, förskola och bra boendialternativ för äldre viktiga. I ett växande

Rimforsa med en mer blandad befolkning kan trygga, offentliga mötesplatser komma att bli allt viktigare. Även gaturummens utformning, trafiksäkerhet och belysning bidrar till upplevd trygghet.

Den service som enligt enkäten framför allt efterfrågas av invånarna är en vårdcentral följt av mindre barngrupper och bättre lokaler i skola och förskola. Även mötesplatser och ett mer levande offentligt rum efterfrågas. Frågan om vårdcentral hanteras av Region Östergötland medan övriga frågor ägs av kommunen. I huvudalternativet görs en ändrad bedömning av behovet av utbyggnad av skolan: i nollalternativet bedöms detta inte behövas medan huvudalternativet föreslår att skolan ska byggas ut för att klara av att maximalt ta emot ytterligare 50 elever. I huvudalternativet finns även ett starkare fokus på att skapa boenden anpassade för äldre i de centrala delarna av Rimforsa.

Huvudalternativet föreslår utveckling av Torget med bostäder, grönska och en tydligare karaktär av torg. I nollalternativet är Torget undantaget för bostäder och tänkt för småbutiker och caféer. Strandpromenaden får en längre sträckning i huvudalternativet och en utveckling föreslås med bad och gemensamma mötesplatser. Även kring friluftsliv finns en mer omfattande satsning beskriven i huvudalternativet. I huvudalternativet är en viljeinriktning att skapa naturliga mötesplatser för barn och unga att samlas på, till exempel en plats med längre öppettider som kan bli en naturlig mötesplats.

Nollalternativet har ett eget mindre avsnitt om tillgänglighet med utpekad åtgärd att det handikappolitiska programmet ska följas. I huvudalternativet integreras frågor om trygghet och tillgänglighet mer konkret i de olika tematiska områdenas föreslagna utveckling, exempelvis kring friluftslivets olika aktiviteter och anläggningar.

8.4 Förutsättningar för näringslivet

Kriterier för bedömning	Berörda fokusområden	Viljeinriktning i planen
Avsatt mark för näringsverksamhet	3.4 Näringsliv 3.6 Turism och friluftsliv	Ha en markberedskap i kommunen för etablering av olika verksamhetsformer. Tillgängligheten till planlagd mark skall alltid vara högre än det aktuella behovet.
Strategiska satsningar på näringslivet	3.1 Befolkning 3.4 Näringsliv 3.6 Turism och friluftsliv	<p>Aktivt förmedla bilden av Rimforsa som ett attraktivt boendialternativ i storstadsnära läge genom att till exempel ta fram en marknadsföringsplan för Rimforsa.</p> <p>Ta fram en strategi för näringslivet i Rimforsa. Arenor för samverkan mellan företagare, ideella organisationer, enskilda rimforsabor och det offentliga fortsätter att utvecklas. Främja en ökning av lokal konsumtion av varor och tjänster. Kontor- och servicearbetsplatser skapas i attraktiva lägen nära vattnet, till exempel i bottenplan på flerbostadshus.</p> <p>Skapa goda förutsättningar för nyetablering såväl som vidareutveckling av befintliga företag. Området utmed riksväg 34 utvecklas, omskapas och bidrar till att ge en attraktiv bild av Rimforsa. Det lokala jordbruket producerar mer och mer till boende, arbetande och besökare i Rimforsa.</p> <p>Vintersporten på Åsunden erbjuder fler aktiviteter. Utreda möjliga områden för camping/resort i eller i närheten av Rimforsa i den kommunomfattande översiktsplanen. Främja ekoturism (vandrare, paddlare med mera) och besöksnäring. Åsunden strand utvecklas med strandpromenad, bad och gemensamma mötesplatser.</p> <p>Kinda kanal öppnas upp, aktiviteter utveckla även för dem som inte har egen båt. Fler vandringsleder med rastplatser.</p>

8.4.1 Konsekvensbedömning ekonomisk hållbarhet

(Social hållbarhet konsekvensbedöms inte för denna aspekt)

Huvudalternativet har fler utpekade områden för näringsverksamhet än nollalternativet. Jordbruket framhålls tydligare och föreslagna satsningar på besöksnäringen är mer omfattande och genomarbetade i huvudalternativet. Huvudalternativet bedöms även ha bättre förutsättningar att bidra till ökad ekonomisk hållbarhet genom mer sammanhållna strategiska resonemang och viljeinriktning att ta fram en strategi för näringslivsutveckling och en marknadsföringsplan för att attrahera människor till orten.

8.4.2 Motiv till konsekvensbedömning

Ny mark för etablering av näringsverksamhet i Rimforsa pekas ut i planen och strategier för utveckling av näringslivet föreslås. Näringslivsavsnittet berör industri, handel, service, besöksnäring och jordbruk. Också åtgärder som föreslås och som berör kommunikationer, rekreation, landskap, infrastruktur, jordbruksmark och IT har inverkan på näringsverksamheten.

Flera områden i centrala Rimforsa utpekade för näringsverksamhet i huvudalternativet än i nollalternativet. Huvudalternativet pekar tydligare ut ett större område söder om Ulrikavägen för verksamheter och bostäder; i nollalternativet är detta utpekade på längre sikt. Ett nytt område nära järnvägen söder om Resecentrum, två nya områden väster väg 23/34 och ett område mellan Kalmarvägen och Järnlunden pekas också ut i huvudalternativet som möjligt för exploatering för verksamheter. I huvudalternativet föreslås att kontors- och servicearbetsplatser kan etableras i attraktiva lägen nära vatten, exempelvis i bottenplan i flerbostadshus.

I huvudalternativet lyfts mera visioner och mjuka frågor som framtagande av en strategi och tillskapandet av arenor för samverkan. Idén om tillskapande av ett Business Improvement District diskuteras som ett medel för att ytterligare växla upp samverkan för näringslivsutveckling. Det finns också en tydligare vision om lokala varor och tjänster ska främjas.

Nollalternativet uttrycker likartade men färre och lägre ambitioner för näringslivsutvecklingen i Rimforså.

Bedömning av påverkan på jordbruket är svår att göra. Å ena sidan tas jordbruksmark i anspråk för bostäder, å andra sidan finns en målsättning om att jordbruket ska producera mer och mer av de produkter som konsumeras lokalt.

8.5 Kommunikationer

Kriterier för bedömning	Berörda fokusområden	Viljeinriktning i planen
Åtgärder för förbättrat gång- och cykelvägnät	3.5 Trafik och kommunikationer	Förbättra trafiksäkerheten i Rimforsa med omnejd. Utveckla säkra gångvägar till, från och mellan skolans verksamheter. En analys av gång- och cykelvägnät ska göras inklusive plan för hur nätet ska byggas ut för ökad säkerhet för oskyddade trafikanter. Upprustning och utbyggnad av det allmänna gång- och cykelvägnätet (kommunala och statliga).
Påverkansarbete	3.5 Trafik och kommunikationer	Öka resande med kollektiva färdmedel. Bättre pendlingsmöjligheter med tåg. Säkra Stångådalsbanans bevarande. Ny sydlig infart från väg 34 mot Rimforsa i höjd med Storgården.

8.5.1 Konsekvensbedömning social hållbarhet

Det är svårt att bedöma skillnaderna mellan huvud- och nollalternativ då huvudalternativet är mer sammanhållet strategisk i sin beskrivning av åtgärder medan nollalternativet pekar ut konkreta korsningar och sträckningar. Om de övergripande strategierna tas omhand och realiseras framstår huvudalternativet som betydligt mer genomgripande än nollalternativet och bör kunna leda till att det blir både snabbare och säkrare att transportera sig till fots och till cykel i samhället och dess direkta närhet.

8.5.2 Konsekvensbedömning ekonomisk hållbarhet

Om de strategier som beskrivs ovan genomförs kommer detta tillsammans med den ökade förtätningen att göra Rimforsa till en bättre pendlingsort. Den starkare fokusen på åtgärder som kommunen själv äger och på den strategiskt viktigaste påverkanspunkten – Stångådalsbanan – framstår också som en mer effektiv strategi än de många påverkansfrågor som lyfts i nollalternativet.

8.5.3 Motiv till konsekvensbedömning

Rimforsa är beroende av goda kommunikationer – en stor del av de som bor i samhället pendlar till arbetet och det är också viss arbetspendling in till Rimforsa. Pendlingstider kring 30 min brukar anses som acceptabla medan tider över 50 min är så pass problematiska att många då väljer att byta arbete eller flytta. Pendlingstiden från Rimforsa till Linköping är 36 min med tåg och mellan 36 och 45 min med bil och buss beroende på var i Linköping man ska. Åtgärder som minskar eller ökar pendlingstiden till Linköping (eller andra orter med motsvarande restider) kan alltså få stor betydelse i hur attraktivt Rimforsa framstår som bostads- eller arbetsort. Närheten till Kisa och Linköping möjliggör också för Rimforsas invånare att nyttja vårdservice och handelsutbud som saknas i Rimforsa.

Till stor del ligger de åtgärder som påverkar pendlingstiderna bortom kontroll för denna fördjupade översiktsplan – Stångådalsbanan och busstrafiken är regionala angelägenheter och för väg 23/34 ansvarar staten genom Trafikverket. Planen kan dock underlätta för resande med kollektivtrafik genom hållplatsernas placering, pendlarparkeringar och genom att skapa goda möjligheter att förflytta sig med cykel och till fots. Planen kan också peka på frågor eller peka ut riktningar för utveckling som kommunen anser ska beaktas i fortsatt planering.

Mer konkret kan planen bidra till tydlighet i var olika trafikslag ska framföras och samsas eller separeras och definiera var säkra gångstråk för exempelvis skolbarn på väg till och från skola och

idrottsanläggning ska dras fram. Genom placering av områden för tung industri kan tunga transporter styras så att de i högre eller lägre grad kommer att påverka andra trafikslag.

I medborgarenkäten finns många förslag som tar upp behovet av översyn av cykelbanor, belysning och övergångsställen (dessa behöver byggas ut och markeras bättre föreslår flera i sina kommentarer). Fotgängare och cyklister är vanligast i samhället och ett uppdaterat nät av cykel- och gångbanor som bättre kopplar samman de olika platserna i Rimforsa anses viktigt. Många fler har kommenterat gång- och cykelvägar än övrig kommunikation där främst en önskan om bättre och billigare kollektivtrafik framgår. Avgångar mellan Rimforsa och Kisa bör förbättras, så buss och tåg kompletterar varandra väl.

Nollalternativet beskriver dels en rad områden för påverkan för snabbare kollektivtrafik, dels ett antal konkreta förändringar inne i samhället, i huvudsak för att förbättra säkerheten för gång- och cykeltrafikanter. Huvudalternativet lyfter inga konkreta åtgärder på kort sikt utan anger generella strategier, som exempelvis att säkra skolbarnens vägar till skola och idrottsanläggningar eller att förbättra trafiksäkerheten i Rimforsa med omnejd. En enda påverkansåtgärd på lång sikt nämns i huvudalternativet – att säkra Stångådalsbanans bevarande.

8.6 Attraktivitet

Kriterier för bedömning	Berörda fokusområden	Viljeinriktning i planen
Sammanhållet koncept	Samtliga	Till exempel: Aktivt förmedla bilden av Rimforsa som ett attraktivt boendialternativ i storstadsnära läge genom att till exempel ta fram en marknadsföringsplan för Rimforsa. Ta fram en strategi för näringslivet i Rimforsa. Vid all framtida planläggning ska grönytor och naturområden värnas. Ta fram plan för kulturmiljön.
Offentligt rum		Skapa naturliga mötesplatser för barn och unga att samlas på till exempel en plats med längre öppettider och som kan bli en naturlig mötesplats. Skapa flera trygga och säkra mötesplatser för invånarna i samhället. Ta fram en strategi för hur jämlikhet, jämställdhet och mångfald ska genomsyra alla steg i planeringen. Värna om kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer. Avsätta 1 procent av byggkostnaderna för konstnärlig utsmyckning av byggnader. Åsunden strand utvecklas med strandpromenad, bad och gemensamma mötesplatser. Vintersporten på Åsunden erbjuder fler aktiviteter. Fler vandringsleder med rastplatser. Kinda kanal öppnas upp, aktiviteter utvecklas även för dem som inte har egen båt.

8.6.1 Konsekvensbedömning social hållbarhet

Huvudalternativet framstår som mer attraktivt sett utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv – det beskriver en mer omfattande variation i upplåtelseformer, större satsning på skola och mer omfattande utbyggnad av gång- och cykelbanor. Huvudalternativet beskriver också fler åtgärder för att skapa offentliga mötesplatser; tydligare beskrivning av utveckling av Torget, mer konsekvent betoning av att de friluftsanläggningar och –stråk som ska skapas ska upplevas som säkra och allmänt tillgängliga.

Nollalternativet lyfter betydelsen av att värna gamla centrum (Kalmarvägen) och dess identitet och betonar tydligare behovet av bibehållen service.

Övergripande arkitektoniskt-/gestaltningsprogram saknas dock i båda alternativen.

8.6.2 Konsekvensbedömning ekonomisk hållbarhet

Även ur ett ekonomiskt hållbarhetsperspektiv framstår huvudalternativet som mer attraktivt. Generellt formuleras målsättningar mer strategiskt och sammanhållet medan nollalternativet ofta listar mycket konkreta åtgärder. Huvudalternativet beskriver mer exploatering i attraktiva lägen och har ett tydligare fokus på flerbostadshus, flyttkedjor och på att tillhandahålla boendialternativ för fler grupper.

Inget av alternativen har ett tydligt, sammanhållet koncept för Rimforsas utveckling formulerat även om det i huvudalternativet tydligare går att skönja element – nära natur, sjönära, bra pendlingsavstånd till Linköping, Kisa med flera orter, bra gång- och cykelort – som rätt paketerat och marknadsfört kan utgöra grunden för en sådan konceptualisering av ett framtida Rimforsa. Viljeinriktningar kring utveckling av en näringslivsstrategi och marknadsföring för att locka fler till orten stärker också huvudalternativet.

8.6.3 Motiv till konsekvensbedömning

Attraktivitet som begrepp har här valts för att bedöma planens samlade åtgärder för att locka fler invånare och verksamheter till Rimforsa. I avsnittet "Att utveckla en plats till ett bättre läge" beskrivs hur ett tydligt och konsekvent tillämpat koncept tydligt bidragit till ökad attraktivitet för två stadsdelar.

Emma Jonsteg, vd Utopia Arkitekter, formulerar detta mer generellt: "i de kommuner där man lyckas lyfta kvaliteten på stadsbyggandet så bygger vägen till bättre resultat alltid på i princip samma saker. Det handlar om starka och väl förankrade idéer om vad man vill åstadkomma och varför, politiskt mod att fatta beslut, kraft att bygga en organisation som stödjer dessa idéer och därefter säkerställa att denna organisation driver en tydlig resultatorienterad kravställning genom projektens alla faser." (Seminarium "Så bygger vi en attraktiv stad" 28 april 2017, Luleå kommun).

Det behövs alltså en väl genomtänkt, långsiktig och konsekvent genomförd strategi för att initiera och påskynda en utveckling där Rimforsa rör sig mot den önskade målbilden. Strategin måste involvera såväl näringsliv, föreningsliv som invånare i olika samarbeten för att vara framgångsrik. Det handlar också om hur väl intentionerna i planen förvaltas och omsätts i handling.

Spacescape/Evidens kriterier för boendemiljö är ett exempel på en god utgångspunkt för bedömning av attraktivitet för en aspekt av planen. Övriga aspekter har bedömts utan motsvarande nyckelkriterier. Alla dessa bedömningar vägs in i bedömningen av planens förutsättningar att bidra till ett attraktivt Rimforsa.

Till de aspekter som bedömts i tidigare avsnitt kan avseende attraktivitet läggas upplevelsen av Rimforsa utifrån offentliga miljöer och i hur grad planen beskriver en sammanhållen och strategisk konceptutveckling.

Offentliga miljöer

Omhändertagna och konstnärligt bearbetade offentliga rum med en tydlig koppling till kulturhistorien och naturen spelar stor roll för upplevelsen av platsens identitet och skönhet. Det handlar om samspelet mellan landskap, landskapsarkitektur, arkitektur och konst och dess kopplingar till kulturyttringar, kulturhistoria och naturvärden samt omhändertagande och skötsel av den fysiska miljön. För att integrera detta i översiktsplanen bör kommunen formulera mål för hur kravet på en estetiskt tilltalande bebyggelsemiljö ska realiseras vid genomförandet av planen. Planeringsunderlag som beskriver karaktärsdrag och bebyggelsemönster för olika områden kan vara till hjälp i arbetet. Byggteknik, materialval, färgsättning och utformning av nya byggnader bör ha en tydlig lokal förankring och kulturhistorisk koppling.

Offentliga miljöer och synpunkter i medborgarenkäten

Svarsalternativen på frågan vad som är viktigast på en offentlig plats gav ett jämnt resultat mellan folkliv, grönska, sittplatser, handels- och serviceutbud och fysiska aktiviteter. Många anser att intrycket av de offentliga miljöerna i Rimforsa över lag är tråkigt och flera pekar behovet av en upprustning av framförallt torget där biltrafiken får för mycket plats idag. Invånarna önskar en centralt belägen gemensam samlingspunkt i samhället. Förslag på uteservering, fontän och offentliga sittplatser samsas med funderingar kring trädplanteringar, blommor och bättre belysning. Bättre belysning är en viktig åtgärd som anses kunna öka känslan av trygghet i Rimforsa. Det framkommer även önskan om åtgärder kring badplatsen och området för den gamla campingen samt en uppfräschning och kontinuerlig städning över hela Rimforsa. Samlingspunkter idag är främst idrotts- och föreningslokaler och -arrangemang, biblioteket och ICA-butiken (Melkers) men även badplatsen, skolor och kyrkor.

Sammanhållet koncept

Mycket förenklat skulle detta kunna bedömas genom planens förmåga att frammana en tydlig, inspirerande och gripbar bild och känsla av ett framtida Rimforsa, dess identitet och kvaliteter. I bedömningen bör även ingå hur väl det beskrivna konceptet upplevs som realistiskt och väl underbyggt.

Ordet attraktiv i FÖP 18 beskriver först och främst områden som är attraktiva att exploatera (sjönära och centralt), men även i relation till närheten till Linköping, tillgång till förskoleplatser, att tillskapa estetiskt tilltalande entréer till samhället och bra service för båtlivet liksom i förhållande till målsättningen att skapa ett mångkulturellt Rimforsa.

I nollalternativet används ordet attraktiv för att beskriva lägen, boendemiljöer, Växtkraft Kinda, service, kommunikationer, goda cykelmöjligheter och vision 2010 som gemensam grund för att skapa attraktivitet. I vision Kinda lyfts områden som bedöms som strategiskt viktiga för att kunna utveckla Kinda till en attraktiv kommun: Kommunikation/infrastruktur; Näringsliv; Samverkan; Kompetens; Agenda 21/hållbar utveckling; Marknadsföring; Kultur.

Nollalternativet är generellt mer åtgärdsinriktat och mindre strategiskt och sammanhållet. Huvudalternativet är mindre omfattande och mer sammanhållet strategiskt i sitt resonemang och i de strategier som beskrivs. Fokus ligger på bland annat exploatering i sjönära och centrala lägen, tydligare åtgärder för att möjliggöra en mer blandad befolkning, en mer strategiskt beskriven näringslivsutveckling, utbyggnad av skola och mer omfattande förslag för att underlätta för fotgängare och cyklister. Ur ett regionalt och mellankommunalt perspektiv berömmar Region Östergötland och Linköpings kommun planen för att mycket väl svara mot målsättningarna i den regionala utvecklingsplanen och att fungera som ett viktigt bidrag till skapandet av en med Linköping gemensam bostadsmarknad.

Sammantaget ger huvudalternativet ett intryck av att med utgångspunkt i ungefär samma målsättningar som i nollalternativet ha tagit frågorna ett steg framåt genom tydligare prioriteringar. Ett tydligt strategiskt koncept motsvarade det som exempelvis Vallastaden eller Nya Hovås använt sig av för att skapa attraktivitet saknas dock i båda alternativen.

9 Avstämning riksintressen och skydd

9.1 Riksintressen

Inom och i anslutning till huvudalternativets geografiska avgränsning finns ett antal riksintressen utpekade i kapitel 3 eller 4 Miljöbalken. Dessa är:

- **Riksintresse för kommunikationer** – Riksväg 23/34 genom Rimforsa
- **Riksintresse för kommunikationer** – Stångådalsbanan, järnvägssträcka mellan Linköping och Kalmar
- **Riksintresse för kommunikationer** – Järnvägsstationen i Rimforsa
- **Riksintresse för kulturmiljövård** – Tjärstad, ett område på andra sidan sjön Åsunden sett från Rimforsa
- **Riksintresse för friluftslivet** – Stångåns vattensystem
- **Natura 2000-områden** – nordväst om planområdet finns de tre områdena Hallstad ängar, Klevberget Sonebo samt Viggeby.

Ett genomförande av huvudalternativet bedöms vara förenligt med respektive riksintresse. Det bedöms inte finnas någon påtaglig risk för att riksintressena ska komma till skada.

9.2 Strandskydd

Generellt strandskydd råder som regel 100 meter från strandlinjen (både inåt land och ut i vattnet), men för sjöarna Järnlunden och Åsunden gäller från 2013 ett utökat strandskydd till 150 meter. Inne i Rimforsa samhälle är dock strandskyddet till stora delar upphävt, vilket skedde i samband med tidigare detaljplanering och byggnation.

Prövning av intrång och eventuell dispens från strandskyddet sker på detaljplanenivå. För att en sådan exploatering ska kunna bli aktuell måste kommunen visa att detta behov inte kan tillgodoses utanför strandskyddet.

Om tillräcklig hänsyn tas till natur och friluftslivets värden och fri passage kan säkerställas bedöms de negativa konsekvenserna kunna minimeras. En ambition att erbjuda tomter i strandnära lägen och inte ta hänsyn till syftet med strandskyddet skulle dock kunna ge negativa konsekvenser. Även i områden där strandskyddet är upphävt bör syftet med strandskyddet beaktas vid exploatering.

9.3 Biotopskydd

Generellt biotopskydd gäller för bland annat stenmurar och rösen, åkerholmar, alléer samt småvatten i jordbruksmark.

Det finns idag ingen övergripande inventering eller sammanställning av var sådana naturvärden finns i de områden som föreslås i den fördjupade översiktsplanen. Inventering av biotopskyddade objekt sker vanligen på detaljplanenivå, likaså eventuell ansökan om dispens och förslag på möjliga kompensationsåtgärder.

Om biotopskyddade objekt eftersöks vid detaljplanering och tillräcklig hänsyn tas bedöms inga negativa konsekvenser uppstå. Risk för negativa konsekvenser för naturvärdena kan uppstå ifall objekt påträffas som av något skäl måste påverkas vid exploateringen, men detta hanteras inom ramen för eventuell dispensansökan.

9.4 Artskydd

Artskyddsförordningens (2007:845) bestämmelser baseras på miljöbalken och dess regler till skydd för hotade djur- och växtarter. Den innebär att EU:s fågeldirektiv samt art- och habitatdirektiv har byggts in i svensk lagstiftning. Förordningen omfattar de två direktivens skyddade arter samt tidigare fridlysta arter. § 4–9 i artskyddsförordningen handlar om fridlysning (skydd) mot åtgärder som exempelvis att fånga, döda, störa, plocka, samla in, förstöra eller gräva upp olika arter eller skada deras fortplantningsområden, viloplats eller växtplatser.

Vid en kontroll av registrerade artobservationer i utredningsområdet (ArtDatabanken, 2017) konstaterades att ett antal skyddsvärda arter har noterats i landskapet omkring Rimforsa. Det handlar bland annat om arter/artgrupper såsom fladdermöss, fåglar, utter, fiskar, fjärilar, skalbaggar, kärlväxter, lavar, mossor och svampar. Det förekommer även några observationer av skyddsklassade fågelarter i närheten av Rimforsa.

Inom ramen för den grönstrukturplan som ska tas fram bör områdets prioriterade arter och deras livsmiljöer hanteras och analyseras utifrån spridningssamband i landskapet. Med ett underlag om ekologiska nätverk och hur naturmiljöerna i och kring Rimforsa hänger ihop kan eventuella artskyddsärenden hanteras enklare vid detaljplanering för planens föreslagna områden. Ju tidigare i processen dessa frågor lyfts desto bättre, eftersom ett sent påkommet artskyddsärende kan bromsa upp övrig planering.

10 Kumulativa effekter

Kumulativa effekter är de samlade effekter som kan uppstå när det som planeras i huvudalternativet adderas till andra projekt, händelser eller företeelser. Effekterna samverkar och kan bli större än effekterna av var för sig.

Projekt, händelser och företeelser som skulle kunna addera effekter till ett genomförande av huvudalternativet bedöms kunna vara:

- **I anspråkstagande av jordbruksmark** – Exploatering på jordbruksmark, framförallt produktiv sådan, sker på många platser i Sverige, även i grannkommuner till Kinda och närliggande orter till Rimforsa. När jordbruksmark tas i anspråk på många platser, om än lite i taget, blir den samlade effekten att stora ytor produktiv mark tas ur produktion. Genom detta riskerar kommande generationers möjlighet till livsmedelsproduktion och närodlade produkter totalt sett minska på ett ohållbart sätt. Om den förlorade odlingsmarken dessutom leder till att det inte går att bedriva lantbruket längre riskerar ytorna att inte längre hävdas eller brukas. Om marken överges helt växer den igen, men det är även tänkbart att markägaren väljer att plantera skog på den kvarstående marken, eller upplåta den till annan användning. Effekten blir då att andelen jordbruksmark kring Rimforsa minskar ytterligare, och det öppna kulturlandskapets värden förloras i högre grad.
- **Sjönära lägen** – Flera sjönära lägen i sjösystemet Järnlunden och Åsunden kan komma att exploateras, och den samlade effekten blir då en minskande andel opåverkade strandområden. Effekterna kan även bli att stränder blir mindre tillgängliga för friluftslivet, samt en förändrad livsmiljö för växt- och djurlivet. Om strandlinjen förändras på ett flertal ställen kan de samlade effekterna för de hydromorfologiska funktionerna bli stora och sjöarnas ekologiska status försämrats.
- **Fler båtplatser och förbättrade möjligheter att tömma toalettankar** – Kan ge kumulativa effekter som leder till både positiva och negativa konsekvenser. Ett ökat besöksstryck i form av båttrafik längs Kinda Kanal och sjösystemet i stort kan leda till exempelvis störningar för fågellivet och utsläpp till vatten. Om effekten blir att båtägare längs hela sjösystemet kan nyttja möjligheten att tömma toalettankar i Rimforsa kan det också bli positiva konsekvenser.

11 Uppfyllelse av miljömål

11.1 Nationella miljömål

Nedan följer en avstämning av huvudalternativet och nollalternativet mot de nationella miljökvalitetsmål som denna MKB har avgränsat som relevanta att bedöma. Vid avstämningen har indikatorer och preciseringar av miljökvalitetsmålen från www.miljomal.se använts.

Tabell 2. Avstämning av huvudalternativet och nollalternativet mot de nationella miljökvalitetsmålen. Motivering ges i text, kompletterat med en färgad prick enligt nedan, vilket ger en vägledning till i vilken utsträckning som uppfyllelsen av miljökvalitetsmålet gynnas eller motverkas. För varje mål anges även riksdagens definition av respektive miljömål.

- = Miljökvalitetsmålet gynnas,
- = Miljökvalitetsmålet både gynnas och motverkas
- = Miljökvalitetsmålet motverkas

Miljömål	Huvudalternativ	Nollalternativ
<p>Begränsad klimatpåverkan</p> <p><i>"Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås."</i></p>	<p> Huvudalternativet bedöms både gynna och missgynna målet. Förtätningen av de centrala delarna ger bättre förutsättningar för minskat bilberoende och även till energi- och resurseffektivt boende i kombination med satsning på gång- och cykelinfrastruktur. Befolkningsökningen i sig kan öka transporter med bil från Rimforsa, men huvudalternativets ambition om att öka det kollektiva resandet är positivt för miljömålet. Beslutet att inte bygga ut fjärrvärmens tillsammans med avsaknaden av riktlinjer för den energianvändning som ska komplettera befintlig fjärrvärme bedöms ge risk för ökad klimatpåverkan.</p>	<p> Nollalternativet bedöms gynna målet i mindre omfattning då förtätningsstrategi och åtgärder för minskat bilberoende inte är lika omfattande och tydliga.</p>
<p>Ingen övergödning</p> <p><i>"Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten."</i></p>	<p> Huvudalternativet bedöms kunna gynna målet då effektiva dagvattenlösningar minskar läckage av näringsämnen och jordbruksmark som bebyggs kan minska läckaget från ett aktivt jordbruk. Strandnära bebyggelse och risken för att funktioner i strandzonerna minskar motverkar dock målet.</p>	<p> Nollalternativet bedöms kunna motverka målet i det avseende att fortsatt jordbruk kan orsaka läckage av näringsämnen till vattenmiljöerna. Nollalternativets lägre fokus på strandnära bebyggelse talar för att naturliga strandzoner bevaras.</p>
<p>Ett rikt odlingslandskap</p> <p><i>"Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den"</i></p>	<p> Huvudalternativet bedöms motverka målet genom förlusten av samhällsnära jordbruksmark vilket även i viss mån påverkar</p>	<p> Nollalternativet bedöms motverka målet på samma sätt som huvudalternativet, fast med något mindre påverkan</p>

Miljömål	Huvudalternativ	Nollalternativ
<i>biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks."</i>	kulturmiljövärdena negativt. Genom den grönstrukturplan som ska tas fram kan dock möjligheten att stärka den biologiska mångfalden öka.	på jordbruksmarker söder om samhället. Utan grönstrukturplan är möjligheterna mindre att kunna ta rätt hänsyn till den biologiska mångfalden i odlingslandskapet.
God bebyggd miljö "Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas."	 Huvudalternativet bedöms både gynna och missgynna målet. Satsningar på förtätning i centrum, boende i attraktiva lägen, tillgång till rekreationsområden, värnad om kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer, kombinationer av verksamheter och bostäder samt blandade upplåtelseformer gynnar målet. Målet motverkas av en exploatering av jordbruksmark, samt om inte tillräcklig hänsyn tas till befintlig bebyggelse vid planering i samhällets utkanter. Avsaknad av gestaltungsprogram innebär också en risk att målet inte gynnas.	 Nollalternativet bedöms både gynna och missgynna målet. Målet gynnas av att 1% av byggkostnader ska avsättas till konstnärlig utsmyckning och genom bevarande av 50-talsbebyggelsen i centrum. Det missgynnas av en mindre tydlig satsning på förtätning och attraktivitet samt mindre exploatering i sjönära lägen.
Ett rikt växt- och djurliv "Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd."	 Huvudalternativet bedöms motverka målet. Förlusten av jordbruksmark med höga natur- och kulturvärden kan försvaga och fragmentera livsmiljöer för områdets arter. Med den grönstrukturplan som ska tas fram kan dock möjligheten att ta rätt hänsyn till växt- och djurlivet öka.	 Nollalternativet bedöms motverka målet på samma sätt som huvudalternativet, om än med något mindre påverkan på värdefulla livsmiljöer söder om samhället. Utan en grönstrukturplan är dock möjligheterna mindre att kunna ta rätt hänsyn till områdets arter och deras livsmiljöer.
Levande skogar "Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas."	 Huvudalternativet bedöms gynna målet genom att skogsmark väster om samhället sparas för rekreationsändamål och att en grönstrukturplan ska tas fram.	 Nollalternativet bedöms gynna målet, men i mindre omfattning än huvudalternativet. Hänsyn tas till tätortsnära skog, men mindre yta skogsmark sparas för rekreation och ingen grönstrukturplan är planerad.
Levande sjöar och vattendrag "Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas."	 Huvudalternativet bedöms gynna målet genom satsningar på servicemöjligheter för ett miljövänligare båtliv på sjöarna. Risk att målet missgynnas finns dock i samband med sjönära exploateringar, om hänsyn inte tas till strandzonens ekologiska funktioner.	 Nollalternativet bedöms gynna målet med sitt lägre fokus på sjönära bebyggelse. Målet kan dock motverkas då dagvattenhantering och service för båtutrustning inte ges lika stort fokus som i huvudalternativet.

11.2 Regionala miljömål

Två dokument, som båda sträcker sig fram till 2020, är idag vägledande för det regionala miljömålsarbetet: *Regionalt åtgärdsprogram för miljömålen i Östergötland* (antaget 2014) och *Regionala miljömål för Östergötland inom området Begränsad klimatpåverkan* (antaget 2012).

11.2.1 Regionalt åtgärdsprogram för miljömålen i Östergötland

Det nu gällande regionala åtgärdsprogrammet för miljömålen, som ersatt tidigare kvantifierade miljömål, fokuserar på åtgärder inom fyra tematiska områden som alla relaterar till flera olika mål. Områdena är *Kust och vatten*, *Växter och djur*, *Skog och odling* samt *Människan i miljön*.

Åtgärdsprogrammet för miljömålen adresserar på flera ställen särskilt översiktsplaner och tar även upp många andra åtgärder som mer eller mindre direkt är relevanta för en översiktsplan att förhålla sig till. Till översiktsplaner direkt relaterade åtgärder är:

- Förbättra hänsyn till naturvärden i översiktsplaner. Ta fram grönstrukturplaner och naturvårdsprogram tidigt i planeringsprocessen (Växter och djur, åtgärd 17).
- Säkerställa att nya översiktsplaner har förslag för brukningsbar jordbruks- och skogsmark (Skog och odling, åtgärd 31).
- Arbeta för att översikts- och detaljplaner bidrar till minskat totalt transportbehov och ökad andel gående och resande med kollektivtrafik och cykel. Nyttja resurser i länstransportplanen i samma syfte (Människan i miljön, åtgärd 47).

I en bilaga till åtgärdsprogrammet, *Aktörers åtaganden för miljömålen i Östergötland*, åtar sig Kinda kommun att följa det regionala åtgärdsprogrammet för miljömålen. Detta har Kinda kommun lovat explicit:

- Utöva tillsyn över enskilda avlopp, Rådgivning om godkända avloppsanläggningar (Kust och vatten, åtgärd 2).
- Inrätta och utveckla naturreservat, kulturreseptat och områdesskydd för att bevara och utveckla natur- och kulturvärden i olika landskapstyper (Växter och djur, åtgärd 24).

Ett starkt fokus på klimatfrågor under senare år har fått till följd att Länsstyrelsen i Östergötland just för det miljömålet även fortsättningsvis formulerat åtta delmål. Det handlar om minskade utsläpp av växthusgaser, energieffektivisering i bostäder och lokaler, energiåtgärder i industrin, hållbart resande, hållbara godstransporter, ökad produktion av biodrivmedel, ökad produktion av förnybar el och klimatanpassning.

Avstämning mot huvudalternativet

Huvudalternativet har inga tydliga viljeinriktningar kring att inrätta och utveckla reservat och områdesskydd utöver de som redan finns. Kommunens åtaganden är dock kommunala, men det framgår inte i huvudalternativet om potentiella reservat saknas inom planområdet eller om ställningstaganden har gjorts. Inte heller är huvudalternativet tydligt i hur kommunen avser säkerställa brukningsbar jordbruks- och skogsmark. Det lyfter dock fram vikten av att ta fram en grönstrukturplan för Rimforsa samt att planen ska verka för ett minskat transportbehov och ökad andel gående och resande med kollektivtrafik och cykel.

11.2.2 Regionalt utvecklingsprogram (RUP) för Östergötland

Regionalt Utvecklingsprogram för Östergötland sträcker sig fram till 2030. *Insatsprogram Energi och Klimat* adresserar frågor av betydelse för översiktsplanearbetet. Insatsprogrammet behandlar

exempelvis i ett särskilt avsnitt rekommendationer och åtgärder kopplade till den fysiska planeringen.

I avsnittet som behandlar fysisk planering lyfts behovet av en förstärkt integrering av energifrågan i såväl regional planering som i översiktsplanering, detaljplanering och bygglovsärenden fram. Hur offentlig och privat service lokaliseras har stor påverkan på behovet av transportarbete. Den rumsliga planeringen bör också ske på ett sätt som gynnar och prioriterar gång- & cykeltrafik, men utan att i gaturummet försvåra kollektivtrafikens framkomlighet. Den kan även skapa förutsättningar för implementering av resurs- och koldioxidsnål teknik. För en ekonomiskt lönsam fjärrvärmeutbyggnad måste värmetheten vara tillräckligt hög och planering ske så att ett tillräckligt värmeunderlag kan skapas. Planering av fastigheter bör utformas så att förutsättningar för solceller och solpaneler kan tillvaratas.

Avstämning mot huvudalternativet

Huvudalternativet bedöms övergripande ligga i linje med det regionala utvecklingsprogrammet på flera punkter, bland annat genom förtätningsstrategin samt åtgärderna för gång- och cykeltrafik. Den uteblivna satsningen på närvärme/fjärrvärme och avsaknaden av resonemang kring hur värmeunderlaget ser ut på orten eller vilka andra energilösningar som förordas gör dock att planen riskerar att bidra till negativ klimatpåverkan från energianvändning.

12 Avstämning miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnorm för vattenkvalitet

Påverkanskällor för Järnlunden är enligt vatteninformationssystem i Sverige (VISS) Reningsverket i Rimforsa, risker från förorenade områden och påverkanstryck morfologiska förhållanden, exempelvis vandringshinder. Påverkanskällor för Åsunden är enligt VISS föroreningsrisker från företag en bit bort från Rimforsa samt förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar. Inga av påverkanskällorna för Åsunden bedöms ha nära koppling till åtgärder inom FÖP 2018. För Järnlunden riskerar dock exploatering i W:01 att minska strandzonernas funktion och kapacitet att rena vattnet från ev föroreningar från reningsverket, det gäller även vid översvämningsrisken runt reningsverket kopplat till klimatförändringarna. Sanering av exempelvis BV:04 inför exploatering kan bidra till minskad risk för utsläpp från förorenade områden till Järnlunden.

Huvudalternativet bedöms övergripande inte motverka möjligheterna för vattenförekomsterna att år 2021 uppnå god ekologisk status under förutsättning att strandzonernas funktion (hydromorfologiska funktioner) bibehålls eller utvecklas. Huvudalternativets planer kring dagvattenhantering med separat rening samt att integrera dagvattenhantering i strandområdets rekreativområde bedöms minska risken för att dagvatten, och därmed föroreningar, orenat når sjöarna. Det är dock viktigt att mängden dagvatten som tillförs vattenförekomsterna inte ökar och att lokalt omhändertagande (LOD) eftersträvas i så stor utsträckning som möjligt.

Vid ett genomförande av förslagen på sjönära lokalisering av byggnader bör det noga planeras så att andelen hårdgjorda ytor blir så liten som möjligt och att påverkan på strandzonens funktion blir marginell. Det är också viktigt att allmänhetens kännedom om vad som kan försämra vattenkvaliteten ökar om strandnära lokalisering av bostäder genomförs.

Planen avser även att skapa bättre förutsättningar för båtägare att tömma sina toalett-tankar under kontrollerade former vid serviceanläggningar i Åsunden och Järnlunden. Dock finns också planer för fler båtplatser. Det kan missgynna både kemisk och ekologisk status om antalet båtar som trafikerar sjöarna ökar, även om bryggornas utspridning minskar och båtlivet samlas till färre platser.

Nollalternativet bedöms kunna motverka målet om god ekologisk status i något högre grad då nollalternativet inte har samma planer kring dagvattenhantering. I nollalternativet ges även utrymme för fler båthamnar och därmed risk för ökat utsläpp från motorbåtar mm och ökad störning på växt- och djurliv. I nollalternativet är inte fokus på strandnära bebyggelser etc i samma grad som i huvudalternativet. Nollalternativet bedöms därför som något bättre ur ett hydromorfologiskt perspektiv, att strandzonerna lämnas orörda till förmån för dess naturliga funktioner. Men för att uppnå god status för de hydromorfologiska parametrarna krävs återställande av påverkade strandmiljöer, borttagande av vandringshinder, dämmer och liknande vilket inte bedöms utföras i högre grad i nollalternativet än i huvudalternativet. Skillnaderna är därför små mellan alternativen.

13 Samlad bedömning

En sammanfattning av de avgränsade miljömässiga, ekonomiska och sociala aspekterna görs i tabell 3 nedan. Nedan finns även en bedömning av huvudalternativets utmaningar (såsom de har formulerats för att Rimforsa ska bli en tillväxtmotor i Kinda kommun: att växa till 3000 invånare; att utveckla näringslivet och att förstärka ortens kvaliteter) ur ett hållbarhetsperspektiv.

3000 invånare

De negativa miljökonsekvenserna av att Rimforsa växer till 3000 invånare på det sätt som huvudalternativet beskriver bedöms övergripande kunna bli små till mycket stora beroende på vilka av de utpekade utvecklingsområdena som tas i anspråk. Målsättningen är, vilket jordbruksmarksutredningen visat, möjlig att uppnå utan att områden på jordbruksmark tas i anspråk vilket skulle leda till små miljökonsekvenser. Om exploateringen istället koncentreras till områden på jordbruksmark blir konsekvenserna stora till mycket stora. Även graden av hänsyn till kulturmiljö och grönstrukturer har påverkan på miljökonsekvenserna av planen.

Omvandlingen av strandpromenaden och bevarandet av centralt belägna grönområden bedöms kunna ge positiva konsekvenser för rekreation och friluftsliv, utan att det ökade invånarantalet ger negativa konsekvenser. Ett ökat besöksstryck på sjöarna kan ge negativa konsekvenser för vattenmiljön om inte skadebegränsande åtgärder vidtas. Många positiva åtgärder lyfts dock i planen, såsom ökad service för båtutrustning.

Generellt formuleras målsättningar mer strategiskt och sammanhållet i huvudalternativet, medan nollalternativet ofta listar många mindre men konkreta åtgärder. Huvudalternativet beskriver mer kring exploatering i attraktiva lägen, centralt eller nära någon av sjöarna, och har ett tydligare fokus på flerbostadshus, flyttkedjor och på att tillhandahålla boendeanvändning för fler grupper. Fler områden utpekade för bostäder än i nollalternativet. Utbyggnad av skolan bidrar till att huvudalternativet beskriver en högre servicenivå.

Utveckla näringslivet

Ett mer utvecklat näringsliv skulle kunna innebära ett ökat antal transporter av farligt gods, mer buller med mera, men konsekvenserna av detta bedöms kunna hållas på låg nivå om de rekommendationer som lyfts fram i utredningar och av Trafikverket följs.

Att utveckla orten så att företag med inriktning på till exempel ekoturism attraheras till orten bedöms ge positiva konsekvenser för möjligheterna att bevara och utveckla natur- och kulturmiljöer för rekreation och friluftsliv. Ett ökat besöksstryck på sjöarna bör dock åtföljas av försiktighetsåtgärder för att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna ändå kan uppnås. Exploatering i utpekade verksamhetsområden bedöms kunna ge små konsekvenser för landskapsbildningen om de utformas på ett attraktivt sätt. Om ett gestaltungsprogram tas fram och följs kan även förtätning av befintliga verksamhetsområden tillföra kvaliteter.

Med huvudalternativets mer strategiskt inriktade beskrivning av hur näringslivet ska utvecklas och fler åtgärder som bidrar till utveckling av besöksnäringen är det troligt att FÖP 18 skulle kunna realisera målsättningen.

Förstärk ortens kvalitéer

Ortens kvalitéer består till stor del av det sjönära läget, naturmiljöerna och det vackra omgivande jordbrukslandskapet. Att förstärka dessa kvalitéer bedöms kunna bidra till positiva konsekvenser för

såväl rekreation och friluftsliv, natur- och kulturmiljöer som för landskapsbild. Avgörande här är i vilken grad jordbruksmark tas i anspråk för exploatering. Att bygga strandnära kan också ge negativa konsekvenser för strandzonernas funktion och därmed vattenmiljön i sjöarna. Den planerade dagvattenhanteringen vid nya exploateringar bedöms dock kunna ge positiva konsekvenser för vattenkvaliteten. Dagvattenhanteringen är även positiv som klimatanpassningsåtgärd.

I huvudalternativet går det tydligare att skönja tillvaratagande av kvalitéer (nära natur, sjönära, bra pendlingsavstånd till Linköping, Kisa med flera orter, bra gång- och cykelort), vilket rätt paketerat och marknadsfört kan utgöra grunden för en konceptualisering och tydliggjord identitet för ett framtida Rimforsa.

Mer exploatering i sjönära lägen och utveckling av strandpromenaden tar bättre tillvara det unika läget än nollalternativet. Fler och mer utvecklade mötesplatser, en mer omfattande satsning på gång- och cykelvägar, satsning på skola med mera, bidrar till att förstärka den lilla ortens kvaliteter. Förtätning nära resecentrum och det mer utbyggda gång- och cykelvägnätet bidrar till att underlätta arbetspendling med kollektivtrafik.

Sammanfattningsvis

Att utveckla samhället med hållbar utveckling som ledstjärna synliggör ofta både målkonflikter och synergieffekter mellan de olika hållbarhetsperspektiven. I Rimforsas fall är det framförallt det sjönära läget som kan skapa målkonflikter. Att bo nära strandlinjen upplevs av många som attraktivt, men det utgör samtidigt ett hot mot biologisk mångfald och strandzonernas funktion för att rena vattnet. Att växa och exploatera på jordbruksmark eller skogsmark utgör också en konflikt vad gäller markanvändning, både på lång och kort sikt. I Rimforsa bedöms strategin kring förtätning skapa synergieffekter då det skapar förutsättningar för ett minskat bilberoende samtidigt som få gröna ytor försvinner. Rimforsas relativa litenhet gör också att det är möjligt att samla bebyggelsen och skapa flyttkedjor utan att det stora flertalet invånare får långt till bostadsnära rekreation eller större grönområden.

Sammantaget bedöms möjligheterna att nå målsättningen om att Rimforsa ska bli en tillväxtmotor troligare i huvudalternativet och bedöms kunna realiseras ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbart genom planens intentioner.

Tabell 3. Tabellen visar en samlad bedömning av de avgränsade miljömässiga-, ekonomiska- och sociala aspekterna i MKB.

Aspekter		
Miljöaspekter		
Friluftsliv och rekreation	Huvudalternativet bedöms kunna ge positiva konsekvenser för friluftsliv och rekreation i Rimforsa, främst på grund av att rekreatiomsområden bevaras och att friluftslivsfrämjande satsningar görs. Även negativa konsekvenser bedöms kunna uppstå i och med att Östgötaleden passerar flera nya bostadsområden och att delar av skogsområdet med friluftslivsvärden väster om samhället tas i anspråk.	I nollalternativet bedöms konsekvenserna för friluftsliv och rekreation bli likartade eller smått negativa relativt huvudalternativet.
Naturmiljö	För naturmiljöer, utom för skyddade naturmiljöer, bedöms de negativa konsekvenserna kunna bli allt	I nollalternativet bedöms konsekvenserna för naturmiljö bli

Aspekter		
	från små till stora. Graden av konsekvenser beror av om hänsyn tas till de utpekade värdena vid detaljplanering i områdena. För de skyddade naturmiljöerna bedöms huvudalternativet inte ge negativa konsekvenser.	liknande de för huvudalternativet eftersom merparten av de utpekade områdena är likartade. Risker för påverkan på utpekade naturvärden söder om Rimforsa är dock mindre, och i FÖP 11 omnämns även hänsyn vid skogsbruk i de tätortsnära skogarna samt värnande om större träd inom tätorten.
Kulturmiljö	För kulturmiljön bedöms huvudalternativet kunna ge små till stora negativa konsekvenser. För regionala intressen som exempelvis Hallstad kan konsekvenserna bli små till stora beroende på vilka effekter en ny bebyggelse ger på upplevelsorna av kulturmiljön vilket är svårt att utläsa i detta planeringsskede. För fornlämningar bedöms konsekvenserna bli måttliga och för byggnader och miljöer av kulturhistorisk betydelse riskerar konsekvenserna att bli stora om exempelvis Åsundavallens värden påverkas i hög grad.	I nollalternativet bedöms konsekvenserna för kulturmiljö bli likartade som i huvudalternativet i flertalet områden, men mindre vid Åsundavallen då den fortsatt är aktivitetsområde för idrott.
Landskapsbild	För landskapsbild finns det goda möjligheter till positiva konsekvenser, särskilt ifall ett gestaltungsprogram eller riktlinjer för gestaltning som integrerar synpunkter från andra områden (kulturmiljöutredning, grönstrukturplan etc.) tas fram och följs. Satsningar på att förnya och tydliggöra samhället bedöms ge positiva konsekvenser och eventuella förändringar i samhällets silhuett och gränser kan bidra till en mer attraktiv bild av Rimforsa. Det finns dock risk för negativa konsekvenser om inte hänsyn tas när omgivningarna för befintlig bebyggelse i samhällets ytterkanter samt Rimforsa sett från vattnet förändras.	För nollalternativet bedöms konsekvenserna bli något mindre positiva, främst på grund av ett mindre tydligt fokus på attraktivitet.
Vattenmiljö	Huvudalternativet bedöms kunna ge både positiva och negativa konsekvenser för vattenmiljön. Positivt är att dagvattenhanteringen vid exploatering säkerställs. Det är dock viktigt att befintliga ledningar och utsläppspunkter inventeras och bedöms för att minska negativa konsekvenser. Ett ökat besöksstryck och påverkan på strandzonerna riskerar att ge negativa konsekvenser för vattenkvaliteten i sjöarna vilka också utgör vattentäkt för Rimforsa. Huvudalternativets förslag att exploatera W:01 bedöms kunna ge måttliga till stora konsekvenser då området har naturvärden i bland annat sumpskogen och värden för jordbruket. Området är idag oexploaterat och har ett utökat strandskydd. Området bedömdes 2007 dock inte ha höga naturvärden i vattenmiljön.	Skillnaden mellan huvudalternativets och nollalternativets konsekvenser bedöms som små. Nollalternativet bedöms dock kunna ge något mer negativa konsekvenser kopplat till att dagvattenhanteringen är mindre omfattande beskriven i nollalternativet. Nollalternativet har dock mindre fokus på strandnära bebyggelse vilket kan vara mer positivt för strandzonernas funktion och därmed ge mindre konsekvenser för vattenmiljön.
Hälsa och säkerhet	Konsekvenserna för hälsa och säkerhet vid ett genomförande av huvudalternativet bedöms som små kopplat till olyckor med farligt gods, förorenad mark samt buller. Detta under förutsättning att	Huvudalternativet och nollalternativet är relativt lika i vilka områden som pekas ut för verksamheter längs väg 23/34.

Aspekter		
	Trafikverkets, riskutredningens (ÅF, 2017d) och bullerutredningens (ÅF, 2017c) rekommendationer följs. Om bostäder planeras att byggas så nära väg och järnväg som plankartan anger (områdena B:06, BV:02, BV:03 och BV:04) bedöms dock konsekvenserna av en olycka som stora till mycket stora. Det är därför viktigt att i detaljplaneskedet säkra att riskutredningens rekommendationer följs.	Färre områden pekas ut för bostäder i närheten av järnvägen. Därför bedöms nollalternativet ge likartade eller mindre konsekvenser än huvudalternativet. I nollalternativet finns samma rekommendationer att följa som i huvudalternativet.
Markanvändning	Att jordbruksmark tas i anspråk för byggande av bostads- och verksamhetsområden bedöms för huvudalternativet ge stora till mycket stora negativa konsekvenser. I detta vägs in att planen inte visar på hur hänsyn tas till eventuella skyddsavstånd mellan bostäder och djurhållning.	I nollalternativet bedöms konsekvenserna bli något mindre än för huvudalternativet.
Klimatpåverkan och klimatanpassning	Ett genomförande av huvudalternativet bedöms ge positiva konsekvenser för klimatet när det gäller fysisk planering och transportlösningar men negativa avseende energiförsörjning. Det är svårt att göra en bedömning av hur väl huvudalternativet är anpassad till ett förändrat klimat då översvämningsriskerna endast är övergripande beskrivna i väntan på att underlag ska tas fram. Ej heller görs någon beskrivning av hur planeringen avser hantera ett förändrat klimat med extrema vädersituationer. Det bedöms dock att det finns förutsättningar för att kunna skapa och bevara ekosystemtjänster i Rimforsa som bidrar till exempelvis lägre temperaturer vid värmeböljor i och med ortens närhet till grönområden och vattendrag. Även dagvattenhanteringen om planeras i huvudalternativet bedöms ge förutsättningar för minskade konsekvenser av ett förändrat klimat.	Konsekvenserna av nollalternativet bedöms inte bli lika positiva som för huvudalternativet avseende fysisk planering på grund av mindre fokus på förtätning. Nollalternativet bedöms däremot ha en mer positiv klimatpåverkan avseende energiförsörjning genom satsning på fjärrvärme och målsättning att minska beroendet av fossila bränslen. Även nollalternativet är svårbedömt då klimatanpassningsfrågan inte är behandlad på ett tydligt sätt. Liksom i huvudalternativet finns goda förutsättningar i och med Rimforsas läge, med närhet till grönområden och vattendrag. En närmare översvämningskartering behövs för att bedöma nollalternativet. Den något mindre omfattningen av dagvattenhantering i nollalternativet riskerar att ge större konsekvenser än i huvudalternativet.
Ekonomiska aspekter		
Förutsättningar för näringslivet	Huvudalternativet bedöms ha bättre förutsättningar att bidra till ökad ekonomisk hållbarhet genom mer sammanhållna strategiska resonemang och förslag på strategier för näringslivsutveckling. Mer mark avsätts även för verksamheter i planen. Även satsningar på besöksnäringen är mer omfattande i huvudalternativet.	Nollalternativ är relativt likt huvudalternativet avseende utpekade områden för näringsverksamhet, men ett område söder om Ulrikavägen pekas mindre tydligt ut för att även kunna rymma verksamheter i nollalternativet.
Utbud av tomter och bostäder	Huvudalternativet bedöms bidra till bättre ekonomisk hållbarhet genom att erbjuda fler bostäder i attraktiva lägen (sjönära och centrala lägen) än nollalternativet. Huvudalternativet bedöms även ha potential att bidra till högre ekonomisk hållbarhet men samtidigt högre risk för minskad ekonomisk	Nollalternativet är mindre offensivt med lägre exploateringsgrad och har heller inte målsättningen om 3000 invånare.

Aspekter		
	hållbarhet genom högre exploateringsgrad på mark som ägs av kommunen och högre andel flerbostadshus.	
Kommunikationer	Om de strategier som beskrivs genomförs kommer detta tillsammans med den ökade förtätningen att göra Rimforsa till en bättre pendlingsort. Det starkare fokuset på åtgärder som kommunen själv äger och på den strategiskt viktigaste påverkanspunkten – Stångådalsbanan – gör att huvudalternativet framstår som en mer effektiv strategi än de många påverkansfrågor som lyfts i nollalternativet.	De påverkansfrågor som lyfts i nollalternativet bedöms utgöra en mindre effektiv och samlad strategi än i huvudalternativet.
Attraktivitet	I huvudalternativet formuleras målsättningar strategiskt och sammanhållet. Det beskriver mer exploatering i attraktiva lägen och har ett tydligt fokus på flerbostadshus, flyttkedjor och på att tillhandahålla boendeanvändning för fler grupper. Huvudalternativet framstår som mer attraktivt även om inget av alternativen har ett tydligt, sammanhållet koncept för Rimforsas utveckling formulerat.	Nollalternativet listar konkreta åtgärder snarare än att beskriva målsättningar på ett mer strategiskt och sammanhållet sätt. Ej heller läggs tonvikt på exploatering i attraktiva lägen och för olika grupper.
Sociala aspekter		
Mångfald i bostadsutbud	Huvudalternativet betonar målsättningen att skapa ett mångkulturellt samhälle och tillgodoser flera gruppers behov. Huvudalternativet ger bra förutsättningar för en blandad befolkning genom högre grad av blandning av boendeformer. De förslag som presenteras i huvudalternativet är tydliga och uppfyller på ett bra sätt Spacescape/Evidens kriterier genom mer exploatering centralt och i sjönära lägen.	Nollalternativet betonar inte på ett tydligt sätt målsättningen att skapa ett mångkulturellt samhälle eller att tillgodose flera gruppers behov. Blandningen av boendeformer är mindre i nollalternativet
Trygghet och service	Huvudalternativet bedöms bidra mer till social hållbarhet genom fler och tydligare mötesplatser och satsning på att utveckla skolan. Huvudalternativet beskriver något fler satsningar som kommer att kosta vilket innebär större ekonomisk risk. Satsningarna är dock även potentiellt inkomstbringande då de bidrar till en mer sammanhållen satsning och ökad attraktivitet.	Nollalternativet är mindre tydligt i att skapa mötesplatser och utveckla skolan.
Kommunikationer	Om de övergripande strategierna tas omhand och realiserats framstår huvudalternativet som betydligt mer genomgripande än nollalternativet och bör kunna leda till att det blir både snabbare och säkrare att transportera sig till fots och till cykel i samhället.	Det är svårt att bedöma skillnaderna mellan huvud- och nollalternativ då huvudalternativet är mer sammanhållet strategisk i sin beskrivning av åtgärder medan nollalternativet pekar ut konkreta korsningar och sträckningar.
Attraktivitet	Huvudalternativet beskriver en mer omfattande variation i upplåtelseformer, större satsning på skola och mer omfattande utbyggnad av gång- och cykelbanor. Det beskriver även fler åtgärder för att skapa offentliga mötesplatser. Övergripande arkitektur/gestaltningprogram saknas i båda alternativen.	Nollalternativet lyfter betydelsen av att värna gamla centrum (Kalmarvägen) och dess identitet samt betonar tydligare behovet av bibehållen service.

14 Uppföljning

En miljökonsekvensbeskrivning ska i enlighet med 6 kap 9 § (9) i miljöbalken innehålla en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen medför.

Uppföljning har stor betydelse för att syftet med en miljökonsekvensbeskrivning och det långsiktiga målet om en hållbar utveckling ska uppnås. I och med att konsekvenserna följs upp kan det bidra till kunskapsuppbyggnad och på sikt bättre och effektivare miljöbedömningar.

Boverket (2006) rekommenderar att uppföljningen kopplas till befintliga tillsyns-, miljölednings- och övervakningssystem, till exempel kommunens ansvar vad gäller uppfyllelse av miljökvalitetsnormer och de nationella miljömålen. Genom de årliga uppföljningsprogrammen kan kommunen kontinuerligt följa upp vilka effekter planen och de genomförda åtgärderna ger på miljön.

I samband med att kommunen tar ställning till planens aktualitet, vilket för översiktsplaner ska ske varje mandatperiod, bör en uppföljning ske över konsekvenserna av hela den fördjupade översiktsplanen.

En del uppföljningar kan ske i och med att områden detaljplaneläggs och nytt kunskapsunderlag om områdena tas fram som en följd av de rekommendationer som ges i planförslaget och i denna MKB.

I naturvårdsprogrammet för Kinda kommun beskrivs att övriga parter i kommunens organisation skall vara välinformerade om det aktuella naturvårdsarbetet. Vidare anges att det ska finnas en årlig verksamhetsplan och separat budget för naturvårdens verksamhet. Inom ramen för årlig verksamhetsplanering bör uppföljning av planens konsekvenser och förebyggande av konsekvenser kunna göras.

Vid uppföljning och övervakning kan även de nationella miljömålen med dess preciseringar och indikatorer vara verktyg att använda.

Kommunen kan också ta ställning till om ytterligare kunskapsunderlag bör tas fram eller åtgärder behöver genomföras för att området långsiktigt ska utvecklas på ett hållbart sätt enligt planens intentioner.

Referenser

- ArtDatabanken (2017). Utdrag ur Analysportalen samt ArtDatabankens nationella databas för artobservationer (begränsad utsökning för alla arter från 1990-01-01 till uttagsdatum, och för fåglar begränsat till endast rödlistade arter alternativt arter upptagna i bilaga 1 till Artskyddsförordningen, samt ej häckningskriterium sträckande). [2017-10-09 samt 2017-10-11].
- Boverket (2006). *Miljöbedömningar för planer enligt plan- och bygglagen – en vägledning*. Diarienummer: 20835–3907/2004. ISBN: 91-7147-946-5.
- Blomberg, Y. (2017). *Kontakt via e-post om miljö kvalitetsnormer buller och luft*. [2017-10-30].
- Calluna (2007). *Biologisk undersökning av land- och strandmiljöer vid potentiella båtplatser*.
- Calluna (2018). *Jordbruksmarkens värden och bedömning av lämplighet att bebygga*. Kunskapsunderlag till fördjupad översiktsplan Rimforsa, Kinda kommun. April 2018.
- Folkhälsomyndigheten (2016). Tillsynsvägledning hästhållning. [online] Tillgänglig: <<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/miljohalsa-och-halsoskydd/inomhusmiljo-allmanna-lokaler-och-platser/tillsynsvagledning-miljobalken/tillsynsvagledning-hasthallning/>>. [2017-11-01]
- Försvarsmakten (2017). *Redovisning av riksintressen i Östergötlands län 2017*.
- Jordbruksverket (2013). *Väsentligt samhällsintresse? Jordbruksmarken i kommunernas fysiska planering*. Rapport 2013:35.
- Kinda kommun (2004). *Översiktsplan Kinda kommun*. Antagandehandling 2004-11-29.
- Kinda kommun (2009). *Kinda kommuns naturvårdsprogram*. Beslutsversion februari 2009.
- Kinda kommun (2011). *Fördjupad översiktsplan Rimforsa*. Antagandehandling 2011-02-28.
- Kinda kommun (2013). *Vattenskyddsområde med föreskrifter för Rimforsa vattentäkt*. Antagna 2013-04-29.
- Kinda kommun (2014a). *Lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljö i Kinda kommun*. 2014-01-27. Dnr 0324/13.
- Kinda kommun (2014b). *Plan för landsbygdsutveckling i strandnära lägen*. Tematiskt tillägg till översiktsplanen. Antagandehandling maj 2014.
- Kinda kommun (2015). *Utveckling Kinda – Vision, Utvecklingsområden, Kommunfullmäktiges mål*. Antagen 2015-11-30.
- Kinda kommun (2017a). *Bostadsförsörjningsprogram – Remissutgåva 2017-04-28*.
- Kinda kommun (2017b). *Turism- och besöksnäringstrategi*. Kinda kommun. Antagen 2017-03-27.
- Kinda kommun (2018). *Kulturmiljöinventering Rimforsa*.
- Länsstyrelsen i Östergötland (2005). *Bevarandeplan Natura 2000 – Hallstad ängar, Kinda kommun, Östergötlands län*. Fastställd av Länsstyrelsen 2005-11-25.
- Länsstyrelsen i Östergötland (2012). *Bevarandeplan Natura 2000 – Natura 2000-område Viggeby*. Fastställd av Länsstyrelsen 2012-12-19.
- Länsstyrelsen i Östergötland (2014). *Område av riksintresse för friluftsliv i Östergötlands län – Stångåns vattensystem*. Dnr 511-1404-13.
- Länsstyrelsen i Östergötland (2016). *Bevarandeplan för Natura 2000-området Klevberget Sonebo SE0230351*. Fastställd av Länsstyrelsen 2016-12-19.

- Länsstyrelsen i Östergötland (2017). *Besök ett naturreservat!* [online] Tillgänglig: <<http://www.lansstyrelsen.se/Ostergotland/Sv/djur-och-natur/skyddad-natur/naturreservat>>. [2017-10-12].
- Naturvårdsverket. Elda med ved i kamin, spis och ugn. Tillgänglig: www.naturvardsverket.se/vedeldning [2018-09-03]
- Pettersson, E. (2016). *Hur kan Rimforsa utvecklas för att bli mer attraktivt? Förslag på utveckling av bostadsutbudet, torget samt gaturummen i Rimforsa*. Inklusive enkät och sammanställning av enkätsvar. Utdrag ur examensarbete, första versionen. Opublicerat.
- Region Östergötland (2016). *Besöksnäringstrategi Östergötland – "Långsiktig framgång kan man inte skapa ensam"*. 2016-03-02. Diarienummer: RUN 2015–195.
- SCB (2017). Statistikdatabasen – befolkningsstatistik. [online] Tillgänglig: <www.statistikdatabasen.scb.se>. 2017-10-12
- Spacescape/Evidens (2016). *Värdering av stadskvaliteter för bostäder, kontor och handel Göteborgsregionen*.
- UN Habitat (2014). *A New Strategy of Sustainable Neighbourhood Planning: Five principles - Urban Planning*.
- VA-guiden AB (2017). *Dagvattenguiden*. [online] Tillgänglig: <<http://dagvattenguiden.se>>. [2017-10-12].
- ÅF (2017a). *PM dagvatten, Rimforsa, Kinda kommun – PM dagvatten Området vid Järnvägen*. 2017-09-29.
- ÅF (2017b). *PM dagvatten, Rimforsa, Kinda kommun – PM dagvatten Området vid Riksvägen*. 2017-09-29.
- ÅF (2017c). *Trafikbullerutredning: Rimforsa, Kinda*. 2017-09-28.
- ÅF (2017d). *Utredning risk och störningar Rimforsa, Kinda kommun*. 2017-09-29.